

BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

***DEZVOLTAREA
SOCIAL-ECONOMICĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
în anul 2009***

CUPRINS

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în anul 2009	3
1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova.....	5
II. PRODUSUL INTERN BRUT	6
III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR	
3.1. Industrie.....	10
3.2. Agricultură	15
3.3. Investiții în capital fix.....	18
3.4. Transporturi	21
3.5. Comunicații.....	23
3.6. Turism.....	24
3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației.....	26
3.8. Comerț exterior.....	29
IV. PREȚURI.....	38
V. FINANȚE	
5.1. Executarea bugetului public național	40
5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă.....	42
5.3. Asigurări	42
5.4. Piața valorilor mobiliare	43
VI. SITUAȚIA SOCIALĂ	
6.1. Nivelul de trai al populației.....	44
6.2. Situația demografică	52
6.3. Ocrotirea sănătății	53
6.4. Învățământ.....	55
6.5. Infracțiuni	59
VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA.....	62
PRECIZĂRI METODOLOGICE	64

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în anul 2009¹

Rezultatele activității economiei naționale se prezintă astfel:

- **Întreprinderile industriale** de toate formele de proprietate au fabricat în anul 2009 producție în valoare de 23266,6 milioane lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale față de anul 2008 a constituit 77,8% (în prețuri comparabile). Diminuarea producției industriale comparativ cu anul 2008, a fost determinată de reducerea volumului producției în întreprinderile din: industria extractivă cu 32,1%, industria prelucrătoare – cu 24,3%, sectorul energetic – cu 1,5%, ceea ce a cauzat micșorarea volumului total de producție, respectiv, cu 0,6%, 21,4% și 0,2%.

Micșorarea volumului producției industriale a fost cauzată în special de către întreprinderile cu următoarele activități principale de industrie: producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne; prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor; fabricarea produselor lactate; fabricarea băuturilor alcoolice distilate; fabricarea vinului; fabricarea produselor textile; fabricarea de articole de îmbrăcăminte; fabricarea încălțămintei; fabricarea hîrtiei și cartonului; industria chimică; producția altor produse din minerale nemetalifere (fabricarea sticlei, cimentului, varului și ipsosului, elementelor din beton, ipsos și ciment etc.); producția de mobilier etc.

În același timp, s-au înregistrat creșteri ale volumului producției industriale la întreprinderile cu următoarele activități: producția cărnii de pasăre; fabricarea nutrețurilor gata pentru animale; fabricarea altor articole din material plastic; fabricarea produselor de tutun; fabricarea articolelor tricotate și croșetate; producția de mașini și aparate electrice; fabricarea construcțiilor din oțel pentru construcții; producția de echipamente și aparate de radio, televiziune și comunicații; aprovizionarea cu aburi și apă caldă etc.

- **Producția globală agricolă** obținută în toate categoriile de gospodării în anul 2009, conform estimărilor, a însumat 13242 milioane lei (în prețuri curente), constituind 90,1% (în prețuri comparabile) față de anul precedent. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției vegetale cu 17,4%, producția animalieră, marcînd o creștere cu 11,8% față de anul 2008.

- **Investițiile în capital fix** din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în perioada de raport au fost însușite în valoare de 10818,9 milioane lei, din care lucrările de construcții-montaj au constituit 5856,4 milioane lei sau respectiv 65,1% și 64,5% în raport cu anul 2008. Darea în folosință a caselor de locuit a constituit 71,7%.

- **Volumul mărfurilor transportate** de întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian în anul 2009 a constituit 7901,8 mii tone, sau 47,8% din volumul înregistrat în anul 2008, **parcursul mărfurilor** a totalizat 2782,7 mil. tone-km, sau 57,2% din cel realizat în anul 2008.

- **Vînzările de mărfuri cu amănuntul**, prin unitățile comerciale, în anul 2009 au însumat 19925,1 milioane lei sau 95,6% (în prețuri comparabile) din volumul înregistrat în anul 2008.

- Valoarea **serviciilor cu plată prestate populației** de către unitățile oficial înregistrate în anul 2009 a constituit 12261,7 milioane lei, înregistrînd în condiții comparabile de prețuri o creștere de 2,6%, comparativ cu anul 2008.

¹ Indicatorii economico-sociali sînt prezentați fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

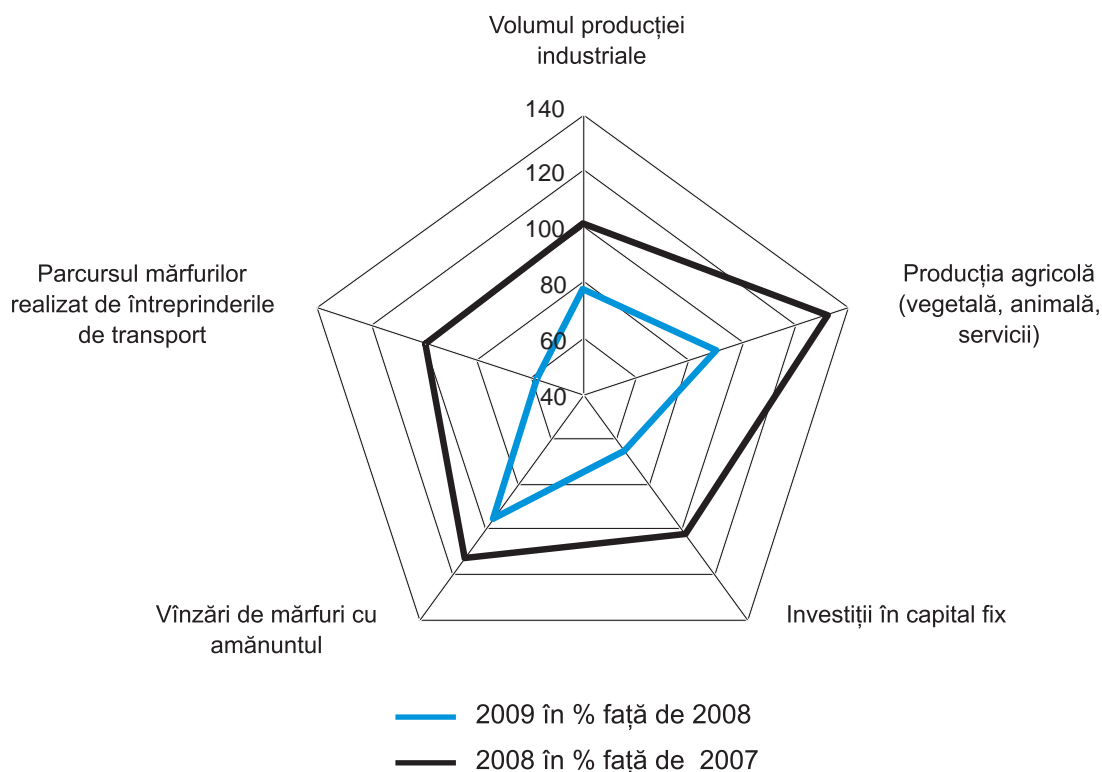
- **Exporturile** de mărfuri realizate în anul 2009 s-au cifrat la 1297,7 milioane dolari SUA, nivel inferior celui înregistrat în anul 2008 cu 18,4%. **Importurile** de mărfuri au evoluat la 3278,3 milioane dolari SUA, sau 66,9% din volumul realizat în anul 2008. **Balanța comercială** s-a soldat cu un **deficit** de 1980,6 milioane dolari SUA, sau cu 1327,0 milioane dolari SUA (-40,1%) mai mic față de cel marcat în anul 2008.

- **Salariul mediu lunar** al unui salariat din economia națională în anul 2009 a constituit, conform datelor preliminare, 2748 lei sau cu 8,7% mai mult față de anul precedent. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 2406 lei, iar în sectorul real al economiei – 2946 lei, fiind în creștere cu 22,8% și 4,3% respectiv.

- **Numărul șomerilor oficial înregistrați**, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 ianuarie 2010 a fost de circa 38,7 mii persoane. Numărul șomerilor, determinat conform definiției Biroului Internațional al Muncii, în trimestrul III 2009 a fost de circa 76 mii persoane.

- **Indicele prețurilor de consum** în luna decembrie 2009 față de decembrie 2008 a constituit 100,4%, iar în anul 2009 față de anul 2008 – 100,0% (indicele prețurilor de consum în luna decembrie 2008 față de decembrie 2007 a constituit 107,3%, iar în anul 2008 față de anul 2007 – 112,7%).

Evoluția principalilor indicatori ai producției mărfurilor și serviciilor

1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova

	2000	2005	2006	2007	2008	2009*
Produsul intern brut, mil. lei	16020	37652	44754	53430	62922	44166 ¹
în % față de anul precedent	102,1	107,5	104,8	103,0	107,8	92,3 ²
Volumul producției industriale³, mil. lei	8167,7	20770,2	22370,7	26173,5	29988,4	23266,6
în % față de anul precedent	107,7	107,0	95,2	98,7	101,5	77,8
Producția agricolă, mil. lei	8268	12688	13734	12825	16503	13242
în % față de anul precedent	96,7	100,8	98,9	76,9	132,1	90,1
Investiții în capital fix din contul tuturor surselor de finanțare, mil. lei	1759,3	7796,5	11012,3	15335,8	18123,1	10818,9
în % față de anul precedent	85,0	121,4	124,0	121,9	101,7	65,1
inclusiv lucrări de construcții-montaj	755,6	3913,4	5908,3	8630,0	10212,6	5856,4
în % față de anul precedent	72,0	124,3	126,0	121,3	98,6	64,5
Darea în folosință a caselor de locuit (suprafața totală) din contul tuturor surselor de finanțare, mii m²	213,8	461,1	579,0	558,0	678,9	446,9
în % față de anul precedent	75,4	134,2	125,6	96,4	121,7	71,7
Parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport – total, mil. tone-km	1977,1	4263,6	5206,5 ⁴	4891,7 ⁴	4868,7 ⁴	2782,7 ⁴
în % față de anul precedent	131,0	102,1	115,8	94,0 ⁴	99,5 ⁴	57,2 ⁴
din care:						
feroviar	1513,2	3052,9	3673,2	3120,2	2872,7	1055,0
în % față de anul precedent	127,1	101,6	120,3	84,9	92,1	36,7
auto	459,7	1209,2	1531,4 ⁴	1769,6 ⁴	1994,0 ⁴	1726,0 ⁴
în % față de anul precedent	145,6	103,5	104,5	115,6 ⁴	112,7 ⁴	86,6 ⁴
Mărfuri transportate de întreprinderile de transport – total, mii tone	10227,0	15236,4	15483,7 ⁴	16982,6 ⁴	16537,2 ⁴	7901,8 ⁴
în % față de anul precedent	112,2	93,3	96,7	109,7 ⁴	97,4 ⁴	47,8 ⁴
din care:						
feroviar	8213,8	11704,1	11092,5	11846,8	11006,2	4412,4
în % față de anul precedent	124,2	87,9	94,8	106,8	92,9	40,1
auto	1981,0	3419,7	4248,7 ⁴	4968,3 ⁴	5328,2 ⁴	3306,6 ⁴
în % față de anul precedent	79,8	118,0	102,4	116,9 ⁴	107,2 ⁴	62,1 ⁴
Vinzări de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale – total, mil. lei	3193,7	11030,8	13620,7	16866,6	21387,2	19925,1
în % față de anul precedent	100,6	113,9	110,1	110,3	112,2	95,6
Stocuri de mărfuri la unitățile de comerț (la sfârșitul anului), mil. lei	434,7	2021,1	2685,1	3740,9	4781,1	5219,5
în % față de anul precedent	83,6	126,3	114,2	120,2	120,3	109,4
Servicii cu plată prestate populației prin unitățile oficial înregistrate, mil. lei	2246,8	6663,6	8029,0	9616,4	11046,0	12261,7
în % față de anul precedent	104,3	108,6	104,9	104,2	98,8	102,6
Export, mil. dolari SUA	471,5	1091,3	1051,6	1341,7	1591,2	1297,7
în % față de anul precedent	101,7	110,8	96,4	127,6	118,6	81,6
Import, mil. dolari SUA	776,4	2292,3	2693,2	3689,5	4898,8	3278,3
în % față de anul precedent	132,4	129,6	117,5	137,0	132,8	66,9
Deficitul balanței comerciale, mil. dolari SUA	-304,9	-1201,0	-1641,6	-2347,8	-3307,6	-1980,6
în % față de anul precedent	248,1	153,3	136,7	143,0	140,9	59,9
Salariul mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	407,9	1318,7	1697,1	2065,0	2529,7	2748,4
în % față de anul precedent	133,9	119,5	128,7	121,7	122,5	108,7
Salariul real al unui salariat,						
în % față de anul precedent	102,3	106,8	114,2	108,4	108,7	108,7
Numărul șomerilor oficial înregistrați (la sfârșitul anului), mii persoane	28,9	21,7	20,4	18,9	17,8	38,7
în % față de anul precedent	82,7	103,3	93,7	92,8	94,4	216,9
Indicele prețurilor de consum						
în % față de anul precedent	131,2	111,9	112,7	112,3	112,7	100,0
mărfuri alimentare	136,5	113,7	109,1	111,0	115,6	94,4
mărfuri nealimentare	122,1	112,3	116,4	113,1	108,3	99,7
servicii	127,5	107,8	114,7	114,3	116,5	108,2

* Date preliminare

¹ Ianuarie-septembrie

² Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008

³ Indicatorul include volumul producției, calculat pe întreprinderile individuale

⁴ Inclusiv datele pe întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

II. PRODUSUL INTERN BRUT

În ianuarie-septembrie 2009 produsul intern brut în valoare nominală de 44166 milioane lei, prețuri curente de piață, a fost în scădere, în termeni reali, cu 7,7% comparativ cu ianuarie-septembrie 2008.

Valoarea adăugată brută total pe economie s-a redus cu 8,3% în raport cu ianuarie-septembrie 2008. Valoarea adăugată brută din sectorul de bunuri a marcat o scădere de 19,1% în raport cu ianuarie-septembrie 2008, condiționată de reducerea semnificativă (-23,3%) a valorii adăugate brute din industrie, urmată de diminuarea (-10,6%) valorii adăugate brute din agricultură, economia vînatului, silvicultură și pescuit. Din punct de vedere al contribuției la formarea produsului intern brut, valoarea adăugată brută înregistrată în sectorul de bunuri s-a diminuat cu 1,4 puncte procentuale față de perioada analogică a anului precedent, influențînd negativ (-4,2%) indicii de volum al produsului intern brut.

Valoarea adăugată brută din sectorul serviciilor a înregistrat o diminuare de 4,5% comparativ cu perioada respectivă a anului precedent. Reduceri semnificative au fost marcate pentru volumul de activitate din sectorul construcțiilor (-30,8%), urmat de volumul de activitate din sectoarele transporturilor și comunicațiilor (-14,8%) și comerțului cu ridicata și cu amănuntul (-4,5%), atunci cînd volumul de activitate din sectorul „alte activități de servicii” a depășit cu 5,9% realizările perioadei similare a anului anterior, deținînd 52,2% din sectorul serviciilor și 34,2% din produsul intern brut față de 46,2% și 29,5% respectiv în ianuarie-septembrie 2008. În perioada de analiză contribuția valorii adăugate brute produse în sectorul serviciilor la formarea produsului intern brut s-a majorat cu 1,9 puncte procentuale, pe cînd contribuția la creșterea reală a produsului intern brut s-a diminuat de la 3,8% în ianuarie-septembrie 2008 la -2,9% în ianuarie-septembrie 2009.

În perioada de referință rata valorii adăugate brute (valoarea adăugată brută raportată la volumul de producție) total pe economie a depășit cu 3,0 puncte procentuale nivelul perioadei respective a anului precedent, cea înregistrată în sectoarele de bunuri și servicii, respectiv cu 1,9 puncte procentuale și 2,3 puncte procentuale. Aceasta s-a datorat diminuării ponderii consumului intermediar în volumul producției de la 62,6% în ianuarie-septembrie 2008 la 59,6% în ianuarie-septembrie 2009 total pe economie, de la 75,5% în ianuarie-septembrie 2008 la 73,6% în ianuarie-septembrie 2009 pentru sectorul de bunuri și de la 52,3% în ianuarie-septembrie 2008 la 50,0% în ianuarie-septembrie 2009 pentru sectorul de servicii.

Rata valorii adăugate brute

Rata valorii adăugate brute			procente
	ianuarie-septembrie		
	2008	2009	
Total pe economie	37,4	40,4	
din care:			
bunuri	24,5	26,4	
servicii	47,7	50,0	

Volumul impozitelor pe produse (inclusiv celor de import) colectate la bugetul public național au înregistrat o scădere de 8,4%, contribuind la formarea produsului intern brut în proporție de 16,2% față de 17,9% în ianuarie-septembrie 2008.

Analiza factorilor care au contribuit la scăderea produsului intern brut pe categorii de resurse evidențiază contribuția dominantă a industriei (-3,4%), a construcțiilor (-2,0%), a transporturilor și comunicațiilor (-1,9%) și a impozitelor pe produse (-1,5%).

În ianuarie-septembrie 2009 indicele-deflator pentru produsul intern brut a constituit 101,5%; cel pentru valoarea adăugată brută produsă în sectoarele de bunuri și servicii, respectiv, 108,2% și 100,9% și cel pentru impozitele nete pe produse – 92,6%.

Din punct de vedere al utilizării produsului intern brut, în ianuarie-septembrie 2009 cererea internă (consumul final și formarea brută de capital) a scăzut cu 17,0%, în principal pe seama reducerii cu 39,5% a formării brute de capital fix (consumul final s-a redus cu 7,2%). Reducerea formării brute de capital fix a fost determinată de diminuarea cu 41,4% în raport cu ianuarie-septembrie 2008 a volumului investițiilor (inclusiv reparațiile capitale), componentă principală a acestui agregat. Cota formării brute de capital fix în produsul intern brut s-a micșorat cu 9,8 puncte procentuale în raport cu perioada analogică a anului precedent. Diminuarea consumului final total a fost condiționată de scăderea cu 9,2% comparativ cu ianuarie-septembrie 2008 a consumului final al gospodăriilor populației, contribuția căruia la formarea produsului intern brut a constituit, în perioada de referință 93,9% față de 99,7% în ianuarie-septembrie 2008.

Analiza factorilor care au contribuit la scăderea produsului intern brut pe elemente de utilizări evidențiază contribuția semnificativă a formării brute de capital fix (-10,8%), a consumului final al gospodăriilor populației (-9,2%) și a variației stocurilor (-6,4%).

Descrescerea exportului net s-a atenuat pe seama reducerii într-o măsură mai mică a volumului de exporturi de bunuri și servicii (-11,8%), în raport cu diminuarea volumului de importuri de bunuri și servicii (-24,6%).

Resursele și utilizările produsului intern brut

	ianuarie-septembrie							
	Prețuri curente, mil. lei		Modificări față de perioada respectivă a anului precedent, %		Contribuția activităților / elementelor de utilizări la formarea PIB, %		Contribuția activităților / elementelor de utilizări la creșterea (+) / descreșterea (-) PIB, %	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
RESURSE								
Valoarea adăugată brută – total	39409	37351	7,2	-8,3	83,5	84,6	6,0	-6,9

	Ianuarie-septembrie							
	Prețuri curente, mil. lei		Modificări față de perioada respectivă a anului precedent, %		Contribuția acti- vităților / elemen- telor de utilizări la formarea PIB, %		Contribuția activităților / elemen- telor de utilizări la creșterea (+) / des- creșterea (-) PIB, %	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Bunuri	10392	9103	11,2	-19,1	22,0	20,6	2,9	-4,2
Agricultură, economia vînatului și silvicultură, pescuit și piscicultură	3447	3261	23,8	-10,6	7,3	7,4	2,6	-0,8
Industrie	6945	5842	1,8	-23,3	14,7	13,2	0,3	-3,4
Servicii	30062	28965	6,4	-4,5	63,7	65,6	3,8	-2,9
Construcții	3120	1941	8,0	-30,8	6,6	4,4	0,5	-2,0
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	7091	6562	12,4	-4,5	15,0	14,9	1,7	-0,7
Transporturi și comunicații	5952	5352	9,7	-14,8	12,6	12,1	1,1	-1,9
Alte activități de servicii ¹	13899	15110	1,8	5,9	29,5	34,2	0,5	1,7
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM)	-1045	-717	28,7	-7,6	-2,2	-1,6	-0,7	0,2
Impozite nete pe produse (impozite pe produse minus subvenții pe produse)	7756	6815	9,6	-5,1	16,5	15,4	1,6	-0,8
din care, impozite pe produse (inclusiv cele de import)	8449	7156	10,4	-8,4	17,9	16,2	1,8	-1,5
PRODUSUL INTERN BRUT	47165	44166	7,6	-7,7	100,0	100,0	7,6	-7,7
UTILIZĂRI								
Consumul final – total	56578	52112	7,3	-7,2	120,0	118,0	8,5	-8,6
Consumul final al gospodăriilor populației	47023	41478	8,3	-9,2	99,7	93,9	8,0	-9,2
Consumul final al administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației (APU și ILSGP)	9555	10634	2,4	2,7	20,3	24,1	0,5	0,6
Formarea brută de capital	15290	7156	5,9	-53,2	32,4	16,2	1,8	-17,2
Formarea brută de capital fix	12911	7775	9,3	-39,5	27,4	17,6	2,4	-10,8
Variația stocurilor	2379	-619	-10,1	x ²	5,0	-1,4	-0,6	-6,4
Exportul net de bunuri și servicii	-24703	-15102			-52,4	-34,2	-2,7	18,1
Exportul de bunuri și servicii	19465	15389	-3,5	-11,8	41,3	34,8	-1,5	-4,9
Importul de bunuri și servicii (-)	44168	30491	1,3	-24,6	93,7	69,0	1,2	-23,0

¹ Cuprind activitățile: hoteluri și restaurante, activități financiare, tranzacții imobiliare, administrația publică, învățămînt, sănătate și asistență socială, alte activități de servicii colective, sociale și personale și activități ale personalului angajat în gospodării particulare.

² În cazul cînd se schimbă semnul (de la „+” la „-” și invers) indicii volumului fizic nu se calculează.

Analiza eficacității operațiunilor de comerț exterior este reflectată și de rata de penetrare a importurilor de bunuri și servicii pe piața internă, care în perioada de referință s-a redus cu 5,6 puncte procentuale față de perioada respectivă a anului precedent. Diminuare s-a înregistrat și pentru efortul la exporturile de bunuri și servicii, de la 18,5% în ianuarie-septembrie 2008 la 16,7% în ianuarie-septembrie 2009. Cu toate că importurile de bunuri și servicii continuă să prevaleze asupra exporturilor de bunuri și servicii la decalajul export-import s-a resimțit o ameliorare, care în perioada de referință a fost de 1 la 0,50 față de 1 la 0,44 în perioada similară a anului precedent. Aceasta înseamnă, că în perioada de referință, la fiecare un leu importuri de bunuri și servicii s-au exportat bunuri și servicii mai puțin cu 50 bani față de 56 bani în ianuarie-septembrie 2008.

Indicatorii caracteristici comerțului exterior

milioane lei

	Ianuarie-septembrie	
	2008	2009
Producția	105421	92420
Import	44168	30491
Export	19465	15389
Taxe asupra comerțului internațional	337	147
Piața internă ¹	130461	107669
Efort la export ² , %	18,5	16,7
Rata de acoperire ³ , %	44,1	50,5
Rata de penetrare ⁴ , %	33,9	28,3

¹ Piața internă = Producție + Import + Taxe asupra comerțului internațional – Export

² Efort la export = Export / Producție

³ Rata de acoperire = Export / Import

⁴ Rata de penetrare = Import / Piața internă

Conform estimărilor, în perioada de referință, elementele economiei neobservate au contribuit la formarea produsului intern brut și a valorii adăugate brute în proporție de 23,4% și 28,6% respectiv față de 22,1% și 26,9% în perioada similară a anului precedent. Majorări au fost înregistrate pentru toate sectoarele, cu excepția sectorului informal, aportul căruia la formarea produsului intern brut și a valorii adăugate brute s-a micșorat respectiv cu 1,1 puncte procentuale și 1,4 puncte procentuale față de ianuarie-septembrie 2008.

Contribuția elementelor economiei neobservate

procente

	Ianuarie-septembrie			
	La formarea produsului intern brut		La formarea valorii adăugate brute a sectoarelor economice respective	
	2008	2009	2008	2009
Sectorul formal	7,8	9,1	9,5	11,1
bunuri	2,7	2,6	12,2	12,7
servicii	5,1	6,5	8,5	10,5
Sectorul informal	8,7	7,6	10,6	9,2
bunuri	1,8	1,9	8,3	9,2
servicii	6,9	5,7	11,4	9,2
Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu	5,6	6,7	6,8	8,3
bunuri	3,6	4,1	16,5	20,0
servicii	2,0	2,6	3,3	4,4
Total	22,1	23,4	26,9	28,6
bunuri	8,1	8,6	37,0	41,9
servicii	14,0	14,8	23,2	24,1

Volumul de activitate din sectoarele proprietății publice și proprietății străine a contribuit la formarea produsului intern brut în proporție de 28,3% și 6,2% respectiv, față de 25,6% și 5,5% în perioada analogică a anului precedent. Contribuția volumului de activitate din sectoarele proprietății private și proprietății întreprinderilor mixte la formarea produsului intern brut s-a redus de la 54,3% și 12,1% respectiv în ianuarie-septembrie 2008 la 51,4% și 11,7% în ianuarie-septembrie 2009.

Formarea produsului intern brut pe forme de proprietate

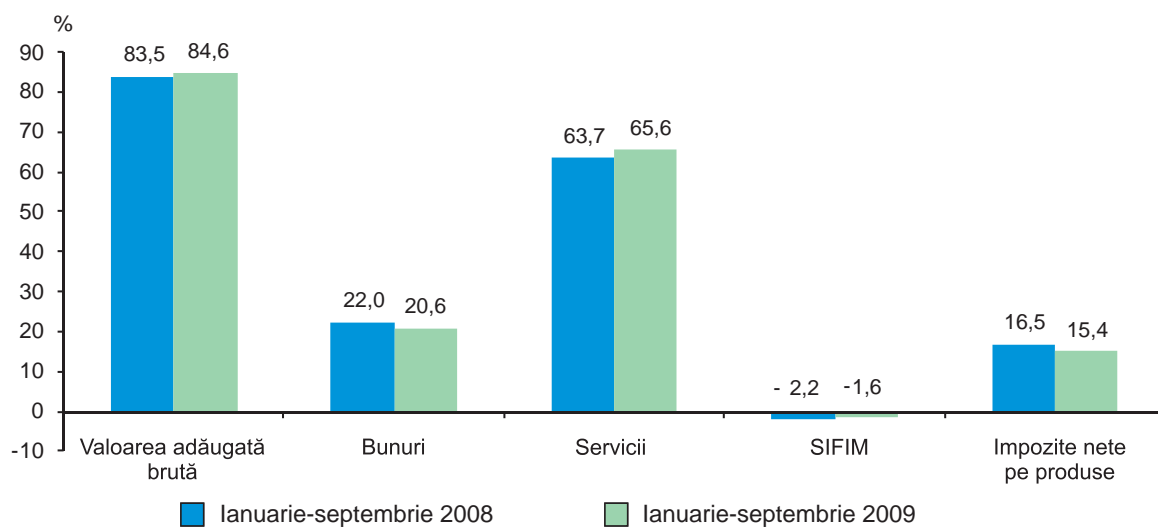
procente

	Ianuarie-septembrie											
	Proprietatea publică		Proprietatea privată		Proprietatea mixtă (publică și privată), fără participare străină		Proprietatea străină		Proprietatea întreprinderilor mixte		Total	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Bunuri	1,5	1,5	15,5	14,9	1,1	0,9	1,3	1,2	2,6	2,1	22,0	20,6
Agricultură, economia vînatului și silvicultură, pescuit și piscicultură	0,2	0,3	7,1	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,3	7,4
Industrie	1,3	1,2	8,4	7,8	1,1	0,9	1,3	1,2	2,6	2,1	14,7	13,2
Servicii	21,0	23,4	28,7	27,5	1,2	1,2	3,8	4,4	9,0	9,1	63,7	65,6
Construcții	0,2	0,1	5,8	3,8	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	6,6	4,4
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	0,1	0,3	11,2	10,9	0,2	0,4	2,0	2,4	1,5	0,9	15,0	14,9
Transporturi și comunicații	5,7	5,0	3,4	3,2	0,1	0,1	0,1	0,1	3,3	3,7	12,6	12,1
Alte activități de servicii	15,0	18,0	8,3	9,6	0,7	0,5	1,6	1,8	3,9	4,3	29,5	34,2
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM)	–	–	-0,3	-0,1	-0,2	-0,1	-0,4	-0,2	-1,3	-1,2	-2,2	-1,6
Valoarea adăugată brută	22,5	24,9	43,9	42,3	2,1	2,0	4,7	5,4	10,3	10,0	83,5	84,6
Impozite nete pe produse	3,1	3,4	10,4	9,1	0,4	0,4	0,8	0,8	1,8	1,7	16,5	15,4
Produsul intern brut	25,6	28,3	54,3	51,4	2,5	2,4	5,5	6,2	12,1	11,7	100,0	100,0

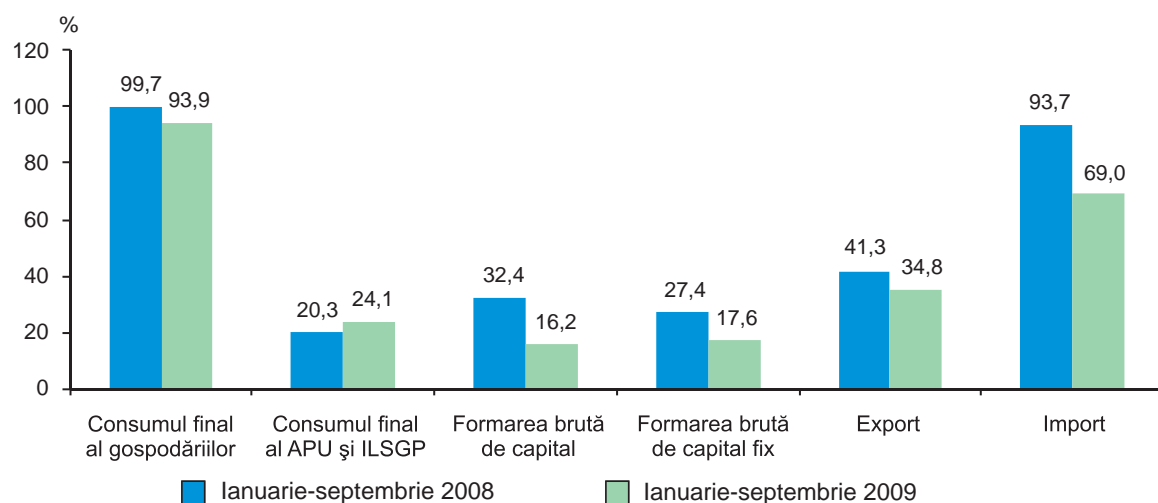

STRUCTURA PRODUSULUI INTERN BRUT

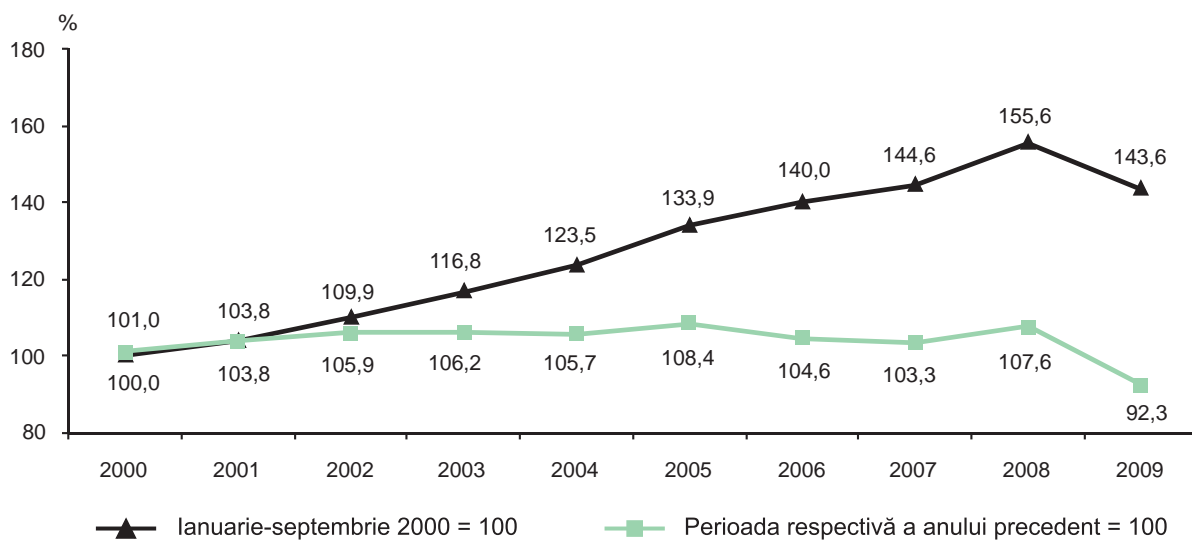
Resurse

Utilizări

Indicii produsului intern brut în ianuarie-septembrie

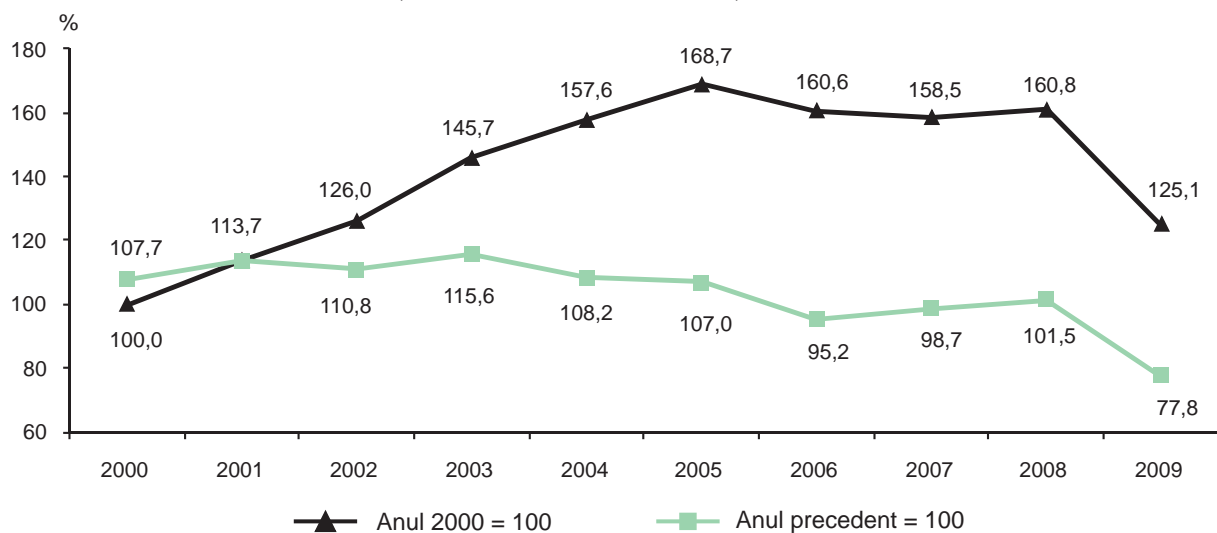

III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR

3.1. Industrie

În **anul 2009** întreprinderile industriale de toate formele de proprietate, conform datelor preliminare, au fabricat producție în valoare de 23266,6 mil. lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale în raport cu anul 2008 a constituit 77,8% (în prețuri comparabile).

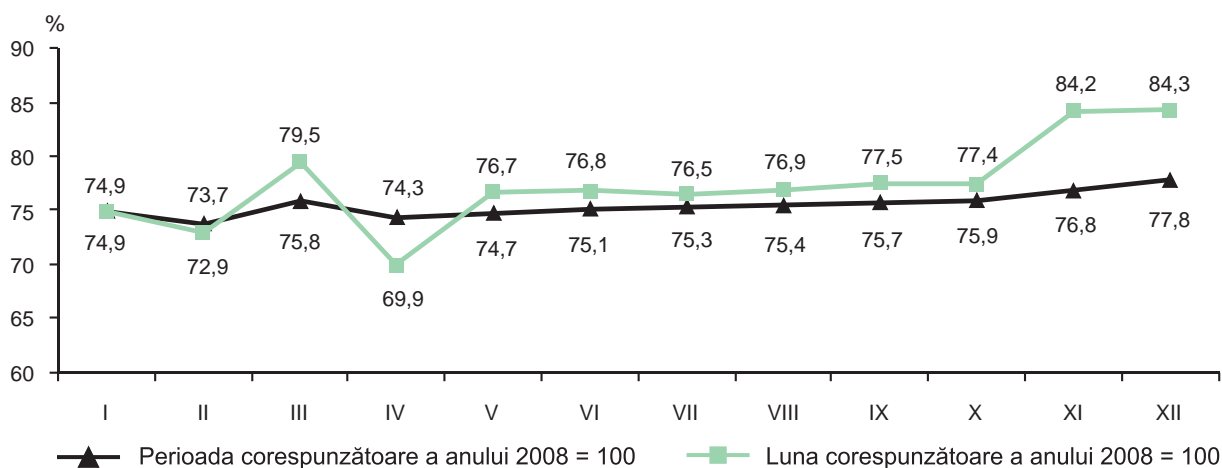
Evoluția indicilor volumului producției industriale

Pe termen scurt volumul producției industriale a evoluat în felul următor:

	2008 în % față de:		2009 în % față de:	
	luna corespunzătoare a anului 2007	cumulativ de la începutul anului	luna corespunzătoare a anului 2008	cumulativ de la începutul anului
Ianuarie	104,4	104,4	74,9	74,9
Februarie	114,4	109,6	72,9	73,7
Martie	104,7	107,7	79,5	75,8
Aprilie	106,3	107,2	69,9	74,3
Mai	96,3	105,0	76,7	74,7
Iunie	102,7	104,6	76,8	75,1
Iulie	98,8	103,6	76,5	75,3
August	98,1	102,8	76,9	75,4
Septembrie	103,0	102,8	77,5	75,7
Octombrie	97,0	102,0	77,4	75,9
Noiembrie	94,9	101,2	84,2	76,8
Decembrie	95,5	100,7	84,3	77,8

Evoluția indicilor producției industriale în anul 2009

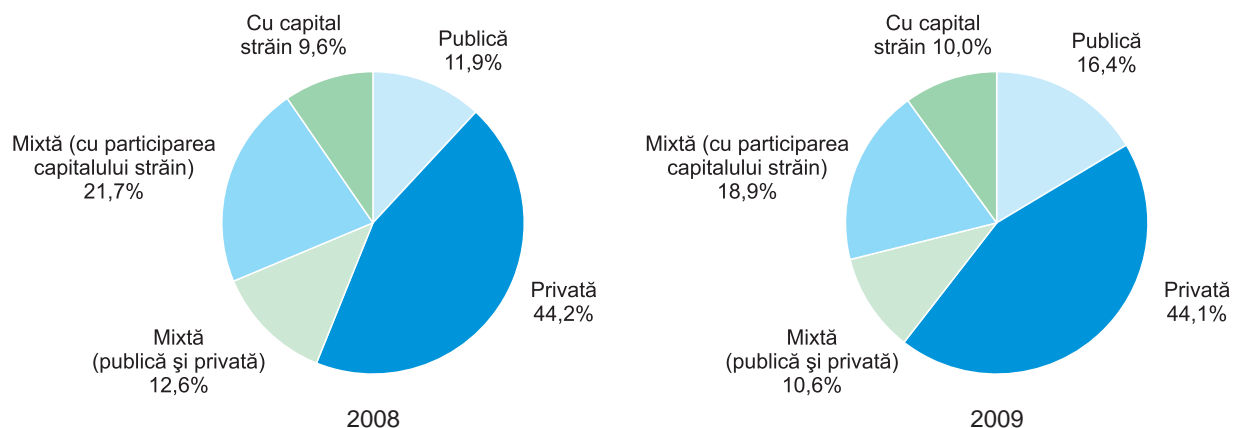

Astfel, după trendul negativ în creștere al producției industriale înregistrat din iulie 2008, începând cu luna mai 2009 este marcată tendința de înviorare în industrie, deși anul 2009 a fost finalizat, totuși, în descreștere cu 22,2% față de anul precedent.

Valoarea și indicii producției industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie¹ după forme de proprietate se prezintă în tabelul de mai jos:

	2008		2009	
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de 2007	în prețuri curente, mil. lei	în % față de 2008
Total	22582,4	100,7	17751,2	77,8
Proprietate publică	2689,4	97,9	2899,0	93,5
Proprietate privată	9987,9	102,2	7831,8	78,1
Proprietate mixtă, fără participare străină	2832,7	96,6	1884,6	69,1
Proprietate străină	2161,4	103,9	1778,9	80,8
Proprietatea întreprinderilor mixte cu participarea capitalului străin	4911,0	99,9	3356,9	72,5

Structura producției industriale pe forme de proprietate

Nivelul producției în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie după tipuri de activități se prezintă în tabelul ce urmează:

	Valoarea producției în 2009 (în prețuri curente), mil. lei	2009 în % față de 2008	Ponderea în volumul total de producție în 2009 (în prețuri comparabile), %	Gradul de influență a creșterii (+) / descreșterii (-) producției asupra indicelui general de producție, %
Industrie – total	17751,2	77,8	100,0	-22,2
Industrie extractivă	294,5	67,9	1,6	-0,6
Industrie prelucrătoare	14421,7	75,7	85,6	-21,4
din care:				
Industria alimentară și a băuturilor	8043,4	79,6	41,4	-8,2
producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	979,5	80,0	4,4	-0,9
prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	610,3	67,7	3,6	-1,4
fabricarea produselor lactate	1038,3	90,7	5,0	-0,4
fabricarea produselor de morărit	74,8	82,3	0,6	-0,1
fabricarea nutrețurilor gata pentru animale	23,5	140,5	0,3	+0,1
fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete	778,7	92,2	3,7	-0,2
fabricarea zahărului	384,8	34,4	1,7	-2,6
fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie	414,7	91,6	2,0	-0,1
fabricarea băuturilor alcoolice distilate	423,4	82,9	2,6	-0,4
fabricarea vinului	1613,6	78,8	7,5	-1,6
fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare	211,2	90,0	1,1	-0,1

¹ Întreprinderile industriale cu numărul personalului industrial de 10 și mai multe persoane, cuprinse în cercetare statistică lunară (vezi precizările metodologice)

	Valoarea producției în 2009 (în prețuri curente), mil. lei	2009 în % față de 2008	Ponderea în volumul total de producție în 2009 (în prețuri com- parabile), %	Gradul de influență a creșterii (+) / descreșterii (-) producției asupra indicalui general de producție, %
Fabricarea produselor de tutun	412,9	116,2	1,9	+0,2
Fabricarea produselor textile	411,3	74,0	2,4	-0,7
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	659,9	87,2	9,3	-1,1
Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei	195,6	53,6	2,3	-1,6
fabricarea încălțămintei	134,9	50,9	1,5	-1,2
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn	32,9	52,9	0,2	-0,1
Fabricarea hârtiei și cartonului	253,8	70,1	1,4	-0,5
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	228,3	79,6	1,2	-0,2
Industria chimică	402,8	90,4	1,9	-0,2
Producția de articole din cauciuc și din material plastic	543,7	70,4	2,8	-0,9
Producția altor produse din minerale nemetallifere	1693,8	59,6	8,7	-4,6
Industria metalurgică	119,8	80,1	0,6	-0,1
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje	269,3	62,3	1,3	-0,6
Fabricarea de mașini și echipamente	235,7	56,7	1,1	-0,6
Producția de mașini și aparate electrice	178,3	109,2	4,9	+0,3
Producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice	129,3	44,7	0,6	-0,6
Producția de mobilier	362,9	76,0	1,7	-0,4
Energie electrică și termică	3034,9	98,5	12,9	-0,2

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în anul 2009 le-au revenit 85,6% din valoarea totală a producției (în prețuri comparabile), obținută la întreprinderile cu activități principale de industrie cuprinse în cercetare statistică lunară. Nivelul producției realizate de către aceste întreprinderi s-a micșorat cu 24,3% față de anul 2008, determinând descreșterea producției industriale în ansamblu cu 21,4%.

Industriei alimentare și a băuturilor îi revin 41,4% din valoarea producției industriale în ansamblu și 48,4% din valoarea producției industriei prelucrătoare. Întreprinderile din această ramură au obținut în anul 2009 un volum de producție cu 20,4% mai mic decât în anul 2008, determinând astfel diminuarea producției pe total industrie cu 8,2%.

Activitatea de producție a produselor din minerale nemetallifere (fabricarea sticlei, cimentului, varului și ipsosului, elementelor din beton, ipsos și ciment etc.), deținând ponderea de 8,7% în total industrie, a înregistrat o reducere a producției în raport cu anul 2008 cu 40,4%, ceea ce a determinat reducerea volumului total cu 4,6%.

Întreprinderile de producere a vinului, deținând o pondere de 7,5% în structura producției industriale în ansamblu (în anul 2008 – 7,4%) au obținut producție cu 21,2% mai puțin decât în anul 2008, ceea ce a determinat diminuarea volumului total al producției cu 1,6%.

Fabricarea încălțămintei, deținând ponderea în total producție industrială de 1,5%, s-a micșorat cu 49,1%; fabricarea de mașini și echipamente – cu 43,3% (ponderea – 1,1%); prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 32,3% (ponderea – 3,6%); industria extractivă – cu 32,1% (ponderea – 1,6%); fabricarea hârtiei și cartonului – cu 29,9% (ponderea – 1,4%); fabricarea produselor textile – cu 26,0% (ponderea – 2,4%); producția de mobilier – cu 24,0% (ponderea – 1,7%); fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 17,1% (ponderea – 2,6%); fabricarea de articole de îmbrăcăminte – cu 12,8% (ponderea – 9,3%) etc.

Reducerea volumului de producție la întreprinderile vizate se explică prin: dificultăți privind piața de desfacere, în special reducerea volumului comenzilor companiilor de peste hotare, dar și celor autohtone – consumatoare de producție industrială; insuficiența materiei prime; insuficiența mijloacelor financiare etc.

În același timp, s-au înregistrat creșteri ale nivelului de producție în următoarele activități: producția cărnii de pasăre (de 1,6 ori), fabricarea nutrețurilor gata pentru animale (cu 40,5%), fabricarea altor articole din material plastic (cu 17,7%), fabricarea produselor de tutun (cu 16,2%), fabricarea de articole tricotate și croșetate (cu 9,9%), producția de mașini și aparate electrice (cu 9,2%), producția de echipamente de radio, televiziune și comunicații (cu 4,2%), aprovizionarea cu aburi și apă caldă (cu 2,7%) etc.

Producția principalelor produse industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie se prezintă în următorul tabel:

	Unitatea de măsură	Decembrie 2009		2009	
		cantitatea	în % față de decembrie 2008	cantitatea	în % față de 2008
Industria extractivă					
pietre calcaroase pentru cioplit sau pentru construcții	mii m ³	9,9	70,2	156,4	74,7
alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții	- " -	3,3	64,7	156,4	96,0
ghips și anhidrit	mii tone	—	x	164,2	23,4
piatră de var	- " -	—	x	39,5	44,1
nisip	mii m ³	8,6	21,5	436,8	64,7
pietriș, prundiș, bolovani și silex	- " -	32,6	42,9	932,2	65,4
Industria alimentară și a băuturilor					
carne, inclusiv subproduse de categoria I	tone	287,2	138,4	2033,0	80,0
carne de pasăre	- " -	443,0	150,5	3916,5	147,4
mezeluri	- " -	1204,4	79,0	12984,3	72,8
conserve din carne	- " -	50,6	36,5	972,3	72,3
sucuri de legume și fructe	- " -	1865,4	100,1	27936,4	72,8
conserve de legume	- " -	223,7	174,2	22365,1	63,9
fructe prelucrate și conservate	- " -	277,3	12,4	3491,4	20,7
lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%	- " -	4184,7	94,8	61397,9	92,2
unt	- " -	205,8	80,2	3801,5	87,6
cașcaval și brânză grase	- " -	68,5	48,1	1248,8	49,6
lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână și alte produse fermentate	- " -	1974,2	104,6	24442,7	102,2
înghețată	- " -	71,8	33,9	6801,5	91,8
făină	- " -	4973,6	56,5	52202,0	86,6
crupe	- " -	283,0	207,0	1814,4	99,3
nutrețuri gata pentru hrana animalelor	- " -	848,0	38,3	8006,0	39,0
pâine proaspătă	- " -	8378,9	90,1	98651,3	94,3
produse de cofetărie făinoase	- " -	1856,0	99,5	18018,6	97,7
zahăr	- " -	6896,0	23,2	45189,0	34,2
produse de cofetărie zaharoase	- " -	1705,5	93,1	12482,0	90,9
paste făinoase	- " -	369,5	115,1	4307,3	96,3
divin	mii dal	31,0	64,9	430,8	61,4
rachiuri și lichioruri	- " -	112,7	85,2	897,5	84,9
vin spumant	- " -	72,8	102,0	476,1	83,2
vinuri naturale de struguri	- " -	1398,7	90,4	9981,8	77,3
vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele	- " -	71,6	100,1	664,1	73,5
ape minerale și gazoase	- " -	600,4	84,2	9832,4	88,5
băuturi nealcoolice	- " -	252,9	77,2	5309,7	83,8
Fabricarea produselor de tutun					
tutun fermentat	tone	1073,1	116,9	2825,5	80,1
Fabricarea produselor textile					
articole de ciorăpărie	mii per.	102,0	130,0	1250,7	128,2
articole tricotate	mii buc.	1708,0	88,9	15531,2	83,9
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte					
articole de îmbrăcăminte pentru lucru	mii buc.	353,1	92,3	3513,0	79,4
paltoane, impermeabile, canadiene, pelerine, hanorace	- " -	47,5	67,7	694,7	99,6
costume și completuri	- " -	9,8	27,1	115,1	47,6
sacouri, jachete și blazere	- " -	44,7	69,6	521,2	93,8
pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi	- " -	69,2	62,0	1042,3	73,1
rochii și sarafane	- " -	58,7	184,6	631,3	116,1
fuste și fuste-pantaloni	- " -	16,5	55,7	336,0	105,7
cămăși și bluze pentru femei și fete	- " -	146,8	172,6	1884,4	111,1

	Unitatea de măsură	Decembrie 2009		2009	
		cantitatea	în % față de decembrie 2008	cantitatea	în % față de 2008
Fabricarea de articole de voiaj și de marochinărie					
cufere, valize, geamantane și articole similare	mii buc.	9,1	50,2	111,5	35,7
genți pentru dame	- " -	9,2	77,6	109,5	81,4
Fabricarea încălțămintei					
încălțămintă	mii per.	128,9	52,7	1793,2	50,4
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn					
cherestea	mii m ³	0,1	3,4	5,2	38,9
ferestre, uși, rame, pervazuri și praguri	mii m ²	1,7	78,6	15,6	73,8
panouri pentru parchete	- " -	2,1	59,7	16,4	43,7
Fabricarea hîrtiei și cartonului					
hîrtii și cartoane ondulate	mil. m ²	0,2	113,3	2,9	75,6
cutii și lăzi din hîrtie sau cartoane ondulate	- " -	3,5	119,0	28,7	90,0
ambalaje din hîrtie sau carton neondulat	tone	10,1	87,1	398,9	43,0
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative					
editarea de cărți, broșuri și imprimate similare	mii buc.	150,6	49,8	1812,7	88,1
servicii de tipărire a ziarelor și publicațiilor, care apar cel puțin de 4 ori pe săptămînă	mil. ex.	1,6	71,1	18,6	65,5
caiete	mil. buc.	0,6	x	4,7	46,5
Industria chimică					
oxigen	mii m ³	44,6	83,7	481,7	80,5
dioxid de carbon	tone	94,1	69,0	1691,2	72,1
săpunuri	- " -	26,2	162,7	237,2	115,5
preparate pentru spălat și curățat	- " -	33,2	112,6	375,7	101,2
Producția de articole din cauciuc și din material plastic					
tuburi și țevi	tone	82,4	68,7	1138,6	75,2
cutii, lăzi, stelaje și articole similare	- " -	3,1	12,6	390,1	104,4
ferestre, uși, vitralii și cadrele acestora	mii m ²	6,3	65,2	69,9	68,1
Producția altor produse din minerale nemetalifere					
oglinzi din sticlă	mii m ²	0,4	79,8	6,0	64,9
borcane de sterilizat	mil. borc. echiv. 0,5 l	4,9	245,0	92,6	114,7
sticle și flacoane din sticlă	mil. buc.	17,3	68,9	201,3	70,7
cărămizi din ceramică pentru construcții	mil. cără-mizi conv.	1,0	22,5	37,6	71,6
ipsos	mii tone	3,9	74,4	94,9	28,5
amestecuri uscate de ghips	- " -	2,8	42,8	116,6	32,9
elemente prefabricate pentru construcții din ciment, beton sau piatră artificială	mii m ³	2,5	54,4	42,8	60,7
Industria metalurgică					
piese turnate din fontă cenușie	tone	53,7	63,6	754,6	60,1
piese turnate din oțel	- " -	1,3	14,4	30,6	28,2
piese turnate din metale neferoase ușoare	- " -	0,4	78,3	5,6	77,0
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje					
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din metale feroase	tone	2,8	53,8	19,6	31,6
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din aluminiu	- " -	30,0	205,5	204,4	97,9
Producția și distribuția de energie electrică și termică					
energie electrică	mil. kWh	166,0	108,4	1024,1	94,0
energie termică	mii Gcal	416,8	97,1	2163,7	90,4

În anul 2009 **valoarea producției livrate** de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie a constituit 18028,6 mil. lei în prețuri curente (în anul 2008 – 22789,5 mil. lei), din care valoarea producției livrate pe piața externă a constituit 5473,9 mil. lei sau 30,4% din total producție industrială (în anul 2008 – respectiv, 7045,6 mil. lei și 32,8%). **Veniturile din vânzări**, realizate de către întreprinderile nominalizate în anul de raport s-au cifrat la 23617,6 mil. lei (în anul 2008 – 27976,5 mil. lei).

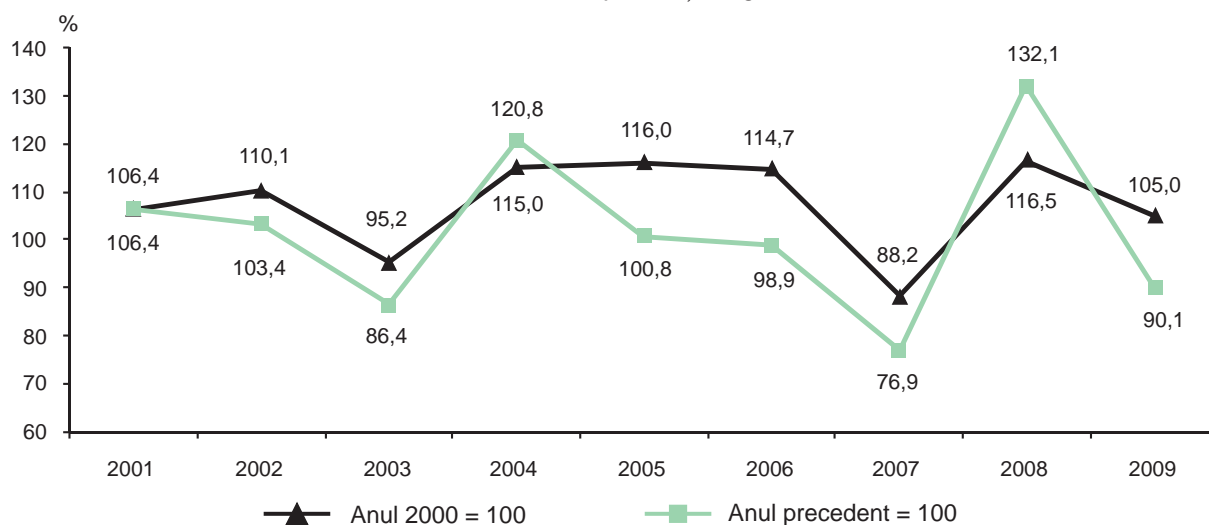
Producția industrială, fabricată de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie, pe regiuni de dezvoltare a evoluat în felul următor:

	2008			2009		
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de 2007	ponderea în total pe țară, %	în prețuri curente, mil. lei	în % față de 2008	ponderea în total pe țară, %
Industrie – total	22582,4	100,7	100,0	17751,2	77,8	100,0
Mun. Chișinău	11644,3	97,2	51,5	10098,6	80,9	56,9
Nord	6246,9	110,9	27,7	4310,7	75,1	24,3
Centru	3233,4	91,8	14,3	2171,8	69,5	12,2
Sud	876,3	108,2	3,9	645,1	84,1	3,6
UTA Găgăuzia	581,5	111,9	2,6	524,9	85,6	3,0

3.2. Agricultură

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile în anul 2009, conform estimărilor preliminare, a constituit în prețuri curente circa 13242 mil. lei, înregistrând 90,1% în prețuri comparabile față de anul 2008. Micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției vegetale cu 17,4%, producția animalieră, marcînd o creștere cu 11,8% față de anul precedent.

Indicii volumului producției agricole

Producția principalelor produse agricole în gospodăriile de toate categoriile se prezintă astfel:

	Producția, mii tone			Producția agricolă în 2009 ^{1, 2} în % față de:		Gradul de influență a producției asupra creșterii (+) / descreșterii (-) producției agricole globale în 2009 față de 2008 ¹ , %
	2007	2008	2009 ¹	2007	2008	
Total producția agricolă	x	x	x	119,1	90,1	-9,9
Producția vegetală	x	x	x	139,6	82,6	-12,9
din care, pe principalele tipuri:						
Cereale și leguminoase boabe – total ³	902	3169	2171	de 2,3 ori	67,5	-8,0
din care:						
grâu ³	406	1286	735	173,2	57,1	-4,5
porumb pentru boabe	363	1479	1140	de 3,2 ori	76,4	-2,3
Floarea soarelui ³	156	372	284	178,9	76,3	-1,6
Sfeclă de zahăr ³	612	961	336	54,8	34,9	-1,6

	Producția, mii tone			Producția agricolă în 2009 ^{1,2} în % față de:		Gradul de influență a producției asupra creșterii (+) / descreșterii (-) producției agricole globale în 2009 față de 2008 ¹ , %
	2007	2008	2009 ¹	2007	2008	
Tutun	3,6	3,9	4,2	116,0	109,1	0,0
Soia	40	58	49	123,3	84,3	-0,2
Cartofi	199	271	261	130,9	96,3	-0,1
Legume – total	222	376	307	142,8	85,8	-0,9
Fructe, nuci și pomușoare – total	277	370	305	117,3	84,4	-0,7
Struguri	598	635	682	111,2	107,4	1,2
Producția animală	x	x	x	90,7	111,8	3,0
din care, pe principalele tipuri:						
Vite și păsări (în masă vie)	141	110	128	88,0	116,1	2,1
Lapte	604	543	575	96,3	106,1	0,5
Ouă, mil. buc.	704	562	640	84,8	113,8	0,4

¹ Conform estimărilor preliminare

² Reieșind din calculele producției agricole în prețurile comparabile ale anului 2005

³ În masă după finisare

Analiza impactului diferitor tipuri de producție asupra ritmului volumului fizic al producției agricole în anul 2009 față de anul 2008 indică, că influență negativă mai semnificativă a avut-o descreșterea producției de grâu (cu 42,9%), porumb pentru boabe (cu 23,6%), sfeclă de zahăr (cu 65,1%), floarea soarelui (cu 23,7%), legume (cu 14,2%), care a generat micșorarea producției globale agricole, corespunzător, cu 4,5%, cu 2,3%, cu 1,6%, cu 1,6%, și cu 0,9%.

În anul 2009 ponderea producției vegetale în total producția agricolă a constituit 68% (în anul 2008 – 74%), din care de cereale și leguminoase boabe – 18,4% (24,6%), culturi tehnice – 9,5% (12,5%), cartofi, legume și bostănoase – 13,0% (12,6%), fructe și struguri – 21,9% (19,1%). Producției animale i-a revenit 32% (în anul 2008 – 26%), din care de vite și păsări – 16,6% (12,9%), lapte – 10,7% (9,1%), ouă – 3,8% (3,0%).

Situația în profil pe categorii de gospodării indică, că 29% din volumul producției globale agricole în anul 2009 a revinit întreprinderilor agricole, 22% – gospodăriilor țărănești (de fermier), 49% – gospodăriilor populației. Ponderea înaltă a gospodăriilor populației în producția agricolă este determinată în special de cota importantă a producției animale în aceste gospodării (circa 81% din total producția zootehnică pe țară).

Fitotehnie. În anul 2009, ca și în anii precedenți, întreprinderilor agricole le revine partea principală la producția de rapiță – 91%, sfeclă de zahăr – 88%, tutun – 87%, soia – 69%, cereale și leguminoase pentru boabe (exclusiv porumb) – 67% și floarea soarelui – 67%. Totodată, 90% din volumul total de porumb pentru boabe, 89% – de cartofi, 85% – de legume, 80% – de struguri, 58% – de fructe și pomușoare au fost produse de gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației.

Roda medie a principalelor culturi agricole în gospodăriile de toate categoriile se caracterizează prin următoarele date:

chintale la 1 hectar

	2007	2008	2009	2009 în % față de	
				2007	2008
Cereale și leguminoase pentru boabe – total ¹	9,4	31,5	22,8	de 2,4 ori	72
din care:					
grâu ¹	12,9	31,2	20,8	161	67
porumb pentru boabe	7,8	34,5	28,4	de 3,6 ori	82
Floarea soarelui ¹	6,7	16,3	12,5	187	77
Sfeclă de zahăr ¹	178,6	388,9	143,2	80	37
Tutun	11,9	14,5	16,7	140	115
Soia	7,9	19,1	10,0	127	52
Rapiță – total ¹	8,4	18,6	11,8	140	63
Cartofi	56,3	86,7	93,6	166	108
Legume de câmp	56,9	92,5	84,3	148	91
Fructe și pomușoare	26,4	35,5	31,3	119	88
Struguri	41,0	44,4	48,2	118	109

¹ În masă după finisare

Analiza roadei medii la un hectar a principalelor culturi agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ în profil teritorial indică, că cea mai înaltă roadă medie față de cea pe țară la majoritatea culturilor a fost înregistrată în gospodăriile regiunii de dezvoltare Nord și anume: de cereale și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) – cu 21%, de porumb pentru boabe și floarea soarelui – cu cîte 25%, de rapiță – cu 19%, de sfeclă de zahăr și de soia – cu cîte 2%, de cartofi – cu 4%, de fructe și pomușoare – cu 40%. Totodată, cea mai înaltă roadă medie la un hectar de legume de cîmp a fost înregistrată în regiunea de dezvoltare Sud (cu 24%), de struguri – în municipiul Chișinău (cu 13%), iar de tutun – în UTA Găgăuzia (cu 15%).

Sub roada anului 2009 în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ la un hectar de semănături au fost introduse cîte 21,3 kg de îngrășăminte chimice, recalculate la 100% substanțe nutritive, față de 27,6 kg în anul 2008, suprafața îngrășată s-a micșorat cu 25% față de anul precedent. Introducerea îngrășămintelor naturale la 1 hectar a rămas la nivelul anului trecut și a constituit 0,01 tone la hectar.

Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ în toamna anului 2009 au semănat culturi de toamnă pe suprafața de 340 mii ha (cu 5% mai puțin față de anul precedent) și au efectuat aratul de toamnă pe o suprafață de 332 mii ha (cu 11% mai mult față de toamna anului 2008).

Zootehnie. Conform stării la 1 ianuarie 2010, față de data respectivă a anului 2009, în gospodăriile de toate categoriile a avut loc majorarea efectivului de animale pe toate tipurile (cu excepția efectivului de bovine, ovine și caprine în întreprinderile agricole).

Efectivul de animale pe principalele tipuri se prezintă astfel:

	La 1 ianuarie 2010 ²		Ponderea (în % față de total)
	mii capete	în % față de 1 ianuarie 2009	
Bovine – total	222,2	102,1	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ³	13,0	98,7	5,8
gospodăriile populației	209,2	102,3	94,2
din acestea, vaci – total	163,7	102,2	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ³	4,6	89,8	2,8
gospodăriile populației	159,1	102,6	97,2
Porcine – total	378,9	133,9	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ³	93,3	142,3	24,6
gospodăriile populației	285,6	131,3	75,4
Ovine și caprine – total	892,8	103,2	100,0
din care:			
întreprinderile agricole ³	22,9	91,3	2,6
gospodăriile populației	869,9	103,5	97,4
Păsări (întreprinderile agricole)	3293,1	103,2	x

Creșterea șeptelului de animale și păsări a influențat pozitiv producția animalieră.

Majorarea producției de carne și ouă a fost generată în special de ritmuri mai înalte de creștere a producției în întreprinderile agricole – respectiv cu 24% și cu 19% față de anul 2008. Majorarea esențială a producției (creșterii) vitelor și păsărilor (cu 24%) a fost generată atât de creșterea efectivului mediu al porcinelor și păsărilor (corespunzător cu 31% și cu 27%), cît și a sporului zilnic în greutate a vitelor (porcinelor – cu 17%, bovinelor – cu 15%). Volumul de creștere a vitelor și păsărilor s-a majorat în întreprinderile agricole din toate regiunile de dezvoltare ale țării: UTA Găgăuzia – de 2,1 ori, Centru – cu 27%, Sud – cu 22%, municipiul Chișinău – cu 14%, Nord – cu 2%.

Vînzarea animalelor și păsărilor pentru sacrificare s-a majorat cu 20,7%. Volumul de vînzare a vitelor și păsărilor a crescut în UTA Găgăuzia de 2,3 ori, municipiul Chișinău – cu 45%, în regiunea de dezvoltare Centru – cu 26%, Sud – cu 12%. Totodată, s-a înregistrat micșorarea vînzărilor în întreprinderile agricole din regiunea de dezvoltare Nord – cu 16%.

În anul 2009 în întreprinderile agricole păstrarea efectivului de bovine și porcine s-a ameliorat, însă nivelul mortalității rămîne înalt: al bovinelor – 2,3% (în anul 2008 – 3,2%), ovinelor și caprinelor – 5,0% (6,7%). Totodată, nivelul mortalității porcinelor a crescut considerabil și a constituit – 13,4% (în anul 2008 – 9,5%).

Creșterea producției de lapte de toate felurile a avut loc în exclusivitate datorită majorării producției în gospodăriile populației cu 6,2%, producția de lapte în întreprinderile agricole în pofida creșterii productivității vacilor, din cauza reducerii efectivului mediu anual al acestora cu 16%, fiind în descreștere cu 4,9%.

Descreșterea producției de lapte de vacă s-a înregistrat în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare: municipiul Chișinău – cu 77%, Nord și Sud – cu cîte 7%. Totodată, s-a majorat producția de lapte în regiunile de dezvoltare: UTA Găgăuzia – cu 26%, Centru – cu 6%.

Creșterea efectivului găinilor ouătoare în întreprinderile agricole cu 26%, în condițiile micșorării productivității lor cu 5%, a generat majorarea producției ouălor cu 20%.

La sfîrșitul anului de raport în întreprinderile agricole existența nutrețurilor (în unități nutritive) calculat la un cap convențional în vite mari a constituit 6,5 chintale (cu 16% mai puțin față de sfîrșitul anului 2008).

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste

² Date preliminare

³ Inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la balanța animale

3.3. Investiții în capital fix

În ianuarie-decembrie 2009 volumul investițiilor în capital fix a constituit 10818,9 mil. lei (în prețuri curente), constituind 65,1% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului precedent.

Lucrările de construcții-montaj în volumul total al investițiilor în ianuarie-decembrie 2009 au constituit 5856,4 mil. lei, sau 54,1%. Comparativ cu ianuarie-decembrie 2008 acest volum s-a micșorat cu 35,5% (în prețuri comparabile).

Evoluția indicatorilor principali ai activității investiționale în ianuarie-decembrie 2009 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	ianuarie-decembrie 2009 în % față de ianuarie-decembrie 2008
Investiții în capital fix – total	10818,9	65,1
din care, lucrări de construcții-montaj	5856,4	64,5

În structura investițiilor în capital fix 29,8% revin agenților economici cu forma de proprietate publică, cota preponderentă (70,2%) revenind agenților economici din sectorul nestatal al economiei naționale, care au realizat 67,3% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj și 98,3% din totalul caselor de locuit date în folosință.

Structura investițiilor în capital fix pe forme de proprietate în ianuarie-decembrie 2009 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-decembrie 2008	total
Investiții în capital fix – total	10818,9	65,1	100,0
din care:			
Publică	3226,5	81,7	29,8
Privată	4313,5	60,2	39,9
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	246,9	98,4	2,3
Străină	979,1	44,5	9,0
A întreprinderilor mixte (cu participare străină)	2052,9	67,3	19,0

În ianuarie-decembrie 2009 sursele principale de finanțare ale activității investiționale rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și populației (circa 58%) și mijloacele investitorilor străini (19%). Din contul mijloacelor bugetare au fost realizate 10,8% din volumul total al investițiilor în capital fix.

Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în ianuarie-decembrie 2009 se caracterizează prin următoarele date:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-decembrie 2008	total
Investiții în capital fix – total	10818,9	65,1	100,0
din care, finanțate din contul:			
bugetului de stat	773,1	47,7	7,2
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	388,7	79,8	3,6
mijloacelor proprii ale agenților economici și populației	6267,0	73,3	57,9
mijloacelor investitorilor străini	2057,1	60,5	19,0
altor surse	1333,0	52,0	12,3

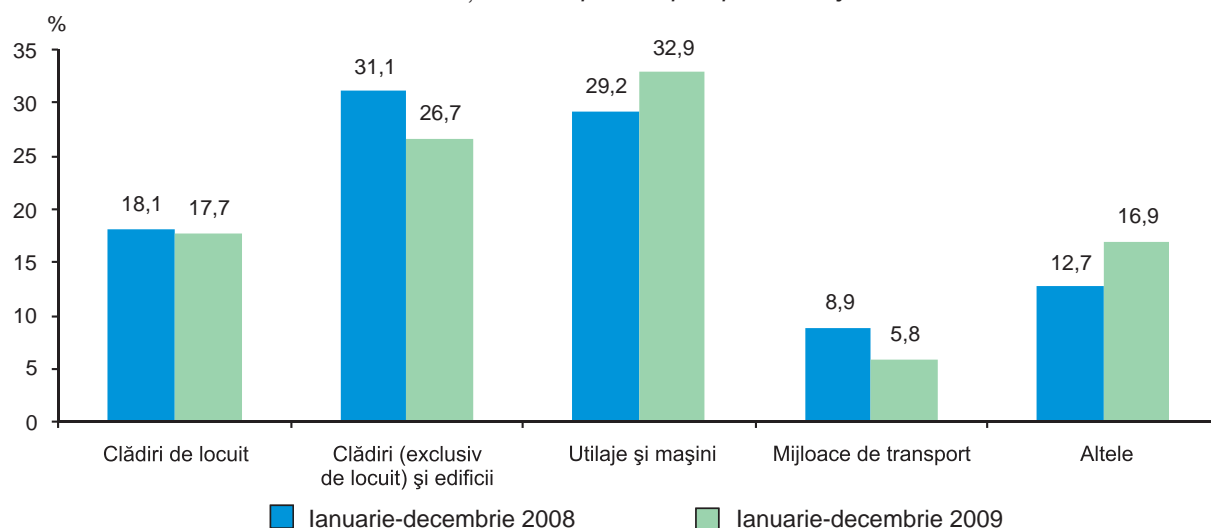
În structura investițiilor în capital fix pe tipuri de mijloace fixe o parte importantă a fost orientată spre construcția clădirilor și edificiilor, care a constituit 44,4% din volumul total al investițiilor însușite (din care 17,7% – clădiri de locuit și 26,7% – alte clădiri și edificii) sau cu 4,8 puncte procentuale mai puțin decât în perioada respectivă a anului precedent. Cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a micșorat cu 0,4 puncte procentuale, la construcția clădirilor cu altă destinație decât cea de locuit și edificiilor – cu 4,4 puncte procentuale.

Cota-parte a investițiilor utilizate la procurarea utilajului, mașinilor și mijloacelor de transport a constituit 38,7% din volumul total al mijloacelor utilizate, fiind în creștere cu 0,6 puncte procentuale în comparație cu perioada respectivă a anului precedent.

Structura investițiilor în capital fix pe tipuri de mijloace fixe în ianuarie-decembrie 2009 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	În % față de:		Informativ: ianuarie-decembrie 2008 în % față de:	
		ianuarie-decembrie 2008	total	ianuarie-decembrie 2007	total
Investiții în capital fix – total	10818,9	65,1	100,0	101,7	100,0
din care:					
clădiri de locuit	1910,7	63,3	17,7	98,3	18,1
clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	2891,7	56,0	26,7	103,5	31,1
utilaje și mașini	3563,6	71,3	32,9	106,3	29,2
mijloace de transport	620,8	40,7	5,8	108,6	8,9
altele	1832,1	86,9	16,9	98,0	12,7

Structura investițiilor în capital fix pe tipuri de mijloace fixe

Datele privind volumul investițiilor în capital fix și lucrărilor de construcții-montaj realizate în ianuarie-decembrie 2009 pe regiuni de dezvoltare, se prezintă după cum urmează:

	Investiții în capital fix		din care, lucrări de construcții-montaj	
	realizări, mil. lei	în % față de ianuarie-decembrie 2008	realizări, mil. lei	în % față de ianuarie-decembrie 2008
Total	10818,9	65,1	5856,4	64,5
din care:				
Mun. Chișinău	4629,0	47,6	2521,3	46,1
Nord	1634,4	62,8	767,5	67,9
Centru	1414,6	56,2	888,5	64,9
Sud	815,7	57,9	405,8	47,0
UTA Găgăuzia	322,1	81,5	189,1	81,6

În ianuarie-decembrie 2009 din volumul total al investițiilor în capital fix în construcția locativă au fost înșușite 1910,7 mil. lei sau 17,7% din total și 63,3% față de perioada respectivă a anului precedent.

În perioada de raport din contul tuturor surselor de finanțare au fost date în folosință 4110 apartamente cu suprafața totală de 446,9 mii m², ceea ce reprezintă 71,7% față de nivelul ianuarie-decembrie 2008.

Construcția de locuințe a fost realizată în principal de agenții economici din sectorul privat, constituind circa 94% din volumul total al caselor de locuit date în folosință.

Darea în folosință a locuințelor pe forme de proprietate în ianuarie-decembrie 2009 se caracterizează prin următoarele date:

	Numărul apartamentelor construite, unități	Suprafața totală a apartamentelor date în folosință		
		mii m ²	în % față de:	
			ianuarie-decembrie 2008	total
S-au construit – total	4110	446,9	71,7	100,0
din care:				
Publică	90	7,5	6,9	1,7
Privată	3811	419,3	89,6	93,8
din aceasta, beneficiari individuali	1724	247,1	78,4	55,3
A întreprinderilor mixte (cu participare străină)	209	20,1	79,5	4,5
Din total în:				
mediul urban	3518	376,8	70,1	84,3
mediul rural	592	70,1	81,8	15,7

Cel mai mare volum al construcțiilor de locuințe s-a realizat în municipiul Chișinău, unde au fost date în folosință 2906 apartamente cu suprafața totală de 320,7 mii m², ceea ce a constituit circa 72% din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară și 64,6% față de perioada respectivă a anului precedent.

În ianuarie-decembrie 2009 au fost date în folosință: 2 spitale cu 108 paturi, rețele de gaze naturale cu lungimea de 547,4 km, apeducte cu lungimea de 151,8 km, linie pentru circulația troleibuzelor cu lungimea de 15,9 km, întreprinderi de comerț cu suprafața comercială de 28,2 mii m², întreprinderi de alimentație publică cu 860 locuri, un hotel cu 40 locuri, drumuri după reparația capitală cu lungimea de 61,4 km și altele.

Activitatea în antrepriză. În ianuarie-decembrie 2009 organizațiile în antrepriză au efectuat lucrări de construcții-montaj în valoare de 3708,1 mil. lei, ceea ce reprezintă 69,4% (în prețuri comparabile) față de nivelul înregistrat în ianuarie-decembrie 2008. Volumul principal de lucrări a fost realizat de către agenții economici cu forma de proprietate privată, care au executat lucrări în antrepriză în sumă de 3197,2 mil. lei (86,2% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate) sau 76,4% față de ianuarie-decembrie 2008.

Evoluția și structura lucrărilor în antrepriză pe forme de proprietate ale organizațiilor-executante în ianuarie-decembrie 2009 se prezintă astfel:

	Numărul organizațiilor în antrepriză, unități	Realizări, mil. lei	În % față de:		Volumul lucrărilor în antrepriză executate în medie pe o organizație, mii lei
			ianuarie-decembrie 2008	total	
Total	1015	3708,1	69,4	100,0	3653,3
din care:					
Publică	31	149,1	53,3	4,0	4810,4
Privată	915	3197,2	76,4	86,2	3494,2
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	46	221,4	60,3	6,0	4812,2
Străină	8	51,8	18,5	1,4	6476,2
A întreprinderilor mixte (cu participare străină)	15	88,6	39,0	2,4	5909,8

Datele privind structura lucrărilor în antrepriză executate în ianuarie-decembrie 2009 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-decembrie 2008	total
Volumul lucrărilor în antrepriză executate – total	3708,1	69,4	100,0
din care:			
Pe elemente de structură:			
construcții noi	2297,7	59,1	62,0
reparații capitale	713,1	69,8	19,2
reparații curente	660,2	de 1,6 ori	17,8
alte lucrări în antrepriză	37,1	de 6,5 ori	1,0
Pe tipuri de obiecte:			
clădiri rezidențiale	904,7	60,4	24,4
clădiri nerezidențiale	1491,2	73,8	40,2
construcții ingineresti	1275,1	70,2	34,4

În structura lucrărilor executate predomină efectuarea lucrărilor la construcții noi, realizate în volum de 2297,7 mil. lei, ponderea căroră în volumul total al lucrărilor executate a constituit 62,0%, reparațiilor capitale și curente le-au revenit 37,0% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Pe tipuri de construcții s-au înregistrat scăderi la lucrările în antrepriză executate la clădirile rezidențiale și nerezidențiale, respectiv cu 39,6% și 26,2%, la construcții ingineresti – cu 29,8% față de perioada respectivă a anului precedent.

Datele privind volumul lucrărilor în antrepriză realizate în ianuarie-decembrie 2009 pe regiuni de dezvoltare, se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-decembrie 2008	total
Total	3708,1	69,4	100,0
din care:			
Mun. Chișinău	2748,5	69,2	74,1
Nord	368,2	66,6	9,9
Centru	374,0	78,4	10,1
Sud	134,3	57,2	3,6
UTA Găgăuzia	83,1	78,3	2,3

Organizațiile în antrepriză din municipiul Chișinău au executat 74,1% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj efectuate în total pe țară.

3.4. Transporturi

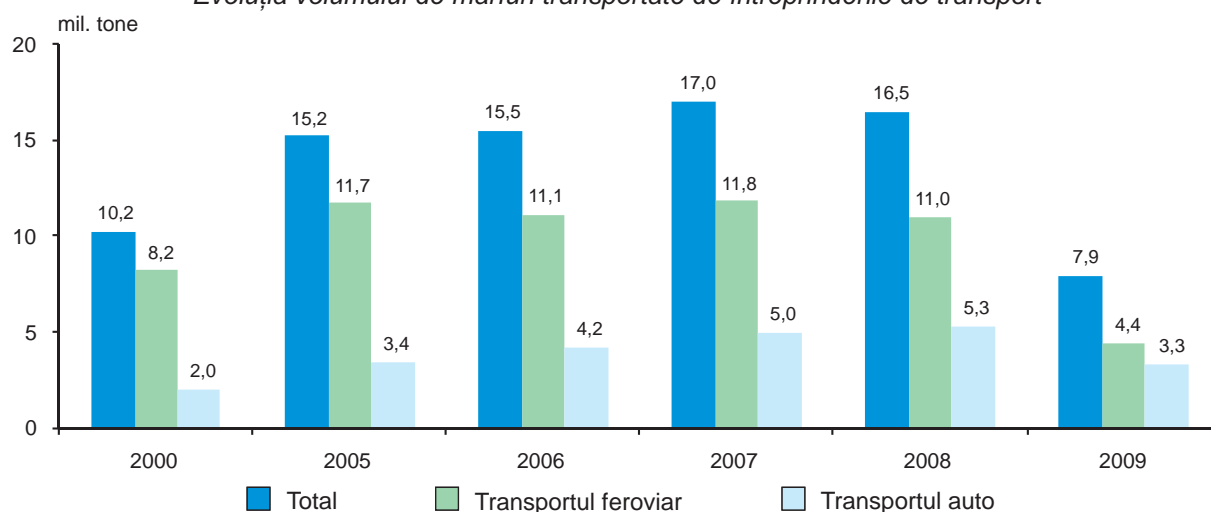
În anul 2009 întreprinderile de transport feroviar, auto¹, fluvial și aerian au transportat mărfuri în volum de 7901,8 mii tone, sau 47,8% din volumul realizat în anul precedent. Diminuarea volumelor de mărfuri transportate s-a înregistrat la întreprinderile de transport feroviar (-59,9%), auto¹ (-37,9%) și fluvial (-9,9%).

Tendințe similare au fost caracteristice și pentru parcursul mărfurilor, care în anul 2009 a totalizat 2782,7 mil. tone-km, sau 57,2% din nivelul înregistrat în anul 2008. Reducerea parcursului mărfurilor s-a marcat la toate modurile de transport.

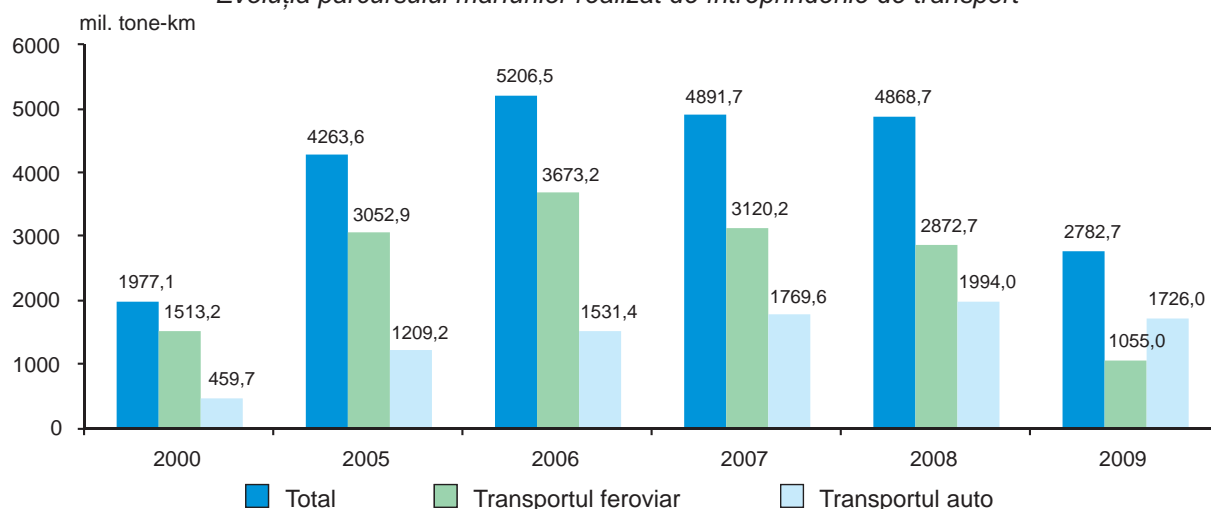
Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor în anul 2009, pe moduri de transport, se prezintă după cum urmează:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de 2008	mil. tone-km	în % față de 2008
Întreprinderi de transport – total	7901,8	47,8	2782,7	57,2
din care:				
feroviar	4412,4	40,1	1055,0	36,7
auto ¹	3306,6	62,1	1726,0	86,6
fluvial	182,0	90,1	0,6	77,4
aerian	0,83	100,5	1,1	92,1

Evoluția volumului de mărfuri transportate de întreprinderile de transport

Evoluția parcursului mărfurilor realizat de întreprinderile de transport

Cu mijloacele de transport feroviar în anul 2009 au fost transportate 4412,4 mii tone de mărfuri, sau 40,1% din volumul realizat în anul 2008. În structura mărfurilor încărcate în vagoane la stațiile de cale ferată din țară, ponderi mai mari s-au înregistrat la următoarele grupe de mărfuri: cereale și produse de panificație – 39,6% (în anul 2008 – 10,5%), metale feroase și fier vechi – 21,1% (în anul 2008 – 20,8%), ciment și alte materiale de construcție – 10,8% (în anul 2008 – 48,7%).

În transportul feroviar a crescut: durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 23,19 ore în anul 2008 la 73,68 ore în anul 2009, durata medie de rotație a vagoanelor de marfă, respectiv de la 4,68 zile la 14,93 zile și durata medie de staționare a vagoanelor de marfă la operațiile de încărcare-descărcare – de la 31,82 ore la 40,68 ore.

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

Întreprinderile de transport auto¹ în anul 2009 au transportat 3306,6 mii tone de mărfuri, sau 62,1% din volumul realizat în anul anterior.

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor cu transportul auto în anul 2009, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de 2008	mil. tone-km	în % față de 2008
Întreprinderi de transport auto¹ – total	3306,6	62,1	1726,0	86,6
din care:				
Mun. Chișinău	1798,9	56,5	1081,9	84,0
Nord	872,4	91,5	246,5	104,1
Centru	467,1	47,2	237,0	80,7
Sud	127,6	84,3	133,3	94,3
UTA Găgăuzia	40,6	80,7	27,3	81,3

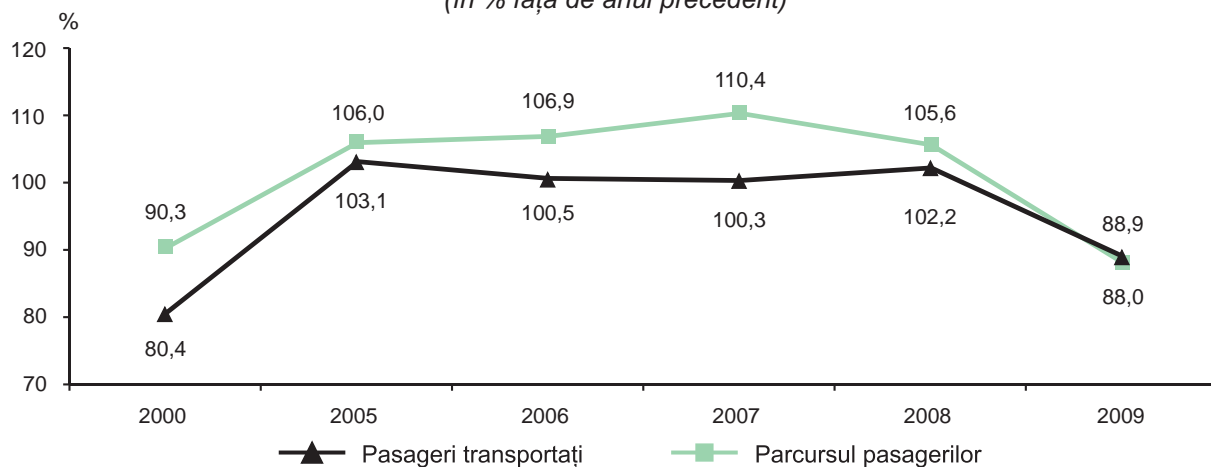
Ponderi considerabile în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (54,4%), regiunile de dezvoltare Nord (26,4%) și Centru (14,1%).

În anul 2009, comparativ cu anul precedent, s-a micșorat numărul de pasageri transportați cu troleibuze (-14%) și taximetre (-11,6%), cu transportul feroviar (-10,0%), cu autobuze și microbuze (-5,8%), cu transportul aerian (-3,0%).

Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor în anul 2009, pe moduri de transport public, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de 2008	mil. pasageri-km	în % față de 2008
Total	289903,1	88,9	3900,2	88,0
din care:				
transportul feroviar	5186,7	90,0	422,8	87,1
autobuze și microbuze	103937,3	94,2	2267,6	87,3
transportul fluvial	118,7	113,0	0,2	113,0
transportul aerian	459,6	97,0	603,8	94,7
taximetre	3764,7	88,4	72,5	86,0
troleibuze	176436,1	86,0	533,3	85,6

Indicii numărului de pasageri transportați și parcursul pasagerilor pe total transport public (în % față de anul precedent)

Cu autobuze și microbuze în anul 2009 au fost transportați 103,9 mil. pasageri, cu 5,8% mai puțin decât în anul 2008.

Numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze și parcursul pasagerilor în anul 2009, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de 2008	mil. pasageri-km	în % față de 2008
Total	103937,3	94,2	2267,6	87,3
din care:				
Mun. Chișinău	64548,8	96,6	1286,3	90,3
Nord	16852,3	79,1	381,2	72,3
Centru	13345,1	102,2	420,0	95,3
Sud	7939,6	103,0	151,6	87,3
UTA Găgăuzia	1251,5	90,1	28,5	86,8

Ponderi semnificative în numărul total de pasageri transportați cu autobuze și microbuze dețin agenții transportatori din municipiul Chișinău (62,1%), regiunile de dezvoltare Nord (16,2%) și Centru (12,8%).

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

3.5. Comunicații

Servicii de comunicații. În anul 2009, comparativ cu anul anterior, a sporit numărul mandatelor de pensii, subvenții și indemnizații plătite prin oficiile poștale (+2,4%), coletelor (+1,1%) și a corespondenței poștale (+0,9%). Totodată, s-a diminuat numărul de telegrame expediate (-20,6%), ziare și reviste (-6,5%), mandate poștale și telegrafice (-5,3%).

Numărul convorbirilor telefonice prin rețeaua telefonică fixă în anul 2009 s-a redus cu 18,4% (internaționale – cu 31,6% și interurbane – cu 16,3%) față de anul precedent.

Evoluția volumului de servicii pe tipuri de comunicații se prezintă astfel:

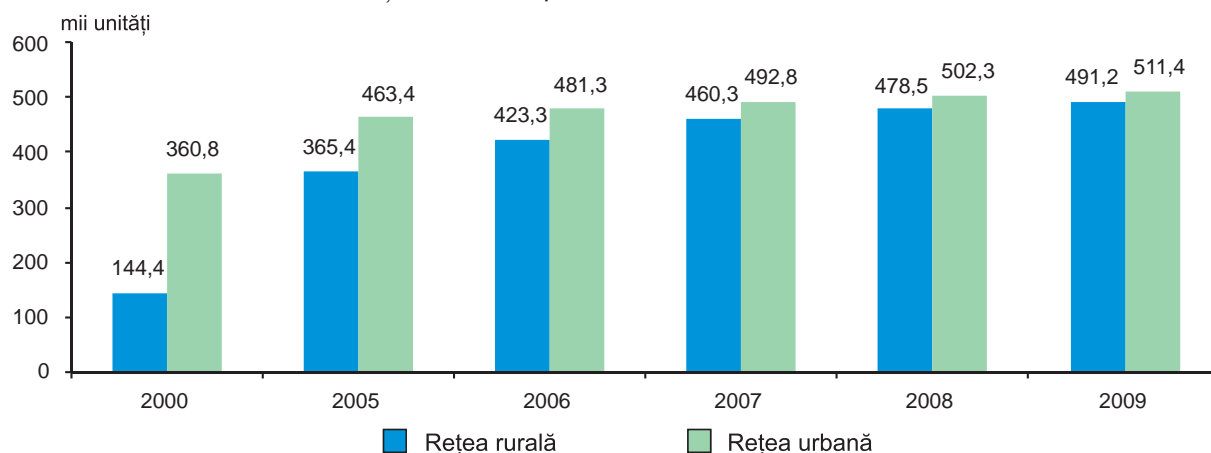
	2009		Informativ: 2008 în % față de 2007
	mii unități	în % față de 2008	
Expedieri poștale (trafic de ieșire):			
ziare și reviste (abonamente și vânzare cu bucata)	25101,5	93,5	93,5
corespondență	41147,8	100,9	106,4
colete	33,9	101,1	125,5
mandate poștale și telegrafice	111,2	94,7	89,8
telegrame	54,2	79,4	81,3
Mandate pensii, subvenții și indemnizații plătite	8264,1	102,4	100,4
Convorbiri telefonice prin rețeaua telefonică fixă:			
interurbane (naționale)	246123,0	83,7	84,5
internaționale	31627,0	68,4	93,6
Conectări telefonice prin rețeaua telefonică fixă, mii ore:			
interurbane (naționale)	9077,3	85,5	91,5
internaționale	1666,2	67,0	100,2

Mijloace de telefonie fixă. La 31 decembrie 2009 numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică a fost de 1110,1 mii unități, din care 1002,6 mii unități la domiciliu (respectiv, cu 2,0% și 2,2% mai mult decât la 31 decembrie 2008).

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică se prezintă după cum urmează:

	Existent la 31.12.2009	În % față de 31.12.2008	Informativ: 31.12.2008 în % față de 31.12.2007
Posturi telefonice principale în rețeaua publică – total, mii unități	1110,1	102,0	103,0
din care:			
rețeaua urbană	602,1	101,5	102,1
din acestea, la domiciliu	511,4	101,8	101,9
rețeaua rurală	508,0	102,6	104,0
din acestea, la domiciliu	491,2	102,7	104,0

Evoluția numărului posturilor telefonice la domiciliu

Pe parcursul anilor 2000-2009 s-a menținut tendința de creștere a numărului de posturi telefonice principale, în special în localitățile rurale.

3.6. Turism

3.6.1. FRECVENTAREA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ COLECTIVĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE

În ianuarie-septembrie 2009 capacitatea de cazare turistică în funcțiune a structurilor de primire turistică colective a constituit 3109,7 mii locuri-zile, majorându-se cu 1,5% față de perioada corespunzătoare din anul 2008. În totalul capacității de cazare turistică în funcțiune taberele pentru elevi dețineau o pondere de 32,0%, hotelurile și motelurile – 26,8%, structurile de întremare – 15,9%, vilele turistice, satele de vacanță și alte structuri de odihnă – 14,0%, pensiunile turistice și agroturistice – 6,4%, căminele pentru vizitatori – 4,9%.

Structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în ianuarie-septembrie 2009 au fost frecventate de 189,9 mii turiști, cu 18,5% mai puțin comparativ cu aceeași perioadă din anul 2008. Diminuarea a fost condiționată de reducerea numărului de turiști cazați în cămine pentru vizitatori (-36,1%), hoteluri și moteluri (-23,2%), structuri de întremare (-15,4%), tabere pentru elevi (-14,9%), vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă (-11,9%), pensiuni turistice și agroturistice (-7,0%).

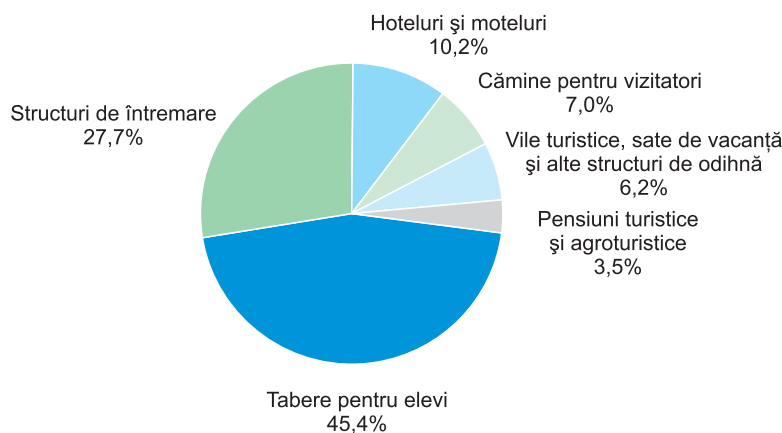
Numărul de turiști sosiți în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2009		Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008	
	turiști	din care, nerezidenți	turiști	din care, nerezidenți
Total	189892	43520	81,5	80,1
din care:				
Hoteluri și moteluri	65763	38591	76,8	80,7
Pensiuni turistice și agroturistice	9352	1847	93,0	55,3
Cămine pentru vizitatori	8330	1337	63,9	66,8
Structuri de întremare	22226	314	84,6	77,5
Tabere pentru elevi	60837	350	85,1	146,4
Vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă	23384	1081	88,1	de 2,1 ori

Ponderi mai însemnate în numărul total al turiștilor străini sosiți în structurile de cazare colective le-a revenit turiștilor din Federația Rusă (12,3%), Ucraina (12,1%), România (11,2%), Italia (6,6%), Statele Unite ale Americii (6,5%), Germania (5,2%), Turcia (5,1%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (3,3%), Franța (3,2%), Polonia (2,8%), Bulgaria (2,8%) și Elveția (2,6%).

În structurile de primire turistică colective în ianuarie-septembrie 2009 au fost înregistrate 1200,4 mii înnoptări ale turiștilor, cu 17,7% mai puțin față de perioada similară din anul 2008. Reducerea numărului de înnoptări ale turiștilor s-a înregistrat la hoteluri și moteluri (-28,1%), tabere pentru elevi (-19,6%), pensiuni turistice și agroturistice (-16,9%), structuri de întremare (-15,8%), cămine pentru vizitatori (-10,5%).

*Înnoptări în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare,
pe tipuri de structuri, în ianuarie-septembrie 2009
(în % față de total înnoptări)*

În ianuarie-septembrie 2009 indicele de utilizare netă al locurilor de cazare pe total structuri de primire turistică colective a constituit 38,6%, la structuri de întremare – 67,4%, cămine pentru vizitatori – 55,2%, tabere pentru elevi – 54,8%, pensiuni turistice și agroturistice – 21,4%, hoteluri și moteluri – 14,7%.

3.6.2. TURISMUL ORGANIZAT DE AGENȚIILE DE TURISM ȘI TUROPERATORI

În ianuarie-septembrie 2009 agențiile de turism și turoperatorii au acordat servicii turistice la 114,5 mii turiști și excursioniști, cu 1,5% mai mult decât în aceeași perioadă din anul 2008.

Numărul de turiști și excursioniști și turiști-zile, după scopul vizitelor, se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-septembrie 2009		Ianuarie-septembrie 2009 în % față de ianuarie-septembrie 2008	
	turiști și excursioniști	turiști-zile	turiști și excursioniști	turiști-zile
Total	114465	867339	101,5	103,5
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în Republica Moldova) – total	6314	22506	106,8	127,7
din care, în scopuri:				
de odihnă, recreere și agrement	4350	11962	114,4	181,2
de afaceri și profesionale	1593	5312	90,1	86,1
de tratament	346	5082	115,7	107,7
alte scopuri	25	150	58,1	106,4
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate) – total	80926	620844	112,2	117,5
din care, în scopuri:				
de odihnă, recreere și agrement	79817	608720	113,5	119,5
de afaceri și profesionale	295	2024	41,0	40,5
de tratament	752	9728	72,0	69,3
alte scopuri	62	372	de 2,4 ori	de 6,3 ori
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	27225	223989	78,3	76,8

Numărul de turiști și excursioniști, participanți la turismul receptor și turismul emițător în ianuarie-septembrie 2009 a fost în creștere față de perioada corespunzătoare din anul 2008 respectiv, cu 6,8% și 12,2%, în același timp la turismul intern numărul acestora s-a redus cu 21,7%.

Din cei 6314 turiști și excursioniști străini, care au vizitat Republica Moldova în ianuarie-septembrie 2009 și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor 68,9% au sosit în scopuri de odihnă și agrement, 25,2% – de afaceri și profesionale, 5,5% – de tratament și 0,4% – în alte scopuri.

Prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor în ianuarie-septembrie 2009 au plecat în străinătate 80926 de turiști și excursioniști, cu 12,2% mai mult comparativ cu perioada similară din anul 2008. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreere, agrement și tratament (99,6%).

Numărul turiștilor și excursioniștilor străini care au vizitat Republica Moldova și turiștilor și excursioniștilor moldoveni care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, în ianuarie-septembrie 2009, se prezintă astfel:

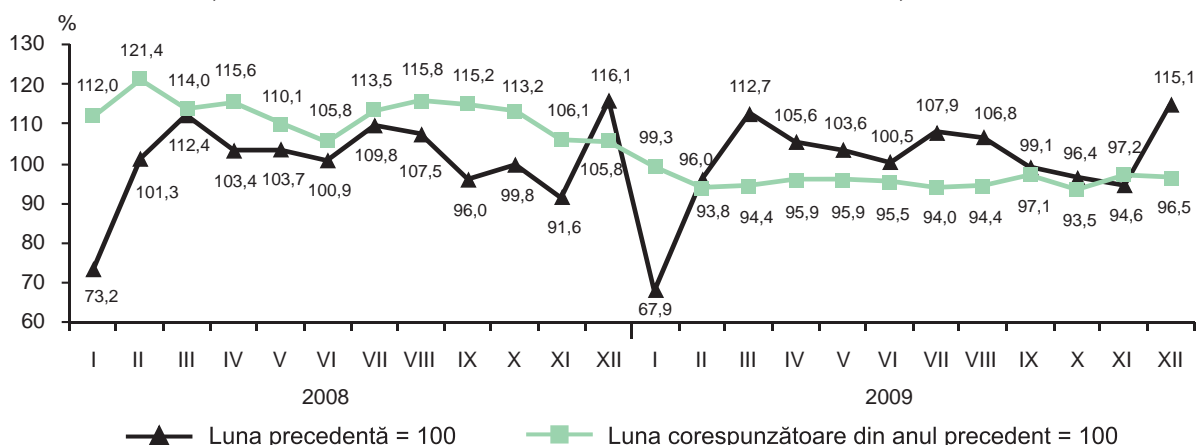
	Turiști și excursioniști străini sosiți în țară		Turiști și excursioniști moldoveni plecați în străinătate	
	total	în % față de total	total	în % față de total
Total	6314	100,0	80926	100,0
din care:				
Federația Rusă	1172	18,6	150	0,2
Turcia	665	10,5	34200	42,3
Ucraina	526	8,3	11391	14,1
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	487	7,7	45	0,1
România	437	6,9	4911	6,1
Germania	317	5,0	139	0,2
Elveția	284	4,5	47	0,1
Polonia	281	4,5	100	0,1
Grecia	198	3,1	720	0,9
Italia	190	3,0	240	0,3

	Turiști și excursioniști străini sosiți în țară		Turiști și excursioniști moldoveni plecați în străinătate	
	total	în % față de total	total	în % față de total
Bulgaria	183	2,9	24395	30,1
Franța	148	2,3	355	0,4
Statele Unite ale Americii	146	2,3	43	0,1
Olanda	114	1,8	69	0,1
Austria	99	1,6	356	0,4
Spania	52	0,8	111	0,1
Israel	47	0,7	73	0,1
Estonia	39	0,6	2	0,0
Republica Cehă	29	0,5	611	0,7
Armenia	27	0,4	–	–
Lituania	23	0,4	23	0,0
Alte țări	850	13,6	2945	3,6

3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației

În luna decembrie 2009 **vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale** au însumat 1995,2 mil. lei, marcînd, în termeni reali, o creștere de 15,1% față de luna precedentă și o diminuare de 3,5% comparativ cu luna decembrie 2008.

Evoluția indicilor lunari ai volumului de vânzări cu amănuntul, prin unitățile comerciale

Evoluția vânzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale

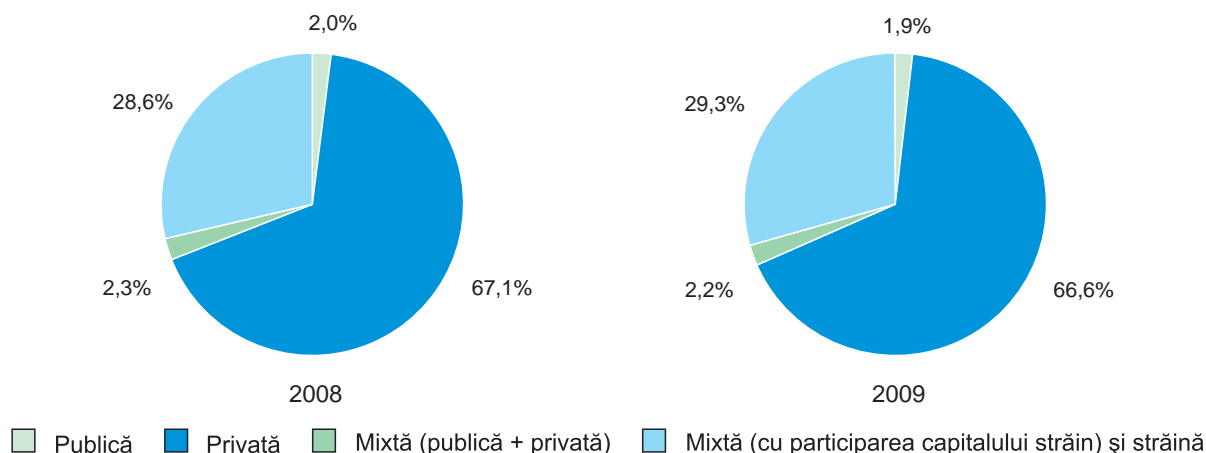
	Decembrie 2009			2009		Structura, %		Informativ: 2008 în % față de 2007 ¹
	mil. lei	în % față de:		mil. lei	în % față de 2008 ¹			
		noiembrie 2009 ¹	decembrie 2008 ¹			2008	2009	
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total	1995,2	115,1	96,5	19925,1	95,6	100,0	100,0	112,2
din care:								
produse alimentare	732,5	126,3	104,5	7036,4	105,1	33,1	35,3	111,3
mărfuri nealimentare	1262,7	109,7	91,6	12888,7	90,4	66,9	64,7	114,3

În anul 2009 **unitățile comerciale au comercializat populației mărfuri de consum** în valoare de 19925,1 mil. lei, înregistrînd, în termeni reali, o scădere de 4,4% față de anul 2008, determinată în principal, de reducerea vânzărilor de mărfuri nealimentare (-9,6%), cărora le revine o pondere de 64,7% în totalul vânzărilor cu amănuntul (în anul 2008 – 66,9%). În același timp vânzările de produse alimentare s-au majorat cu 5,1%, deținînd o cotă de 35,3% în totalul vânzărilor cu amănuntul (în anul 2008 – 33,1%).

¹ În prețuri comparabile

Reducerea volumului de vânzări cu amănuntul s-a înregistrat la unitățile comerciale cu formă de proprietate mixtă (publică+privată) (-9,0%), publică (-8,7%), privată (-5,6%), mixtă (cu participarea capitalului străin) și străină (-0,8%). Această situație a determinat modificarea ponderii sectoarelor în totalul vânzărilor cu amănuntul, care este prezentată în următoarea diagramă:

Structura vânzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, pe forme de proprietate

Stocurile de mărfuri existente în unitățile comerciale la 1 ianuarie 2010 s-au cifrat la 5219,5 mil. lei, în creștere cu 9,4% față de 1 ianuarie 2009.

Vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, pe regiuni de dezvoltare

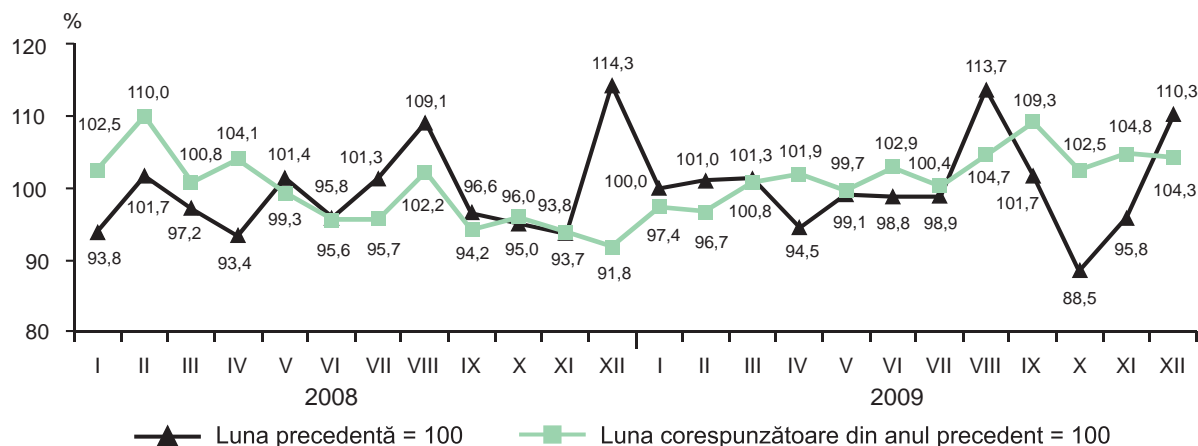
	2009		Structura, %		Informativ: 2008 în % față de 2007 ¹
	mil. lei	în % față de 2008 ¹	2008	2009	
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total	19925,1	95,6	100,0	100,0	112,2
din care:					
Mun. Chișinău	11121,2	94,7	56,3	55,8	110,6
NORD	4174,3	98,0	20,5	20,9	114,7
inclusiv:					
Mun. Bălți	1726,6	99,9	8,3	8,7	106,4
Edineț	364,8	102,5	1,7	1,8	135,0
Soroca	333,7	101,1	1,6	1,7	123,5
Drochia	325,9	98,3	1,6	1,6	108,4
CENTRU	2698,0	94,8	13,6	13,5	110,4
inclusiv:					
Orhei	442,3	108,1	2,0	2,2	112,0
Ungheni	360,9	87,5	2,0	1,8	109,2
SUD	1324,3	97,6	6,5	6,7	119,2
inclusiv:					
Cahul	422,3	99,1	2,0	2,1	118,2
Caușeni	248,6	93,8	1,3	1,2	119,5
UTA Găgăuzia	607,3	94,0	3,1	3,1	122,2

Ponderi semnificative în totalul valoric al vânzărilor de mărfuri cu amănuntul revin municipiilor Chișinău – 55,8% și Bălți – 8,7%, UTA Gagauzia – 3,1%, raioanelor: Orhei – 2,2%, Cahul – 2,1%, Edineț și Ungheni – câte 1,8%, Soroca – 1,7% și Drochia – 1,6%.

Valoarea serviciilor cu plată prestate populației de către unitățile oficial înregistrate în luna decembrie 2009 a constituit 1087,3 mil. lei, fiind mai mare, în termeni reali, cu 10,3% față de luna precedentă și cu 4,3% comparativ cu luna decembrie 2008.

¹ În prețuri comparabile

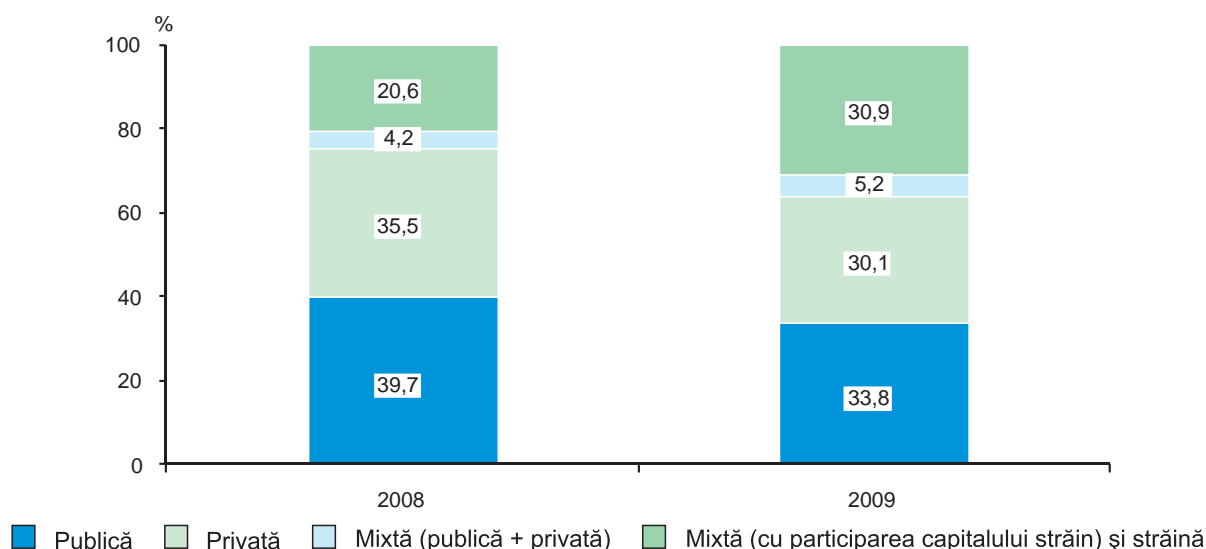
*Evoluția indicilor lunari ai volumului de servicii cu plată prestate populației,
prin unitățile oficial înregistrate*

În anul 2009 **unitățile oficial înregistrate au acordat populației servicii cu plată** în sumă de 12261,7 mil. lei, marcînd în condiții comparabile de prețuri, o creștere de 2,6%, comparativ cu anul precedent.

Agenții economici cu forma de proprietate mixtă (cu participarea capitalului străin) și mixtă (publică+privată) au sporit volumele de servicii cu plată prestate populației respectiv cu 49,6% și 27,2%. Totodată, la agenții economici din sectoarele public și privat s-a înregistrat o diminuare a volumului de servicii prestate, respectiv, cu 12,7% și 11,6%.

*Structura serviciilor cu plată prestate populației, prin unitățile oficial înregistrate,
pe forme de proprietate*

Serviciile cu plată prestate populație prin unitățile oficial înregistrate, pe regiuni de dezvoltare

	2009		Structura, %		Informativ: 2008 în % față de 2007 ¹
	mil. lei	în % față de 2008 ¹	2008	2009	
Valoarea serviciilor cu plată prestate populației – total	12261,7	102,6	100,0	100,0	98,8
din care:					
Mun. Chișinău	5829,2	85,8	56,8	47,5	94,8
NORD	1814,6	85,8	17,7	14,8	110,9
inclusiv:					
Mun. Bălți	645,6	78,1	6,9	5,3	118,7
Soroca	147,0	85,8	1,4	1,2	111,1
Briceni	135,6	84,7	1,3	1,1	108,8
CENTRU	1411,0	91,8	12,8	11,5	100,3
inclusiv:					
Orhei	186,6	88,5	1,8	1,5	100,9
Anenii Noi	169,4	98,4	1,4	1,4	104,9
Ungheni	158,3	88,9	1,5	1,3	101,3

	2009		Structura, %		Informativ: 2008 în % față de 2007 ¹
	mil. lei	în % față de 2008 ¹	2008	2009	
SUD	729,1	89,9	6,8	5,9	103,5
inclusiv:					
Cahul	227,8	87,8	2,2	1,9	110,9
Caușeni	129,0	97,5	1,1	1,1	95,8
UTA Găgăuzia	318,3	86,8	3,1	2,6	105,1

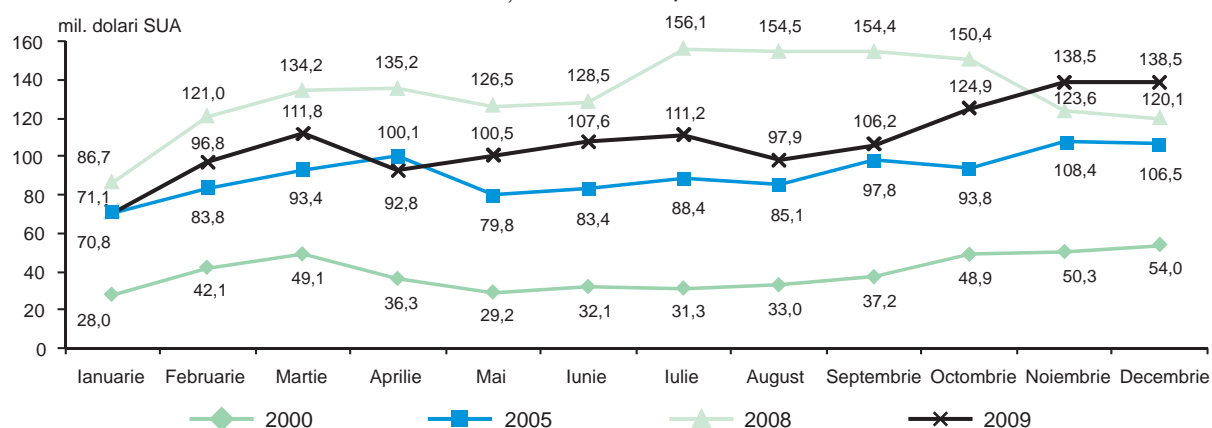
¹ În prețuri comparabile

Ponderi semnificative în totalul valoric al serviciilor cu plată prestate populației dețin municipiile Chișinău și Bălți respectiv 47,5% și 5,3%, UTA Găgăuzia – 2,6%, raioanele: Cahul – 1,9%, Orhei – 1,5%, Anenii Noi – 1,4% și Ungheni – 1,3%.

3.8. Comerț exterior

Exporturile de mărfuri realizate în luna decembrie 2009 s-au menținut la nivelul lunii precedente, fiind totodată superioare celor din luna decembrie 2008 (+15,3%).

Evoluția lunară a exporturilor

În anul 2009 **exporturile** au totalizat 1297,7 mil. dolari SUA, volum inferior celui realizat în anul 2008 cu 18,4%.

	2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de țări la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor și importurilor, față de anul precedent, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Export – total	1297,7	81,6	100,0	100,0	18,6	-18,4
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	678,5	82,7	51,5	52,3	10,5	-8,9
țările CSI	490,5	79,5	38,8	37,8	5,2	-7,9
alte țări	128,7	83,4	9,7	9,9	2,9	-1,6
Import – total	3278,3	66,9	100,0	100,0	32,8	-33,1
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	1422,5	67,6	43,0	43,4	11,5	-13,9
țările CSI	1140,4	65,7	35,4	34,8	11,0	-12,2
alte țări	715,4	67,7	21,6	21,8	10,3	-7,0
Balanța comercială – total	-1980,6	59,9	100,0	100,0	x	x
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	-744,0	57,9	38,8	37,6	x	x
țările CSI	-649,9	58,0	33,9	32,8	x	x
alte țări	-586,7	65,0	27,3	29,6	x	x

Exporturile de mărfuri destinate **țărilor Uniunii Europene (UE-27)** au însumat 678,5 mil. dolari SUA (cu 17,3% mai puțin față de anul 2008), deținând o cotă de 52,3% în total exporturi (51,5% în anul 2008).

Țările CSI au fost prezente în **exporturile** Moldovei cu o pondere de 37,8% (în anul 2008 – 38,8%), ce corespunde unei valori de 490,5 mil. dolari SUA. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au redus cu 20,5%, comparativ cu anul 2008.

Primele 30 de țări-partenere în derularea exporturilor, care dețineau 96,7% din volumul total, au fost:

	2009		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, față de anul precedent, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Export – total	1297,7	81,6	100,0	100,0	18,6	-18,4
din care:						
Federația Rusă	286,5	91,3	19,7	22,1	6,0	-1,7
România	239,6	71,4	21,1	18,5	9,3	-6,0
Italia	135,7	81,3	10,5	10,5	2,0	-2,0
Ucraina	81,3	56,9	9,0	6,3	-1,9	-3,9
Belarus	80,7	87,1	5,8	6,2	0,8	-0,8
Germania	75,5	118,4	4,0	5,8	-1,7	0,7
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	60,3	115,4	3,3	4,7	1,4	0,5
Polonia	33,7	60,0	3,5	2,6	0,6	-1,4
Turcia	33,1	99,0	2,1	2,6	0,1	0,0
Franța	32,3	151,1	1,3	2,5	-0,3	0,7
Kazahstan	26,5	59,4	2,8	2,0	-0,1	-1,1
Elveția	21,7	54,7	2,5	1,7	1,3	-1,1
Grecia	17,1	189,7	0,6	1,3	0,0	0,5
Bulgaria	13,9	62,3	1,4	1,1	-0,4	-0,5
Ungaria	13,2	71,5	1,2	1,0	1,0	-0,3
Statele Unite ale Americii	12,2	80,9	0,9	0,9	0,0	-0,2
Olanda	10,9	83,2	0,8	0,8	-0,1	-0,1
Lituania	10,5	129,8	0,5	0,8	-0,2	0,2
Georgia	8,6	135,2	0,4	0,7	0,2	0,1
Austria	7,8	62,9	0,8	0,6	-1,4	-0,3
Slovacia	6,7	87,8	0,5	0,5	-0,1	-0,1
Siria	6,7	171,4	0,2	0,5	0,1	0,2
Uzbekistan	6,6	81,4	0,5	0,5	0,3	-0,1
Belgia	5,6	57,6	0,6	0,4	-0,1	-0,3
Irak	5,5	143,4	0,2	0,4	0,2	0,1
Republica Cehă	5,2	97,8	0,3	0,4	0,0	0,0
Panama	4,7	102,1	0,3	0,4	0,3	0,0
Israel	4,4	de 3,2 ori	0,1	0,3	0,0	0,2
Serbia	4,3	38,7	0,7	0,3	0,8	-0,4
Azerbaidjan	3,8	52,9	0,5	0,3	-0,1	-0,2

Analiza evoluției exporturilor pe țări relevă, că reducerea livrărilor către România (-28,6%), Ucraina (-43,1%), Italia (-18,7%), Federația Rusă (-8,7%), Polonia (-40,0%), Kazahstan (-40,6%), Elveția (-45,3%) și Belarus (-12,9%), a influențat diminuarea pe total exporturi cu 18,0%.

Paisprezece grupe de mărfuri care dețineau 95,4% din total exporturi se prezintă astfel:

	2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, față de anul precedent, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Export – total	1297,7	81,6	100,0	100,0	18,6	-18,4
din care:						
Produse alimentare, băuturi și tutun	281,0	90,1	19,6	21,7	2,7	-1,9
din care:						
țările Uniunii Europene	67,4	98,8	4,3	5,2	-0,7	-0,1
țările CSI	197,4	90,5	13,7	15,2	2,8	-1,3
Produse vegetale	278,5	132,5	13,2	21,5	3,5	4,3
din care:						
țările Uniunii Europene	118,4	139,5	5,3	9,1	1,1	2,1
țările CSI	104,1	139,9	4,7	8,0	0,7	1,9

	2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, față de anul precedent, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Materiale textile și articole din aceste materiale	257,8	82,1	19,7	19,9	2,8	-3,5
din care:						
țările Uniunii Europene	205,7	82,8	15,6	15,9	2,0	-2,7
țările CSI	23,4	64,9	2,3	1,8	0,7	-0,8
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	139,3	83,1	10,5	10,7	5,7	-1,8
din care:						
țările Uniunii Europene	111,2	96,3	7,3	8,6	6,0	-0,3
țările CSI	24,0	56,3	2,7	1,9	-0,3	-1,2
Produse chimice	57,6	174,6	2,1	4,4	0,4	1,5
din care:						
țările Uniunii Europene	8,4	102,1	0,5	0,6	0,1	0,0
țările CSI	47,8	de 2,0 ori	1,5	3,7	0,4	1,5
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	50,7	80,6	4,0	3,9	0,6	-0,8
din care:						
țările Uniunii Europene	23,0	67,6	2,1	1,8	0,2	-0,7
țările CSI	23,6	87,9	1,7	1,8	0,5	-0,2
Metale comune și articole din metale comune	29,4	24,7	7,5	2,3	0,6	-5,6
din care:						
țările Uniunii Europene	17,9	28,0	4,0	1,4	-0,1	-2,9
țările CSI	8,2	20,4	2,5	0,6	-0,1	-2,0
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	26,9	70,3	2,4	2,1	0,4	-0,7
din care:						
țările Uniunii Europene	9,6	94,8	0,6	0,7	0,0	0,0
țările CSI	16,4	60,3	1,7	1,3	0,4	-0,7
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea	26,4	54,9	3,0	2,0	0,6	-1,4
din care:						
țările Uniunii Europene	24,1	53,3	2,8	1,9	0,5	-1,3
țările CSI	2,2	96,7	0,1	0,2	0,1	0,0
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	25,8	49,2	3,3	2,0	0,1	-1,7
din care:						
țările Uniunii Europene	13,5	45,0	1,9	1,0	0,2	-1,0
țările CSI	7,5	38,8	1,2	0,6	-0,2	-0,7
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	23,9	71,9	2,1	1,8	0,3	-0,6
din care:						
țările Uniunii Europene	22,8	74,6	1,9	1,8	0,4	-0,5
țările CSI	0,7	de 2,8 ori	0,0	0,1	-0,1	0,0
Mijloace și materiale de transport	15,0	93,4	1,0	1,2	-0,2	-0,1
din care:						
țările Uniunii Europene	9,2	112,0	0,5	0,7	0,2	0,1
țările CSI	4,9	79,4	0,4	0,4	-0,5	-0,1
Produse minerale	14,4	22,7	4,0	1,1	0,5	-3,1
din care:						
țările Uniunii Europene	13,1	61,1	1,3	1,0	0,3	-0,5
țările CSI	1,3	3,0	2,6	0,1	0,2	-2,6
Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	11,0	38,0	1,8	0,8	0,4	-1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	4,9	46,4	0,7	0,4	0,2	-0,4
țările CSI	3,7	30,5	0,8	0,3	0,3	-0,5

În anul 2009, comparativ cu anul anterior, s-au redus exporturile de metale comune și articole din metale comune (-75,3%), materiale textile și articole din aceste materiale (-17,9%), produse minerale (-77,3%), produse alimentare, băuturi și tutun (-9,9%), mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (-16,9%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (-50,8%), încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea (-45,1%), fapt care a condiționat diminuarea pe total exporturi cu 19,0%.

Totodată, a fost înregistrată creșterea exporturilor de produse vegetale (+32,5%) și produse chimice (de 1,7 ori), ca rezultat al sporirii livrărilor de fructe comestibile, nuci (+58,7%) și produse farmaceutice (de 2,7 ori). Aceste majorări au atenuat scăderea pe total exporturi cu 5,8%.

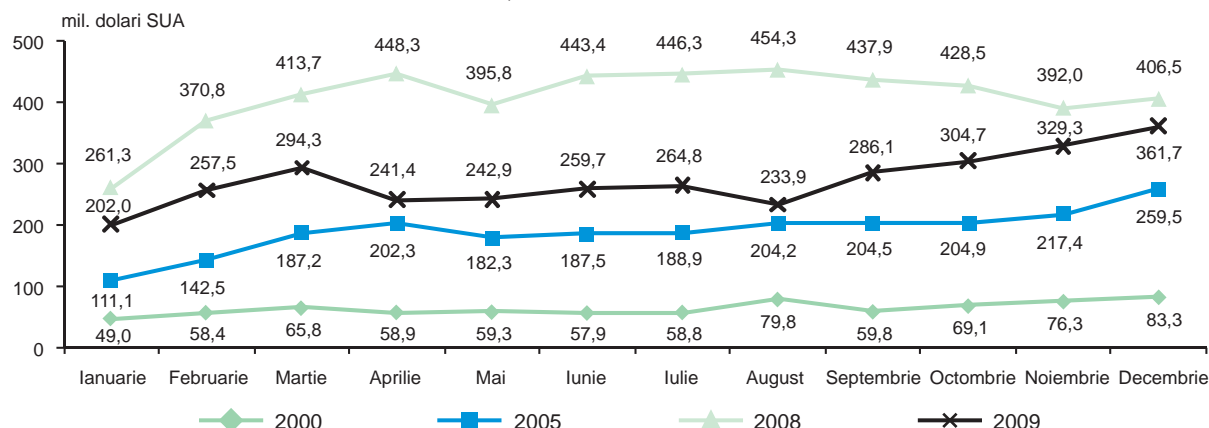
Importurile de mărfuri realizate în luna decembrie 2009 au însumat 361,7 mil. dolari SUA, cu 9,8% mai mult față de luna anterioară și cu 11,0% mai puțin, comparativ cu luna decembrie 2008.

În anul 2009 **importurile** au totalizat 3278,3 mil. dolari SUA, volum inferior celui realizat în anul precedent cu 33,1%.

Importurile din **țările Uniunii Europene** (UE-27) s-au cifrat la 1422,5 mil. dolari SUA (cu 32,4% mai puțin decât în anul 2008), deținând o pondere de 43,4% în total importuri (43,0% – în anul 2008).

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 1140,4 mil. dolari SUA (cu 34,3% mai mică față de anul 2008), care echivalează cu o cotă de 34,8% în total importuri (35,4% – în anul 2008).

Evoluția lunară a importurilor

Primele 35 de țări-partenere în derularea importurilor, care dețineau 96,5% din volumul total, au fost:

	2009		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, față de anul precedent, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Import – total	3278,3	66,9	100,0	100,0	32,8	-33,1
din care:						
Ucraina	458,8	54,7	17,1	14,0	4,1	-7,8
Federația Rusă	373,2	56,0	13,6	11,4	4,5	-6,0
România	311,7	52,8	12,1	9,5	3,8	-5,7
Germania	252,3	69,2	7,4	7,7	1,2	-2,3
China	246,5	75,7	6,6	7,5	3,3	-1,6
Italia	231,5	75,6	6,3	7,1	1,0	-1,5
Turcia	172,4	74,3	4,7	5,3	1,8	-1,2
Kazahstan	168,0	de 7,8 ori	0,5	5,1	0,3	3,0
Belarus	137,4	69,0	4,1	4,2	2,2	-1,3
Polonia	87,6	72,2	2,5	2,7	0,9	-0,7
Franța	61,3	59,3	2,1	1,9	0,2	-0,9
Austria	55,2	74,0	1,5	1,7	1,0	-0,4
Grecia	52,7	168,2	0,6	1,6	0,3	0,4
Ungaria	52,2	75,4	1,4	1,6	0,6	-0,3
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	50,5	81,9	1,3	1,5	0,6	-0,2
Statele Unite ale Americii	45,0	48,2	1,9	1,4	1,3	-1,0
Bulgaria	40,8	90,4	0,9	1,2	-0,1	-0,1

	2009		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, față de anul precedent, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Republica Cehă	37,6	65,3	1,2	1,1	0,4	-0,4
Olanda	32,4	65,5	1,0	1,0	0,2	-0,3
Japonia	31,6	37,8	1,7	1,0	1,1	-1,1
Spania	30,7	87,9	0,7	0,9	0,3	-0,1
Elveția	24,8	91,8	0,6	0,8	0,2	0,0
India	23,2	93,9	0,5	0,7	0,1	0,0
Belgia	22,2	65,5	0,7	0,7	-0,1	-0,2
Coreea de Sud	17,7	41,5	0,9	0,5	0,1	-0,5
Lituania	17,7	98,4	0,4	0,5	0,1	0,0
Vietnam	15,8	100,7	0,3	0,5	0,2	0,0
Brazilia	15,7	62,3	0,5	0,5	0,3	-0,2
Slovenia	15,5	101,3	0,3	0,5	0,0	0,0
Suedia	14,9	36,5	0,8	0,5	0,4	-0,5
Slovacia	13,6	54,1	0,5	0,4	0,2	-0,2
Israel	13,5	35,5	0,8	0,4	0,6	-0,5
Finlanda	13,1	61,2	0,4	0,4	0,2	-0,2
Danemarca	11,5	73,7	0,3	0,4	0,2	-0,1
Taivan	9,9	74,0	0,3	0,3	0,0	-0,1

Analiza evoluției importurilor pe țări relevă, că reducerea livrărilor din Ucraina (-45,3%), Federația Rusă (-44,0%), România (-47,2%), Germania (-30,8%), China (-24,3%), Italia (-24,4%), Belarus (-31,0%), Turcia (-25,7%), Japonia (-62,2%), Statele Unite ale Americii (-51,8%), Franța (-40,7%) și Polonia (-27,8%), a influențat diminuarea pe total importuri cu 31,1%.

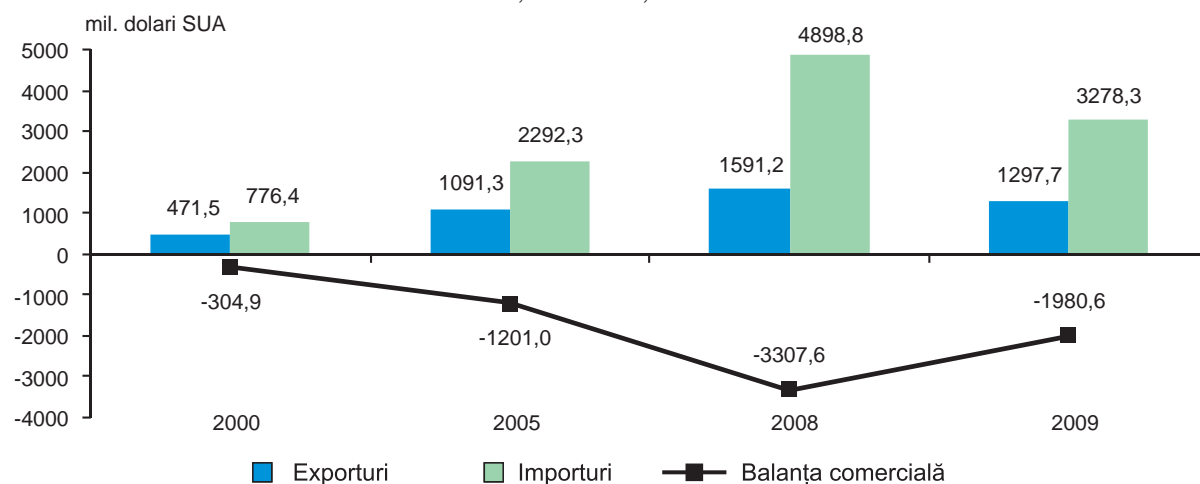
Cincisprezece grupe de mărfuri care dețineau 95,9% din total importuri se prezintă astfel:

	2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Import – total	3278,3	66,9	100,0	100,0	32,8	-33,1
din care:						
Produse minerale	718,2	63,8	23,0	21,9	9,1	-8,3
din care:						
țările Uniunii Europene	215,2	61,6	7,1	6,6	2,9	-2,7
țările CSI	493,3	63,9	15,8	15,0	6,1	-5,7
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	467,5	61,1	15,6	14,3	6,0	-6,1
din care:						
țările Uniunii Europene	243,6	57,7	8,6	7,4	3,2	-3,6
țările CSI	63,1	63,7	2,0	1,9	0,4	-0,7
Produse chimice	366,0	87,8	8,5	11,2	2,7	-1,0
din care:						
țările Uniunii Europene	222,8	100,8	4,5	6,8	1,2	0,0
țările CSI	56,4	64,4	1,8	1,7	0,5	-0,6
Produse alimentare, băuturi și tutun	289,7	84,4	7,0	8,8	2,9	-1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	76,9	86,5	1,8	2,3	0,6	-0,2
țările CSI	187,0	83,5	4,6	5,7	1,9	-0,8
Materiale textile și articole din aceste materiale	244,4	85,6	5,8	7,5	1,0	-0,8
din care:						
țările Uniunii Europene	131,7	77,5	3,5	4,0	0,3	-0,8
țările CSI	8,1	66,2	0,3	0,2	0,1	-0,1

	2009		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2008	2008	2009	2008	2009
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	186,5	67,4	5,7	5,7	1,4	-1,8
din care:						
țările Uniunii Europene	92,0	69,2	2,7	2,8	0,5	-0,8
țările CSI	42,2	71,9	1,2	1,3	0,0	-0,3
Metale comune și articole din metale comune	183,7	49,3	7,6	5,6	1,0	-3,9
din care:						
țările Uniunii Europene	67,6	53,6	2,6	2,1	-0,6	-1,2
țările CSI	69,6	44,1	3,2	2,1	0,9	-1,8
Mijloace și materiale de transport	157,3	40,3	8,0	4,8	2,8	-4,8
din care:						
țările Uniunii Europene	93,5	44,9	4,3	2,9	1,0	-2,3
țările CSI	21,3	36,5	1,2	0,7	0,1	-0,8
Produse vegetale	132,6	79,5	3,4	4,0	0,4	-0,7
din care:						
țările Uniunii Europene	45,3	80,5	1,1	1,4	0,2	-0,2
țările CSI	40,2	72,0	1,1	1,2	0,0	-0,3
Pastă de lemn, hârtie, carton și articole din acestea	87,9	75,0	2,4	2,7	0,4	-0,6
din care:						
țările Uniunii Europene	40,0	76,3	1,1	1,2	0,2	-0,3
țările CSI	28,4	68,0	0,9	0,9	0,1	-0,3
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	86,6	62,4	2,8	2,6	1,0	-1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	29,5	55,5	1,1	0,9	0,5	-0,5
țările CSI	43,1	72,7	1,2	1,3	0,3	-0,3
Animale vii și produse animale	75,3	75,0	2,1	2,3	1,0	-0,5
din care:						
țările Uniunii Europene	28,8	101,5	0,6	0,9	0,3	0,0
țările CSI	17,3	96,8	0,4	0,5	0,1	0,0
Lemn și produse din lemn	64,8	72,6	1,8	2,0	0,6	-0,5
din care:						
țările Uniunii Europene	24,9	68,2	0,7	0,8	0,2	-0,2
țările CSI	30,7	71,8	0,9	0,9	0,2	-0,2
Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	56,1	75,2	1,5	1,7	0,6	-0,4
din care:						
țările Uniunii Europene	33,3	90,8	0,7	1,0	0,2	-0,1
țările CSI	3,0	66,7	0,1	0,1	0,0	0,0
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	26,3	79,2	0,7	0,8	0,2	-0,1
din care:						
țările Uniunii Europene	16,9	67,7	0,5	0,5	0,1	-0,2
țările CSI	4,7	de 2,5 ori	0,0	0,1	0,0	0,1

În anul 2009, comparativ cu perioada similară din anul precedent, s-au redus importurile de produse minerale (-36,2%), mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (-38,9%), mijloace și materiale de transport (-59,7%), metale comune și articole din metale comune (-50,7%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (-32,6%), produse alimentare, băuturi și tutun (-15,6%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (-37,6%), produse chimice (-12,2%), materiale textile și articole din aceste materiale (-14,4%), produse vegetale (-20,5%), fapt care a condiționat diminuarea pe total importuri cu 29,6%.

Tendențele comerțului exterior

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2009 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 1980,6 mil. dolari SUA, cu 1327,0 mil. dolari SUA (-40,1%) mai mic față de cel înregistrat în anul anterior. Cu țările Uniunii Europene (UE-27) balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 744,0 mil. dolari SUA (în anul 2008 – 1285,2 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI – de 649,9 mil. dolari SUA (în anul 2008 – 1120,1 mil. dolari SUA).

Balanța comercială cu principalele țări-partenere se prezintă astfel:

	2008	2009	2009 în % față de 2008
Balanța comercială – total, mil. dolari SUA	-3307,6	-1980,6	59,9
din care:			
Ucraina	-696,2	-377,5	54,2
China	-323,3	-245,6	76,0
Germania	-300,7	-176,8	58,8
Kazahstan	23,0	-141,5	x
Turcia	-198,5	-139,3	70,2
Italia	-139,2	-95,8	68,8
Federația Rusă	-352,4	-86,7	24,6
România	-255,0	-72,1	28,3
Belarus	-106,4	-56,7	53,3
Polonia	-65,2	-53,9	82,7
Austria	-62,1	-47,4	76,3
Ungaria	-50,7	-39,0	76,8
Grecia	-22,3	-35,6	159,6
Statele Unite ale Americii	-78,2	-32,8	41,9
Republica Cehă	-52,2	-32,4	62,0
Japonia	-81,7	-31,0	37,9
Spania	-33,7	-29,5	87,6
Franța	-82,0	-29,0	35,4
Bulgaria	-22,8	-26,9	118,1
India	-23,6	-22,7	95,8
Olanda	-36,3	-21,5	59,0
Coreea de Sud	-42,7	-17,6	41,3
Belgia	-24,2	-16,6	68,6
Vietnam	-15,7	-15,7	100,5
Brazilia	-19,3	-15,4	80,0
Slovenia	-13,8	-14,9	107,4
Finlanda	-20,8	-12,3	59,1
Suedia	-32,1	-12,0	37,6

	2008	2009	2009 în % față de 2008
Danemarca	-15,4	-11,3	73,3
Taivan	-13,2	-9,7	73,7
Israel	-36,7	-9,1	25,0
Lituania	-9,9	-7,2	72,9
Slovacia	-17,6	-6,9	39,5
Elveția	12,6	-3,1	x
Serbia	2,8	-1,8	x
Azerbaidjan	6,8	3,6	52,2
Siria	2,4	4,3	175,4
Panama	4,2	4,4	103,4
Uzbekistan	-0,7	5,3	x
Irak	3,8	5,5	143,4
Georgia	5,9	8,2	138,1
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	-9,4	9,8	x

Balanța comercială pe principalele grupe de mărfuri se prezintă astfel:

	2008	2009	2009 în % față de 2008
Balanța comercială – total, mil. dolari SUA	-3307,6	-1980,6	59,9
din care:			
Produse minerale	-1062,5	-703,8	66,2
din care:			
țările Uniunii Europene	-327,8	-202,1	61,7
țările CSI	-729,8	-492,0	67,4
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	-598,0	-328,2	54,9
din care:			
țările Uniunii Europene	-306,4	-132,4	43,2
țările CSI	-56,3	-39,1	69,3
Produse chimice	-383,7	-308,4	80,4
din care:			
țările Uniunii Europene	-212,9	-214,4	100,7
țările CSI	-64,2	-8,6	13,5
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	-238,6	-159,6	66,9
din care:			
țările Uniunii Europene	-122,8	-82,4	67,1
țările CSI	-31,4	-25,8	82,0
Metale comune și articole din metale comune	-253,4	-154,3	60,9
din care:			
țările Uniunii Europene	-62,3	-49,7	79,8
țările CSI	-117,9	-61,4	52,1
Mijloace și materiale de transport	-374,5	-142,3	38,0
din care:			
țările Uniunii Europene	-200,3	-84,3	42,1
țările CSI	-52,3	-16,4	31,4
Pastă de lemn, hîrtie, carton și articole din acestea	-100,5	-80,1	79,7
din care:			
țările Uniunii Europene	-43,2	-35,4	82,0
țările CSI	-34,5	-25,3	73,2

	2008	2009	2009 în % față de 2008
Animale vii și produse animale	-90,2	-66,2	73,3
din care:			
țările Uniunii Europene	-28,0	-28,6	102,2
țările CSI	-11,2	-12,5	111,2
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	-86,2	-60,8	70,5
din care:			
țările Uniunii Europene	-23,0	-16,0	69,2
țările CSI	-40,0	-35,6	89,1
Lemn și produse din lemn	-83,9	-60,9	72,6
din care:			
țările Uniunii Europene	-32,8	-21,8	66,6
țările CSI	-41,3	-30,0	72,5
Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	-45,7	-45,1	98,6
din care:			
țările Uniunii Europene	-26,0	-28,4	108,9
țările CSI	7,5	0,7	9,1
Produse alimentare, băuturi și tutun	-31,5	-8,7	27,5
din care:			
țările Uniunii Europene	-20,6	-9,5	45,7
țările CSI	-6,1	10,4	x
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	0,1	-2,4	x
din care:			
țările Uniunii Europene	5,5	5,9	106,0
țările CSI	-1,7	-4,0	de 2,4 ori
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea	17,1	4,2	24,4
din care:			
țările Uniunii Europene	32,9	18,0	54,6
țările CSI	0,2	0,4	de 2,8 ori
Materiale textile și articole din aceste materiale	28,5	13,4	47,0
din care:			
țările Uniunii Europene	78,5	74,0	94,2
țările CSI	23,7	15,3	64,2
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	42,0	34,6	82,5
din care:			
țările Uniunii Europene	28,2	19,1	67,8
țările CSI	15,5	14,6	93,4
Produse vegetale	43,3	145,9	de 3,4 ori
din care:			
țările Uniunii Europene	28,7	73,1	de 2,6 ori
țările CSI	18,5	63,9	de 3,4 ori

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul de referință a fost de 39,6% față de 32,5% în anul 2008.

IV. PREȚURI

Evoluția prețurilor în economia națională se prezintă astfel (în medie pe an, anul precedent = 100):

	2005	2006	2007	2008	2009
Indicele prețurilor de consum	111,9	112,7	112,3	112,7	100,0
Indicele prețurilor producției industriale	105,3	112,2	113,4	110,4	97,0
Indicele prețurilor la lucrările de construcții-montaj	123,5	120,1	120,4	120,0	88,9

În decembrie 2009 **prețurile de consum** au crescut față de decembrie 2008 cu 0,4 la sută (în decembrie 2008 față de decembrie 2007 a fost o creștere de 7,3 la sută).

Pe parcursul anului 2009, față de decembrie 2008, prețurile la produsele alimentare au scăzut în medie cu 3,8 la sută, inclusiv: la struguri – cu 48,6 la sută, cartofi – cu 34,3 la sută, ulei vegetal – cu 25,2 la sută, orez – cu 22,7 la sută, ouă dietetice – cu 21,0 la sută, făină de grâu – cu 10,5 la sută, fructe proaspete – cu 5,8 la sută (inclusiv: caise, persice și prune – cu 26,8%, mere, prăsade – cu 17,8%), pîine din făină de grâu – cu 5,5 la sută, carne, preparate din carne – cu 4,8 la sută (inclusiv: carne de pasăre – cu 14,1%, carne de porc – cu 8,4%, carne de vită – cu 8,1%), lapte și produse lactate – cu 4,4 la sută.

În același timp a fost înregistrată o creștere a prețurilor la unele produse alimentare: zahăr – cu 18,9 la sută, legume proaspete – cu 5,0 la sută (usturoi – cu 86,3%, ceapă, morcovi – cu cîte 32,0%), pește și conserve din pește – cu 4,4 la sută.

Descreșterea prețurilor la produsele alimentare a fost generată de apariția pe piața de consum a produselor autohtone din roada anului curent.

La mărfurile nealimentare în perioada de raport a fost marcată o creștere a prețurilor în mediu cu 2,5 la sută, care a fost generată de majorarea prețurilor la medicamente – cu 19,5 la sută, carburanți pentru automobile – cu 18,7 la sută, articole de tutungerie – cu 8,6 la sută, aparate pentru înregistrarea sunetelor și imaginilor – cu 5,4 la sută, produse pentru sport și detergenți – cu cîte 4,7 la sută, articolele juvaercale din aur – cu 4,1 la sută, mobilă pentru odihnă și cărți – cu cîte 3,7 la sută.

Totodată, în această perioadă au scăzut prețurile la cărbune – cu 12,1 la sută, încălțăminte pentru femei – cu 4,4 la sută, materiale de construcție – cu 3,8 la sută, telefoane, televizoare și alte aparate electrocasnice – cu cîte 1,5 la sută.

În perioada de referință au crescut prețurile și tarifele la serviciile prestate populației cu 2,2 la sută. Creșteri mai mari ale tarifulor în perioada de raport au fost înregistrate la: serviciile prestate pentru distribuția și alimentația cu apă potabilă – cu 22,6 la sută, serviciile poștale – cu 17,7 la sută, rituale – cu 16,0 la sută, serviciile transportului de pasageri urban – cu 16,5 la sută, serviciile pentru turism – cu 9,8 la sută, serviciile pentru educație și învățămînt – cu 6,8 la sută și serviciile pentru alimentația publică în cafenele și baruri – cu 4,1 la sută.

Rata inflației în anul 2009

	Lunar (+) / (-) față de luna precedentă (%)				În % față de luna decembrie 2008
	Total	Produse		Servicii	
		alimentare	nealimentare		
Ianuarie	-0,1	0,1	-0,4	0,2	- 0,1
Februarie	-1,1	-2,2	-1,1	0,4	-1,2
Martie	-0,8	-1,7	-0,5	-0,1	-2,0
Aprilie	0,3	0,3	0,3	0,1	-1,7
Mai	0,2	-0,3	0,5	0,4	-1,5
Iunie	-0,3	-1,8	0,5	0,2	-1,8
Iulie	-0,6	-2,3	0,6	-0,2	-2,4
August	-1,1	-3,1	-0,1	-0,1	-3,4
Septembrie	0,6	1,2	0,6	-0,3	-2,9
Octombrie	1,5	3,0	0,7	0,8	-1,4
Noiembrie	1,0	1,6	0,9	0,2	-0,5
Decembrie	0,9	1,7	0,5	0,5	0,4

Prețurile producătorului în industrie în anul 2009 în ansamblul activităților industriale s-au diminuat față de anul 2008 cu 3,0%, în special din contul reducerii prețurilor de livrare pe piața externă cu 7,9%.

În luna decembrie 2009 prețurile s-au majorat în ansamblu cu 1,0% comparativ cu decembrie 2008 și cu 1,4% comparativ cu luna noiembrie 2009.

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe principalele tipuri de activități și pe destinațiile de livrări se prezintă astfel:

	Decembrie 2009 în % față de:		2009 în % față de 2008
	noiembrie 2009	decembrie 2008	
Industrie – total	101,4	101,0	97,0
inclusiv livrat pe piața:			
internă	100,4	99,5	100,0
externă	102,7	103,1	92,1
Industrie extractivă	99,6	92,9	95,5
inclusiv livrat pe piața:			
internă	99,6	90,7	93,6
externă	100,0	114,4	115,8
Industrie prelucrătoare	101,4	101,2	96,1
inclusiv livrat pe piața:			
internă	100,5	99,7	98,8
externă	102,7	103,1	92,0
Energie electrică și termică	100,0	99,8	114,0

Industria extractivă a marcat reducerea prețurilor în anul 2009 în medie cu 4,5%, în special din contul micșorării prețurilor de livrare pe piața internă – cu 6,4%.

În industria alimentară și a băuturilor în ansamblu prețurile producătorului în anul 2009 s-au diminuat cu 7,0%, în special în activitățile componente: fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale (cu 35,2%), fabricarea nutrețurilor gata pentru animale (cu 33,7%), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (cu 27,7%), fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare (cu 19,4%), fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete (cu 8,0%), fabricarea băuturilor alcoolice distilate (cu 6,9%), fabricarea zahărului (cu 5,4%), fabricarea produselor lactate (cu 4,3%), fabricarea vinului (cu 3,4%) etc.

S-au diminuat prețurile și în alte activități ale industriei prelucrătoare, cum ar fi: fabricarea cărămizilor și țiglelor din lut ars (cu 16,6%), tăierea, fasonarea și finisarea pietrei (cu 12,9%), fabricarea cimentului, varului și ipsosului (cu 9,8%), fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment (cu 9,0%), producția de mașini și aparate electrice (cu 7,0%), fabricarea de mașini și echipamente (cu 5,6%), tăbăcirea și prepararea pieilor (cu 5,4%), fabricarea de articole de îmbrăcăminte (cu 2,4%) etc.

Totodată, în anul 2009 s-au înregistrat creșteri ale prețurilor comparativ cu anul 2008 în următoarele activități: fabricarea bijuteriilor (cu 30,1%), prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn (cu 20,5%), edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative (cu 20,0%), producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne (cu 11,8%), fabricarea produselor de tutun (cu 6,3%), producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice (cu 5,3%), producția de mobilier (cu 4,9%), industria metalurgică (cu 4,8%), producția de articole din cauciuc și din material plastic (cu 3,4%), fabricarea sticlei și articolelor din sticlă (cu 3,0%), fabricarea de medicamente și produse farmaceutice (cu 2,4%), fabricarea articolelor de voiaj și de marochinărie (cu 2,4%) etc.

În sectorul energetic în anul 2009 prețurile au crescut în medie cu 14,0%, inclusiv la producția de energie electrică și termică, respectiv, cu 13,3% și 14,4%.

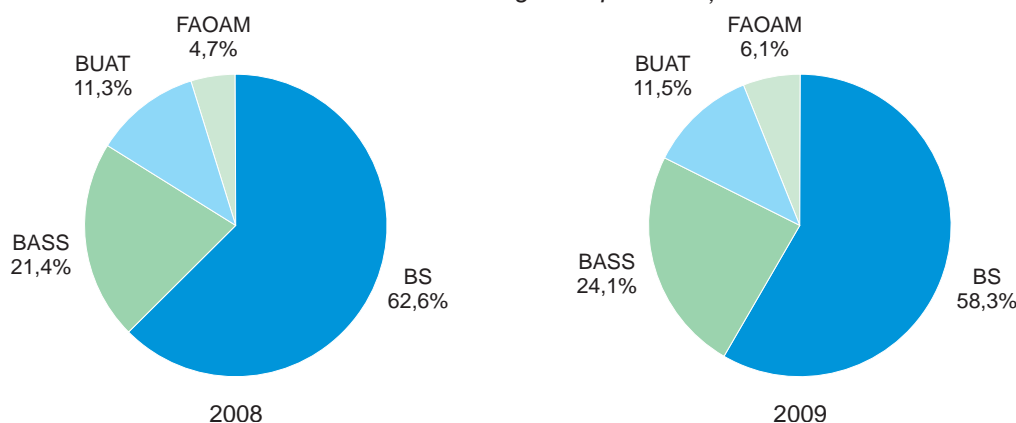
Prețurile în construcții. În trimestrul IV 2009 prețurile la lucrările de construcții-montaj au scăzut cu 12,7% față de perioada respectivă a anului precedent. În profil pe sectoarele economiei naționale cea mai mică descreștere a prețurilor în trimestrul de referință față de perioada respectivă a anului 2008 a fost marcată doar în construcția de locuințe (cu 3,7%).

V. FINANȚE

5.1. Executarea bugetului public național¹

În anul 2009, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de 23244,1 mil. lei sau cu 453,1 mil. lei (cu 2,0%), mai mult decât prevederile anuale. Comparativ cu anul 2008 veniturile colectate s-au redus cu 2272,8 mil. lei sau cu 8,9%. Din suma totală a veniturilor bugetului public național 58,3% revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 24,1% – veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 11,5% – veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 6,1% – veniturilor administrate de fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM), față de 62,6%, 21,4%, 11,3% și 4,7% în anul 2008 respectiv.

Structura veniturilor bugetului public național

Veniturile fiscale au însumat 19521,1 mil. lei (84,0% din totalul veniturilor), micșorându-se în comparație cu anul 2008 cu 2030,4 mil. lei (-9,4%) și depășind prevederile anuale cu 493,9 mil. lei sau cu 2,6%. Diminuarea veniturilor fiscale față de anul 2008 a fost condiționată de reducerea acumulării impozitelor asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe (-21,3%), a impozitelor interne pe mărfuri și servicii (-16,4%), a impozitelor pe venit (-13,2%) și a impozitelor pe proprietate (-3,5%). Creștere, comparativ cu veniturile executate în anul 2008, s-a înregistrat la colectarea primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (118,9%) și la colectarea contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii de stat (102,9%). Sarcina de colectare a veniturilor fiscale pentru anul 2009 a fost depășită la încasarea impozitelor asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe (cu 6,1%), impozitelor interne pe mărfuri și servicii (cu 3,9%), primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (cu 2,1%) și contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii de stat (cu 2,0%).

Încasările nefiscale au constituit 839,1 mil. lei (3,6% din total venituri), depășind cu 5,0% prevederile anului 2009 și fiind inferioare realizărilor anului precedent cu 20,3%. Încasarea amenzilor și sancțiunilor administrative a depășit atât prevederile anului de analiză (cu 8,5%), cât și încasările executate în anul 2008 (cu 23,0%). La colectarea altor venituri din activitatea de antreprenariat și din proprietate a fost înregistrată diminuare atât față de prevederile anului de analiză, cât și față de veniturile acumulate în anul 2008 respectiv cu 0,2% și cu 26,6%. Acumularea taxelor și plăților administrative a depășit cu 8,0% prevederile anului de raport, fiind situată sub nivelul colectărilor din anul precedent cu 25,5%.

Cheltuielile bugetului public național au totalizat 27342,7 mil. lei, reprezentând 96,1 la sută în raport cu prevederile anului de analiză, devieri semnificative fiind înregistrate pentru cheltuielile bugetului de stat (94,1 la sută) și bugetelor unităților administrativ-teritoriale (94,5 la sută).

Cheltuielile publice pe tipuri de bugete în anul 2009

	Prevăzut	Executat	Devieri	milioane lei În % față de prevăzut
Cheltuieli – total	28457,1	27342,7	-1114,4	96,1
Bugetul de stat	10798,8	10162,2	-636,6	94,1
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	6890,1	6509,9	-380,2	94,5
Bugetul asigurărilor sociale de stat	7666,7	7599,2	-67,5	99,1
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	3101,5	3071,4	-30,1	99,0

Din volumul total al cheltuielilor bugetului public național 70,2% au fost utilizate pentru realizarea acțiunilor social-culturale, 9,6% – pentru domeniile economiei naționale, 7,6% – pentru apărarea națională, organele juridice, menținerea ordinii publice și protecția civilă și 5,2% – pentru serviciile de stat cu destinație generală; în anul 2008 distribuția a constituit respectiv 65,4%, 13,4%, 7,8% și 5,4%.

Depășirea cheltuielilor asupra veniturilor în anul 2009 s-a soldat cu formarea deficitului bugetar în sumă de 4098,6 mil. lei față de 5666,1 mil. lei. deficit prevăzut.

¹ Conform datelor Ministerului Finanțelor

Veniturile și cheltuielile bugetului public național

	Prevăzut 2009, mil. lei	Executat, mil. lei		Executat 2009 în % față de:		Structura, %		
		2008	2009	prevăzut 2009	executat 2008	prevăzut 2009	executat	
							2008	2009
Venituri – total	22791,0	25516,9	23244,1	102,0	91,1	100,0	100,0	100,0
din care:								
Venituri fiscale	19027,2	21551,5	19521,1	102,6	90,6	83,5	84,5	84,0
impozite pe venit	1951,0	2197,1	1907,8	97,8	86,8	8,6	8,6	8,2
contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat	5478,4	5429,9	5587,2	102,0	102,9	24,0	21,3	24,1
prime de asigurări obliga- torii de asistență medicală	1348,8	1157,3	1376,6	102,1	118,9	5,9	4,6	5,9
impozite pe proprietate	263,2	262,0	252,7	96,0	96,5	1,2	1,0	1,1
impozite interne pe mărfuri și servicii	9132,8	11355,2	9491,8	103,9	83,6	40,1	44,5	40,8
impozite asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe	853,0	1150,0	905,0	106,1	78,7	3,7	4,5	3,9
Încasări nefiscale	799,2	1052,9	839,1	105,0	79,7	3,5	4,1	3,6
alte venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate	304,4	414,3	303,9	99,8	73,4	1,3	1,6	1,3
taxe și plăți administrative	356,3	516,4	384,9	108,0	74,5	1,6	2,0	1,7
amenzi și sancțiuni administrative	138,5	122,2	150,3	108,5	123,0	0,6	0,5	0,6
alte încasări	—	—	—	—	—	—	—	—
Alte venituri	2964,6	2912,5	2883,9	97,3	99,0	13,0	11,4	12,4
Cheltuieli – total	28457,1	26146,9	27342,7	96,1	104,6	100,0	100,0	100,0
din care:								
pentru economie	2815,8	3490,9	2619,5	93,0	75,0	9,9	13,4	9,6
pentru acțiunile social-culturale – total	19812,7	17101,3	19182,3	96,8	112,2	69,6	65,4	70,2
inclusiv pentru:								
învățământ	6057,7	5178,3	5666,0	93,5	109,4	21,3	19,8	20,7
ocrotirea sănătății	3907,0	3391,4	3846,9	98,5	113,4	13,7	13,0	14,1
asigurare și asistență socială	9226,7	7891,4	9084,0	98,5	115,1	32,4	30,2	33,2
cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret	621,3	640,2	585,4	94,2	91,4	2,2	2,4	2,1
pentru apărarea națională, organele judiciare, menținerea ordinii publice, protecția civilă	2163,8	2042,0	2080,1	96,1	101,9	7,6	7,8	7,6
pentru servicii de stat cu destinație generală	1479,8	1418,1	1412,4	95,4	99,6	5,2	5,4	5,2
pentru activitatea economică externă	208,2	271,9	197,3	94,8	72,6	0,7	1,0	0,7
pentru deservirea datoriei de stat	838,5	721,6	834,2	99,5	115,6	3,0	2,8	3,0
alte cheltuieli	1138,3	1101,1	1016,9	89,3	92,4	4,0	4,2	3,7
Deficit (-), excedent (+)	-5666,1	-630,0	-4098,6	x	x	x	x	x

5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă¹

Credite. Soldul total al creditelor acordate la finele anului 2009 a însumat 23884,1 mil. lei, fiind cu 4,9% sub nivelul soldului de la sfârșitul anului 2008. Micșorarea soldului total a fost determinată de reducerea atât a soldului creditelor pe termen scurt (-15,9%), cât și a soldului creditelor pe termen mediu și lung (-1,2%).

Depozite. Soldul depozitelor persoanelor fizice acumulat la situația din 31 decembrie 2009 a constituit 16609,9 mil. lei, fiind în scădere cu 3,7% față de soldul înregistrat la 31 decembrie 2008. Diminuarea soldului total al depozitelor a fost generată de reducerea depozitelor în monedă națională (-17,9%). Soldul depozitelor în valută străină a crescut cu 13,3% și reprezintă 53,5% din soldul depozitelor total.

	Situația la 31 decembrie				
	milioane lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009	
Soldul creditelor – total	25122,6	23884,1	100,0	100,0	95,1
din care:					
credite pe termen scurt	6375,9	5364,6	25,4	22,5	84,1
credite pe termen mediu și lung	18746,7	18519,5	74,6	77,5	98,8
Soldul depozitelor persoanelor fizice – total	17242,1	16609,9	100,0	100,0	96,3
din care:					
în monedă națională	9397,5	7719,6	54,5	46,5	82,1
în valută străină	7844,6	8890,3	45,5	53,5	113,3

Rulajul de casă. În anul 2009 atât încasările în numerar, cât și eliberările mijloacelor bănești ale instituțiilor financiare au fost în descendență (-6,9%) comparativ cu anul 2008. Reducerea încasărilor a fost determinată de scăderile parvenite din comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere (-9,4%), din impozite și taxe (-8,5%), din activitatea întreprinderilor care prestează alte servicii (-7,9%) și din alte încasări (-10,7%). Scăderi de eliberări s-au înregistrat pentru achiziționarea produselor agricole (-48,9%), pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice (-15,5%) și pentru alte scopuri (-14,9%).

	Milioane lei		Structura, %		2009 în % față de 2008
	2008	2009	2008	2009	
Încasări – total	62034,5	57723,5	100,0	100,0	93,1
de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere	34011,1	30798,8	54,8	53,4	90,6
din plățile pentru chirie și servicii comunale	1617,8	1786,9	2,6	3,1	110,5
de la transportul de pasageri	1458,8	1499,8	2,3	2,6	102,8
de la vânzarea valutei străine persoanelor fizice	5255,0	5942,4	8,5	10,3	113,1
din impozite și taxe	1399,9	1281,6	2,3	2,2	91,5
de la întreprinderile care prestează alte servicii	2888,3	2661,4	4,7	4,6	92,1
alte	15403,6	13752,6	24,8	23,8	89,3
Eliberări – total	61842,2	57604,0	100,0	100,0	93,1
pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare	8738,2	8961,4	14,1	15,6	102,6
pentru achiziționarea produselor agricole	2969,9	1516,2	4,8	2,6	51,1
pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice	28515,1	24086,2	46,1	41,8	84,5
din conturi de depuneri ale cetățenilor	9815,2	12991,0	15,9	22,6	132,4
pentru alte scopuri	11803,8	10049,2	19,1	17,4	85,1

5.3. Asigurări

În ianuarie-septembrie 2009 primele brute subscrise au însumat 588,8 mil. lei, fiind cu 6,5% sub nivelul primelor subscrise în perioada respectivă a anului precedent.

Despăgubirile și indemnizațiile de asigurare plătite au constituit 212,0 mil. lei, depășind cu 13,6% achitățile efectuate în ianuarie-septembrie 2008.

¹ Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Prime brute subscrise, despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite în ianuarie-septembrie

	Prime brute subscrise					Despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite				
	mil. lei		structura, %		2009 în % față de 2008	mil. lei		structura, %		2009 în % față de 2008
	2009	2009	2008	2009		2008	2009	2008	2009	
Total	629,7	588,8	100,0	100,0	93,5	186,7	212,0	100,0	100,0	113,6
inclusiv:										
Asigurări generale	545,6	554,8	86,6	94,2	101,7	167,7	201,3	89,8	95,0	120,0
din care:										
asigurări de vehicule terestre (altele decât feroviare) (CASCO)	141,7	118,9	22,5	20,2	83,9	81,7	96,8	43,8	45,7	118,5
asigurări de răspundere civilă auto	271,4	254,0	43,1	43,1	93,6	73,1	76,6	39,2	36,1	104,8
Asigurări de viață	84,1	34,0	13,4	5,8	40,4	19,0	10,7	10,2	5,0	56,3
din care:										
asigurări de viață (fără asigurarea cu pensii și fără anuități)	32,4	31,6	5,1	5,4	97,5	4,5	5,4	2,4	2,5	120,0

În perioada de analiză veniturile și cheltuielile societăților de asigurare au crescut în raport cu perioada similară a anului precedent cu 4,0% și cu 11,4% respectiv. Profitul acumulat pînă la impozitare s-a diminuat cu 46,2% comparativ cu ianuarie-septembrie 2008. În perioada de referință, 13 societăți de asigurare au suportat pierderi în sumă de 14,2 mil. lei.

Rezultatele financiare ale companiilor de asigurare

milioane lei

	Ianuarie-septembrie		
	2008	2009	2009 în % față de 2008
Venituri – total	867,5	902,1	104,0
Venituri din activitatea operațională	764,8	808,4	105,7
din care, din activitatea de asigurare	757,5	799,4	105,5
Cheltuieli – total	755,5	841,8	111,4
Cheltuieli ale activității operaționale	723,7	816,2	112,8
din care, din activitatea de asigurare	562,4	630,3	112,1
Profitul pînă la impozitare	112,0	60,3	53,8

5.4. Piața valorilor mobiliare¹

În anul 2009, pe piața valorilor mobiliare au fost eliberate 19 licențe, din care 14 licențe noi și 5 licențe reperfectate, inclusiv 5 licențe noi și 2 licențe reperfectate pentru dreptul de desfășurare a activității profesioniste pentru activitatea de bază de dealer, cu activități conexe de brokeraj, de underwriting și consulting investițional; 5 licențe noi și 1 licență reperfectată pentru dreptul de desfășurare a activității profesioniste pentru activitatea de bază de țineră a registrului, cu activitate conexă de consulting; 3 licențe noi și 1 licență reperfectată pentru dreptul de desfășurare a activității profesioniste pentru activitatea de bază de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la acestea, cu activitate conexă de consulting; 1 licență nouă pentru dreptul de desfășurare a activității profesioniste pentru activitatea de bază de administrare fiduciară a investițiilor, cu activitate conexă de consulting investițional și 1 licență reperfectată pentru dreptul de desfășurare a activității profesioniste pentru activitatea de bază de brokeraj, cu activitate conexă de consulting investițional.

La situația din 1 ianuarie 2010, pe piața primară, în Registrul de stat al valorilor mobiliare (RSVM) au fost înregistrate emisiunile de constituire a 3778 societăți pe acțiuni (cumulativ), din care 194 întreprinderi cu capital străin și mixt. La aceeași dată din RSVM au fost excluse valorile mobiliare la 690 societăți pe acțiuni.

Tranzacții cu valori mobiliare corporative pe piața secundară

	Volumul total al valorilor mobiliare tranzacționate, mil. lei		Modificări față de anul precedent (+) / (-)	
	2008	2009	mil. lei	%
Piața bursieră	996,9	141,2	-855,7	-85,8
Piața extrabursieră	1181,0	480,7	-700,3	-59,3
Total	2177,9	621,9	-1556,0	-71,4

În anul 2009, au fost efectuate tranzacții cu valori mobiliare în volum de 621,9 mil. lei, înregistrîndu-se o scădere față de anul precedent cu 1556,0 mil. lei (-71,4%).

¹ Conform datelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

VI. SITUAȚIA SOCIALĂ

6.1. Nivelul de trai al populației

Veniturile disponibile ale populației. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, veniturile disponibile ale populației în trimestrul III 2009 au constituit în medie pe o persoană 1272,5 lei, fiind în creștere cu 4,3% față de aceeași perioadă a anului 2008. În termeni reali (cu ajustarea la indicii de prețurilor de consum) veniturile au înregistrat o creștere de 6,1%¹.

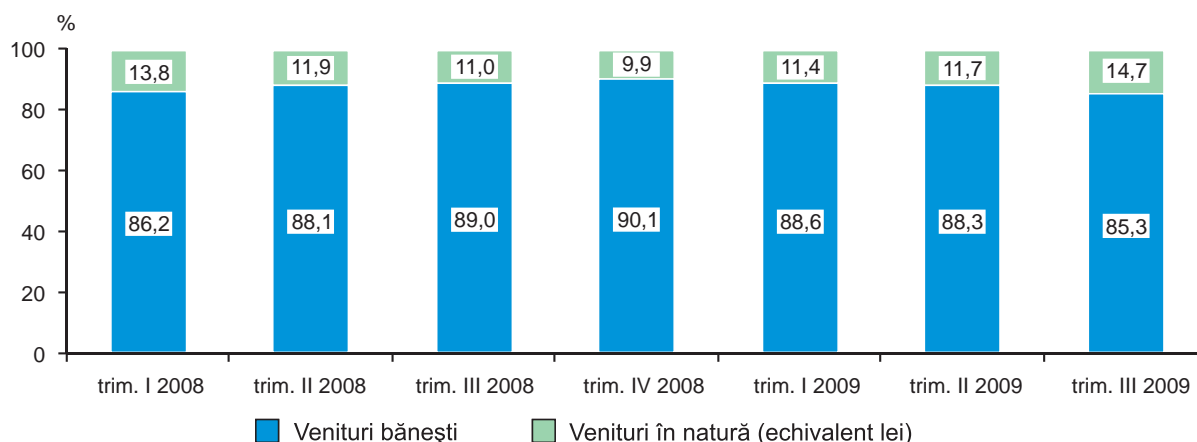
Veniturile disponibile ale populație

	Trimestrul III 2008	Trimestrul III 2009
Total venituri disponibile (medii lunare pe o persoană), lei	1220,1	1272,5
inclusiv în % pe surse de formare:		
Activitatea salariată	43,7	44,3
Activitatea individuală agricolă	10,5	12,9
Activitatea individuală non-agricolă	7,6	5,9
Venituri din proprietate	0,0	0,2
Prestații sociale	15,6	17,6
din care:		
pensii	13,6	15,4
indemnizații pentru copii	0,4	0,6
Alte venituri	22,6	19,1
din care, remitențe	18,5	13,6

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 44,3% din veniturile totale disponibile, contribuția acestora, fiind în creștere față de trimestrul III 2008 cu 0,6 puncte procentuale.

Veniturile din prestațiile sociale au contribuit la formarea veniturilor gospodăriilor în proporție de 17,6% (cu 2,0 puncte procentuale mai mult față de trimestrul III 2008), veniturile din activitatea individuală agricolă – cu 12,9% (+2,4 puncte procentuale), iar cele din activitatea individuală non-agricolă – cu 5,9% (-1,7 puncte procentuale). O sursă importantă în formarea veniturilor gospodăriilor rămân a fi transferurile bănești din afara țării (remitențele), contribuția acestora fiind de 13,6% sau cu 4,9 puncte procentuale mai puțin față de trimestrul III 2008.

Structura veniturilor disponibile, pe tipuri de venit

În structura veniturilor disponibile predominante sînt *veniturile bănești*, cărora în trimestrul III 2009 le revine 85,3%, iar celor în natură – 14,7%. În termeni absoluți, valoarea veniturilor bănești a însumat 1084,9 lei lunar în medie pe o persoană, iar cea a veniturilor în natură – 187,6 lei. Comparativ cu trimestrul III 2008 ponderea veniturilor bănești s-a micșorat cu 3,7 puncte procentuale.

În funcție de mediu de reședință, constatăm că circa 94% din veniturile populației din mediul urban sînt asigurate de veniturile bănești, iar în cazul mediului rural contribuția acestor venituri în total venituri disponibile a fost de 76,3%.

Cheltuielile de consum ale populației în trimestrul III 2009 au constituit în medie pe o persoană lunar 1394,8 lei, fiind în creștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 8,1%. În termeni reali însă, cheltuielile totale de consum s-au majorat cu 10,0%.

¹ Indicele prețurilor de consum în iulie-septembrie 2009 față de iulie-septembrie 2008 a constituit 98,3%

Cheltuielile de consum ale populației

	Trimestrul III 2008	Trimestrul III 2009
Total cheltuieli de consum (medii lunare pe o persoană), lei	1290,2	1394,8
inclusiv în % pentru:		
Produse alimentare	38,9	44,7
Băuturi alcoolice, tutun	1,4	1,7
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,9	11,4
Întreținerea locuinței	19,1	15,7
Dotarea locuinței	4,9	3,6
Sănătate	4,9	5,0
Transport	4,7	4,6
Comunicații	4,5	4,5
Agrement	2,9	2,3
Educație	0,3	0,6
Hotel, restaurant, cantină etc.	2,0	2,2
Diverse	3,6	3,7

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost destinată acoperirii necesarului de consum alimentar -44,7% (cu 5,8 puncte procentuale mai mult față de trimestrul III 2008). Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 15,7% din cheltuielile totale de consum (-3,4 puncte procentuale), iar pentru îmbrăcăminte și încălțăminte - 11,4% (-1,5 puncte procentuale). Celelalte cheltuieli au revenit pentru sănătate (5,0% față de 4,9% în trimestrul III 2008), comunicații (4,5%), transport (4,6% față de 4,7%), dotarea locuinței (3,6% față de 4,9%), educație (0,6% față de 0,3%), etc.

Minimul de existență. Mărirea minimului de existență în trimestrul III 2009 a constituit în medie pe o persoană 1085,4 lei, fiind în descreștere față de trimestrul III 2008 cu 13,9%, iar față de trimestrul II 2009 – cu 12,4%. Această scădere a avut loc în special din cauza micșorării prețurilor la produsele alimentare incluse în coșul alimentar al minimului de existență.

Valoarea minimului de existență pe categorii de populație

medii lunare pe o persoană, lei

	Total populație	Populația în vîrstă aptă de muncă	Bărbați în vîrstă aptă de muncă	Femei în vîrstă aptă de muncă	Pensio-nari	Copii	inclusiv în vîrstă de:		
							pînă la 1 an	1-6 ani	7-16 ani
Total									
Trimestrul III 2008	1260,5	1330,5	1410,6	1249,3	1074,0	1175,7	464,1	1005,6	1306,9
Trimestrul III 2009	1085,4	1142,8	1212,5	1070,2	929,2	1021,4	427,5	888,6	1126,1
Urban									
Trimestrul III 2008	1368,2	1423,4	1502,6	1348,8	1153,2	1303,7	514,0	1117,8	1455,0
Trimestrul III 2009	1163,8	1208,8	1279,1	1140,7	986,8	1116,2	467,7	972,3	1236,2
Rural									
Trimestrul III 2008	1184,8	1252,8	1335,0	1164,8	1028,8	1106,5	434,0	943,9	1228,6
Trimestrul III 2009	1030,3	1087,1	1156,8	1010,4	896,3	970,2	404,6	841,1	1069,4

Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vîrstă aptă de muncă – 1142,8 lei, și în special bărbaților – 1212,5 lei. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 929,2 lei și reprezintă 85,6% din valoarea medie pentru total populație.

Minimul de existență pentru copii reprezintă în medie 1021,4 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrsta copilului, de la 427,5 lei pentru un copil în vîrstă de pînă la 1 an pînă la 1126,1 lei pentru un copil în vîrstă de 7-16 ani.

Remunerarea muncii. Conform datelor preliminare, în anul 2009 *salariul mediu lunar* din economia națională a constituit 2748 lei și s-a mărit față de anul 2008 atît în valoare nominală, cît și în termeni reali (ajustat la indicele prețurilor de consum) cu 8,7%.

În comparație cu anul 2005 salariul mediu a sporit de 2,1 ori, avînd un ritm mediu anual de creștere de 20,1%. În sectorul bugetar salariul mediu a înregistrat valoarea absolută de 2406 lei, sporind față de anul 2005 de 2,4 ori, avînd un ritm mediu anual de creștere de 24,8%. În sectorul real salariul mediu a fost de 2946 lei. Față de anul 2005 în sectorul real salariul s-a majorat de 2 ori, ritmul anual de creștere fiind de 18,7%.

În luna decembrie 2009 salariul mediu a constituit 3322 lei, cu 10,7 la sută mai mult față de decembrie 2008. În sectorul bugetar salariul mediu a fost de 2944 lei, în sectorul real – 3550 lei.

Evoluția salariului mediu lunar

	Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei	În % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2005			
Trimestrul I	1147,8	118,7	89,6
Trimestrul II	1296,1	119,1	112,9
Semestrul I	1219,0	118,9	x
Trimestrul III	1335,4	118,9	103,0
Ianuarie-septembrie	1253,4	119,1	x
Trimestrul IV	1532,0	119,6	114,7
Anual	1318,7	119,5	x
2006			
Trimestrul I	1454,3	126,7	94,9
Trimestrul II	1684,4	129,9	115,8
Semestrul I	1563,5	128,3	x
Trimestrul III	1773,7	132,9	105,3
Ianuarie-septembrie	1619,5	129,2	x
Trimestrul IV	1948,0	127,1	109,8
Anual	1697,1	128,7	x
2007			
Trimestrul I	1783,0	122,6	91,5
Trimestrul II	2069,0	122,9	116,0
Semestrul I	1926,4	123,2	x
Trimestrul III	2134,8	120,3	103,2
Ianuarie-septembrie	1971,0	121,7	x
Trimestrul IV	2353,0	120,8	110,2
Anual	2065,0	121,7	x
2008			
Ianuarie	2265,7	127,3	86,1
Februarie	2240,2	131,2	98,9
Martie	2371,2	127,0	105,8
Trimestrul I	2286,1	128,2	97,2
Aprilie	2461,9	127,2	103,8
Mai	2537,2	123,9	103,1
Iunie	2750,8	123,9	108,4
Trimestrul II	2583,4	124,9	113,0
Semestrul I	2428,6	126,1	x
Iulie	2704,8	126,2	98,3
August	2611,8	122,5	96,6
Septembrie	2494,4	117,1	95,5
Trimestrul III	2601,8	121,9	100,7
Ianuarie-septembrie	2457,9	124,7	x
Octombrie	2609,4	118,8	104,6
Noiembrie	2637,7	118,1	101,1
Decembrie	3000,2	114,1	113,7
Trimestrul IV	2747,2	116,7	105,6
Anual	2529,7	122,5	x

	Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei	În % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2009			
Ianuarie	2555,4	112,8	85,2
Februarie	2532,0	113,0	99,1
Martie	2643,7	111,5	104,4
Trimestrul I	2569,1	112,4	93,5
Aprilie	2787,1	113,2	105,4
Mai	2745,8	108,2	98,5
Iunie	2844,5	103,4	103,6
Trimestrul II	2792,5	108,1	108,7
Semestrul I	2673,5	110,1	x
Iulie	2814,8	104,1	99,0
August	2757,2	105,6	98,0
Septembrie	2740,3	109,9	99,4
Trimestrul III	2770,9	106,5	99,2
Ianuarie-septembrie	2701,5	109,9	x
Octombrie	2686,2	102,9	98,0
Noiembrie	2750,5	104,3	102,4
Decembrie	3322,3	110,7	120,8
Trimestrul IV	2917,1	106,2	105,3
Anual	2748,4	108,7	x

Salariul mediu pe activități, în luna decembrie 2009

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în decembrie 2009
		decembrie 2008	noiembrie 2009	
Total	3322,3	110,7	120,8	100,0
inclusiv:				
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	2149,7	85,6	130,4	64,7
Pescuit, piscicultură	3056,5	109,9	179,2	92,0
Industrie	3556,8	99,4	114,2	107,1
industrie extractivă	3270,6	95,8	107,6	98,4
industrie prelucrătoare	3261,7	101,0	112,1	98,2
energie electrică și termică, gaze și apă	4753,2	90,9	119,8	143,1
Construcții	3907,7	100,1	126,2	117,6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	2838,5	99,0	115,9	85,4
Hoteluri și restaurante	2248,7	92,8	99,4	67,7
Transporturi și comunicații	4199,8	110,3	127,4	126,4
Activități financiare	6655,7	95,3	133,3	200,3
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	4054,2	101,0	116,9	122,0
Administrație publică	3475,8	104,9	105,7	104,6
Învățămînt	2910,5	165,2	128,3	87,6
Sănătate și asistență socială	3454,2	123,8	126,2	104,0
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	2692,0	111,3	114,9	81,0
activități recreative, culturale și sportive	2371,4	113,1	111,5	71,4

Salariul mediu în profil teritorial, în luna decembrie 2009

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în decembrie 2009
		decembrie 2008	noiembrie 2009	
Total	3322,3	110,7	120,8	100,0
din care:				
Mun. Chișinău	4195,0	109,5	123,6	126,3
Nord	2770,7	106,4	118,2	83,4
Mun. Bălți	3227,6	103,9	107,2	97,1
Briceni	2345,6	100,5	116,5	70,6
Dondușeni	3288,6	119,5	134,3	99,0
Drochia	3366,3	93,1	141,3	101,3
Edineț	2399,0	118,7	112,2	72,2
Fălești	2382,4	113,2	127,1	71,7
Florești	2618,7	104,5	120,6	78,8
Glodeni	2446,0	125,8	128,4	73,6
Ocnîța	2422,3	109,6	125,8	72,9
Rîșcani	2412,2	106,1	113,6	72,6
Sîngerei	2204,0	110,5	115,1	66,3
Soroca	2549,8	111,5	123,3	76,7
Centru	2553,3	118,0	116,3	76,9
Anenii Noi	2596,5	107,5	110,6	78,2
Călărași	2261,5	114,4	103,3	68,1
Criuleni	2487,4	129,3	133,4	74,9
Dubăsari	2333,2	107,2	121,0	70,2
Hîncești	2438,6	129,4	114,1	73,4
Ialoveni	2605,6	118,9	108,7	78,4
Nisporeni	2428,0	132,9	125,9	73,1
Orhei	2519,3	103,9	104,5	75,8
Rezina	3488,6	138,3	133,2	105,0
Strășeni	2671,1	113,6	133,0	80,4
Șoldănești	1868,7	115,0	82,5	56,2
Telenești	2211,9	126,1	125,8	66,6
Ungheni	2877,6	120,2	125,3	86,6
Sud	2331,7	113,1	115,8	70,2
Basarabeasca	2715,3	113,8	115,4	81,7
Cahul	2395,3	115,7	109,4	72,1
Cantemir	2510,0	100,3	139,7	75,6
Căușeni	2228,2	124,2	107,5	67,1
Cimișlia	2261,9	119,6	112,6	68,1
Leova	2151,3	133,8	114,2	64,8
Ștefan Vodă	2298,2	123,0	123,7	69,2
Taraclia	2131,7	87,6	119,9	64,2
UTA Găgăuzia	2389,6	122,7	124,2	71,9

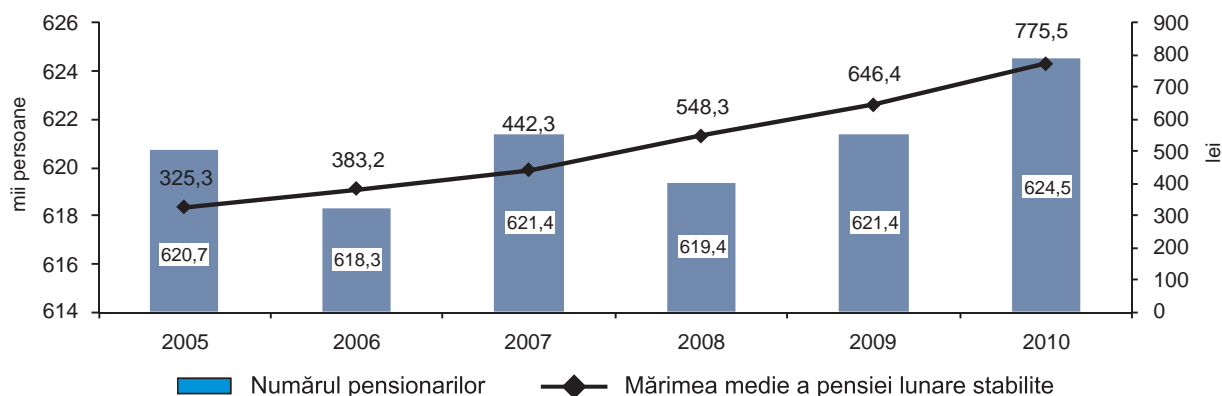
*Salariul mediu lunar al unui lucrător pe tipuri de activități economice și forme de proprietate
în ianuarie-decembrie 2009*

lei

	Total	din care, pe forme de proprietate:				
		publică	privată	mixtă (publică și privată), fără participare străină	străină	mixtă (investițiile Republicii Moldova+ investiții străine)
Total	2748,4	2744,9	2232,8	3311,2	3991,3	4132,1
inclusiv:						
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	1454,1	1824,2	1340,3	2180,4	2707,5	1928,0
Pescuit, piscicultură	1628,1	1769,5	1533,1	1669,1	—	—
Industrie	3168,4	4067,6	2762,2	3663,5	3084,6	3216,8
industrie extractivă	3339,0	2982,5	3286,1	3612,8	—	—
industrie prelucrătoare	2846,1	3911,7	2555,9	3605,1	2570,1	3123,0
energie electrică și termică, gaze și apă	4497,9	4158,8	4475,7	3948,5	7425,1	7901,8
Construcții	3088,3	4011,8	3040,4	2756,8	8464,5	2568,5
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	2527,5	3353,5	2069,0	3984,9	4158,2	2831,6
Hoteluri și restaurante	2160,4	2319,9	1717,8	1314,8	3426,6	2701,4
Transporturi și comunicații	3656,2	4101,9	1701,6	2214,5	3265,2	10278,3
Activități financiare	5630,7	6983,6	5831,4	3696,7	6933,7	5803,8
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	3483,4	3499,7	2746,1	2807,3	7092,5	3244,2
Administrație publică	3204,4	3204,4	—	—	—	—
Învățămînt	2137,0	2116,7	3174,7	—	—	2558,2
Sănătate și asistență socială	2716,0	2706,4	3118,5	—	1639,6	2202,4
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	2283,9	2004,5	3550,2	—	3525,7	2532,8
activități recreative, culturale și sportive	2027,0	1917,2	2814,3	—	2044,4	2564,6

Pensii. Conform datelor preliminare a Casei Naționale de Asigurări Sociale numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2010 a constituit 624,5 mii persoane sau cu 3,1 mii persoane mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2009.

Evoluția numărului pensionarilor și a mărimii medii a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie

Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2010 a constituit 775,5 lei, fiind în creștere față de 1 ianuarie 2009 cu 19,9%, iar respectiv cu 1 ianuarie 2005 mărimea medie a pensiei lunare stabilite s-a mărit de 2,4 ori.

Piața forței de muncă. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă în trimestrul III 2009 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit circa 1327 mii persoane.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste (proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală în vîrstă de 15 ani și peste) a constituit 44,8%, atîngînd valori mai înalte în rîndul populației masculine – 48,7%, în comparație cu rata pentru femei – 41,4%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: urban – 47,6% , rural – 42,8%. Cea mai înaltă rată de activitate (68,3%) s-a înregistrat în categoria de vîrstă 50-54 ani.

Populația ocupată a fost de peste 1250 mii persoane. Repartiția pe sexe relevă că ponderea bărbaților în total populație ocupată (50,8%) a fost, practic, egală cu cea a femeilor (49,2%). Mediului rural i-au revenit 55,8% și celui urban – 44,2%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția populației ocupate în populația de 15 ani și peste) a fost de 42,3%. La bărbați ea a fost mai înaltă decît la femei (respectiv 45,2% și 39,7%). Rata de ocupare în mediul rural (41,0%) a fost mai mică decît cea din mediul urban (44,1%). Cea mai înaltă rată de ocupare (66,6%) s-a înregistrat la persoanele de 50-54 ani.

Numărul șomerilor conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de circa 76 mii persoane.

Rata șomajului (proporția șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat la nivel de țară valoarea de 5,7%. La bărbați ea a atins valoarea de 7,3% și la femei – 4,1%. Continuă să se mențină disparități semnificative între rata șomajului în mediul urban (7,5%) și cel rural (4,3%).

Raportul de dependență economică, exprimat prin numărul persoanelor neocupate (inactive sau în șomaj) ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1853‰.

Populația după participarea la activitatea economică, pe sexe și medii

procente

	2008				2009		
	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	Trim. I	Trim. II	Trim. III
Total							
Rata de activitate ¹	41,7	47,5	46,1	41,8	39,9	45,9	44,8
Rata de ocupare ²	39,4	46,1	44,5	40,2	36,8	43,1	42,3
Rata șomajului ³	5,5	3,0	3,6	3,9	7,7	6,1	5,7
Masculin							
Rata de activitate ¹	45,0	50,6	43,2	44,4	43,1	49,7	48,7
Rata de ocupare ²	42,1	48,9	41,8	42,3	39,0	46,1	45,2
Rata șomajului ³	6,5	3,4	3,2	4,7	9,6	7,3	7,3
Feminin							
Rata de activitate ¹	38,7	44,7	49,4	39,5	37,0	42,5	41,4
Rata de ocupare ²	37,0	43,5	47,5	38,3	34,9	40,4	39,7
Rata șomajului ³	4,5	2,7	3,9	3,2	5,7	4,9	4,1
Urban							
Rata de activitate ¹	45,7	48,3	47,0	47,5	46,7	47,9	47,6
Rata de ocupare ²	42,7	46,1	44,2	45,0	42,7	44,0	44,1
Rata șomajului ³	6,5	4,5	5,9	5,1	8,6	8,0	7,5
Rural							
Rata de activitate ¹	38,7	46,9	45,5	37,6	34,8	44,5	42,8
Rata de ocupare ²	36,9	46,0	44,7	36,5	32,5	42,4	41,0
Rata șomajului ³	4,6	1,9	1,8	2,8	6,8	4,6	4,3

¹ Proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

² Proporția populației ocupate de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

³ Proporția șomerilor BIM în populația activă

Populația după situația economică, pe sexe, medii și grupe de vîrstă în trimestrul III 2009

Sexe, medii, grupe de vîrstă	Persoane active			Rata de activitate, %	Rata de ocupare, %	Rata șomajului BIM, %
	total	din care:				
		ocupate	șomeri BIM			
Total	1326,7	1250,5	76,2	44,8	42,3	5,7
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	11,8	10,5	34,1	23,4	19,6	16,5
25-34 ani	19,8	19,5	24,1	54,3	50,5	7,0
35-49 ani	40,6	41,4	28,4	64,9	62,3	4,0
50 ani și peste	27,7	28,6	13,4	37,8	36,8	2,8
Masculin	684,9	635,1	49,8	48,7	45,2	7,3
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	13,4	12,0	31,0	26,4	22,0	16,8
25-34 ani	22,3	21,9	27,7	61,6	56,0	9,0
35-49 ani	35,8	36,4	27,6	63,3	59,8	5,6
50 ani și peste	28,5	29,7	13,7	46,1	44,5	3,5
Feminin	641,8	615,4	26,4	41,4	39,7	4,1
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,1	8,9	39,9	20,2	17,0	16,2
25-34 ani	17,1	17,1	17,3	46,6	44,7	4,2
35-49 ani	45,8	46,5	29,9	66,2	64,4	2,7
50 ani și peste	26,9	27,5	12,9	31,4	30,8	2,0
Urban	597,5	552,9	44,6	47,6	44,1	7,5
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,7	8,8	33,6	24,3	18,5	23,5
25-34 ani	23,5	23,6	23,4	60,4	55,9	7,4
35-49 ani	39,9	40,9	27,7	67,9	64,4	5,2
50 ani și peste	25,9	26,7	15,3	37,9	36,2	4,4
Rural	729,2	697,6	31,6	42,8	41,0	4,3
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	12,8	11,8	34,7	22,9	20,2	11,8
25-34 ani	16,7	16,4	25,2	48,6	45,5	6,5
35-49 ani	41,2	41,8	29,3	62,6	60,7	3,1
50 ani și peste	29,2	30,1	10,8	37,7	37,1	1,6

Șomajul înregistrat. Conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 ianuarie 2010 în căutarea unui loc de muncă se aflau circa 38,7 mii *șomeri înregistrați*, fiecare al optulea, fiind disponibilizat de la unitățile economice. Din numărul total de șomeri, 55 la sută o constituie femeile. Circa 14% din șomerii înregistrați beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a căruia a fost în luna decembrie 2009 de 876,3 lei. La un loc liber de muncă, anunțat de către întreprinderi, reveneau în medie 29 șomeri.

6.2. Situația demografică

Conform datelor preliminare, numărul populației stabile la 1 ianuarie 2010 a constituit 3563,8 mii persoane, inclusiv populația urbană –1476,6 și populația rurală – 2087,2 persoane.

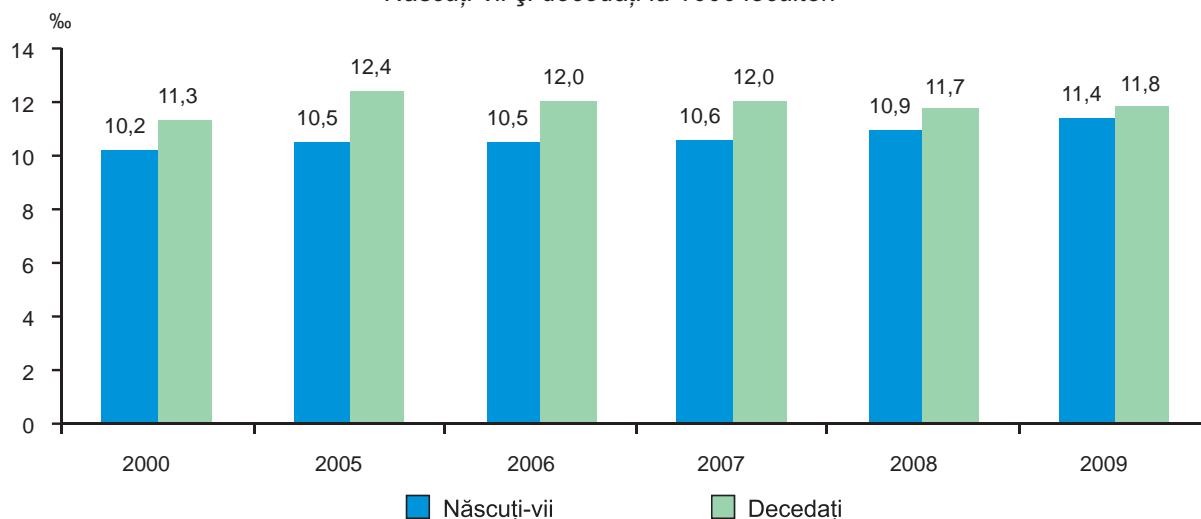
Evoluția proceselor demografice în ultimii ani se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației¹:

	2007	2008	2009	2009 în % față de 2008
Născuți-vii, persoane	37973	39018	40809	104,6
Decedați, persoane	43050	41948	42122	100,4
din care, copii sub 1 an	428	473	491	103,8
Scădere naturală	5077	2930	1313	44,8
Numărul căsătoriilor	29213	26666	26802	100,5
Numărul divorțurilor	13923	12601	11841	94,0

Conform datelor preliminare, în anul 2009 s-a înregistrat o creștere a numărului născuților-vii cu 4,6%, rata natalității constituind 11,4 născuți-vii la 1000 locuitori, față de 10,9‰ în anul 2008. Mortalitatea generală s-a majorat comparativ cu anul trecut cu 0,4%, rata mortalității constituind 11,8 decedați la 1000 locuitori. Prin urmare, scăderea naturală a constituit 0,4 persoane la 1000 locuitori.

Numărul copiilor decedați în vîrstă sub 1 an a fost de 491 față de 473 în anul 2008, rata mortalității infantile micșorîndu-se de la 12,1 pînă la 12,0 decedați în vîrstă sub un an la 1000 născuți-vii.

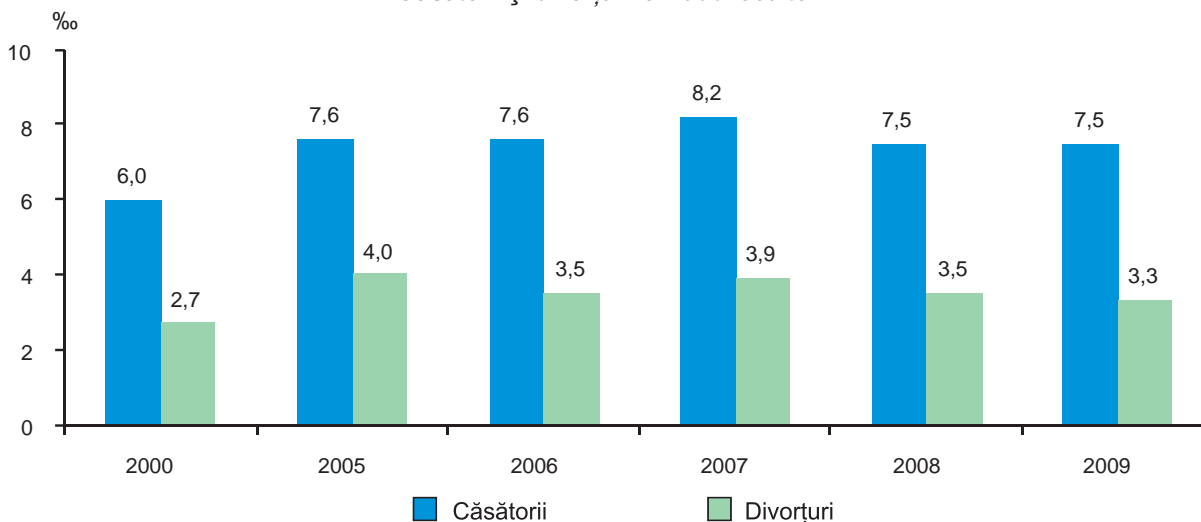
Născuți-vii și decedați la 1000 locuitori

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (56,1%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 13,6%, bolile aparatului digestiv – 9,8%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 8,1%, bolile aparatului respirator – 5,4%, alte clase – 7,0%.

Rata nupțialității în anul 2009 a constituit 7,5 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în creștere cu 0,5%, iar rata divorțialității a alcătuit 3,3 divorțuri la 1000 locuitori, numărul divorțurilor a fost în scădere cu 6,0% față de anul 2008.

Căsătorii și divorțuri la 1000 locuitori

¹ Inclusiv unele cazuri de înregistrare a actelor de stare civilă din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

Conform datelor preliminare evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în anul 2009 se prezintă astfel:

	Mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
<i>Date absolute</i>					
Născuți-vii, persoane	8405	11018	12955	6000	2238
Decedați, persoane	6365	13993	13268	6598	1856
din care, copii sub 1 an	97	127	157	79	26
Sporul natural	2040	-2975	-313	-598	382
Numărul căsătoriilor	6921	6619	8187	3571	1422
Numărul divorțurilor	2967	2955	3346	1628	629
<i>Rate la 1000 locuitori</i>					
Născuți-vii	10,7	10,9	12,2	11,1	14,0
Decedați	8,1	13,8	12,5	12,2	11,6
Sporul natural	2,6	-2,9	-0,3	-1,1	2,4
Căsătorii	8,8	6,5	7,7	6,6	8,9
Divorțuri	3,8	2,9	3,1	3,0	3,9

Migrațiunea populației. Potrivit informației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în anul 2009 în țară au sosit 2010 imigranți, dintre care 182 persoane au obținut permis de reședință permanentă, iar 1828 persoane – permis cu termen fixat.

Pe parcursul anului 2009 s-au repatriat 2222 persoane.

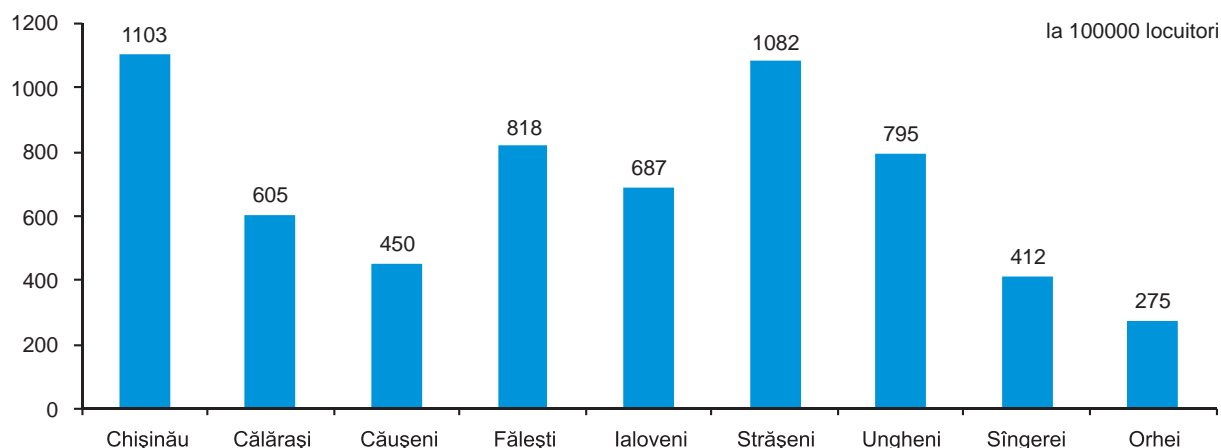
Caracteristica imigranților după țara de emigrare și scopul sosirii în anul 2009

Țara	Numărul imigranților	Inclusiv sosiți la:					
		muncă		studii		imigrația de familie	
		persoane	%	persoane	%	persoane	%
Ucraina	436	59	13,5	51	11,7	326	74,8
Israel	278	9	3,2	261	93,9	8	2,9
Federația Rusă	230	39	17,0	19	8,2	172	74,8
Turcia	224	109	48,7	39	17,4	76	33,9
România	186	72	38,7	4	2,2	110	59,1
Italia	93	65	69,9	9	9,7	19	20,4
Azerbaidjan	41	8	19,5	3	7,3	30	73,2
Statele Unite ale Americii	39	30	76,9	2	5,1	7	18,0
Germania	35	16	45,7	14	40,0	5	14,3
Siria	34	2	5,9	10	29,4	22	64,7
Armenia	33	8	24,2	3	9,1	22	66,7
Bulgaria	28	12	42,9	14	50,0	2	7,1
Alte țări	353	161	45,6	85	24,1	107	30,3
Total	2010	590	29,3	514	25,6	906	45,1

6.3. Ocrotirea sănătății

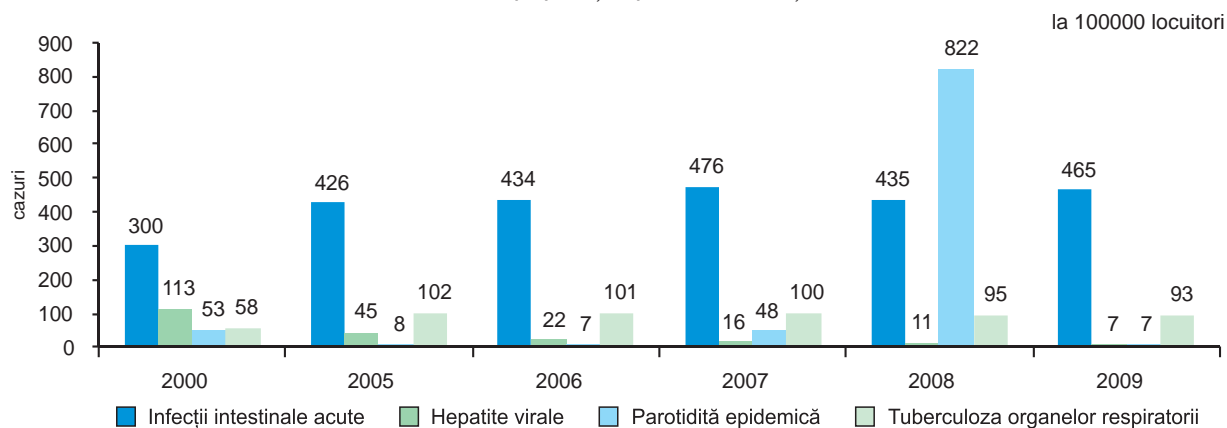
Conform informației preliminare a Ministerului Sănătății, morbiditatea populației de unele boli infecțioase în anul 2009 se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin gripă – 17938 cazuri față de 390 cazuri în anul 2008. Creșterea cazurilor de îmbolnăviri prin gripă a fost înregistrată ca rezultat a răspîndirii epidemice a acestei boli în majoritatea localităților. Un nivel înalt al acestei morbidități s-a înregistrat în municipiul Chișinău – 8663 cazuri, în raioanele Strășeni – 990, Ungheni – 932, Fălești – 762, Călărași – 480, Căușeni – 417 cazuri. În cazul copiilor îmbolnăvirea prin gripă s-a mărit de la 191 cazuri în anul 2008 pînă la 7,8 mii cazuri în anul 2009. Cele mai multe cazuri de îmbolnăviri prin gripă au fost înregistrate în municipiul Chișinău – 3388 cazuri, raioanele Ungheni – 527, Strășeni – 499, Fălești – 396 cazuri.

Morbiditatea populației prin gripă, în anul 2009

În anul 2009 la 100 mii locuitori revin în medie 465 cazuri de infecții intestinale, 93 – de tuberculoză a organelor respiratorii, 7 – de hepatite virale, 7874 – de infecții respiratorii acute și 325 cazuri de boli „social determinate”.

Morbiditatea populației prin boli infecțioase

Totodată, pe parcursul ultimilor cinci ani s-a înregistrat o scădere semnificativă a cazurilor de hepatite virale de la 1623 cazuri în anul 2005 (45 cazuri la 100 mii populație) pînă la 250 cazuri în anul 2009 (7 cazuri la 100 mii populație), iar cazurile de dizenterie bacteriană respectiv au scăzut de la 1955 cazuri (54 cazuri la 100 mii populație) la 592 cazuri (17 cazuri la 100 mii populație).

Morbiditatea populației, pe principalele boli infecțioase

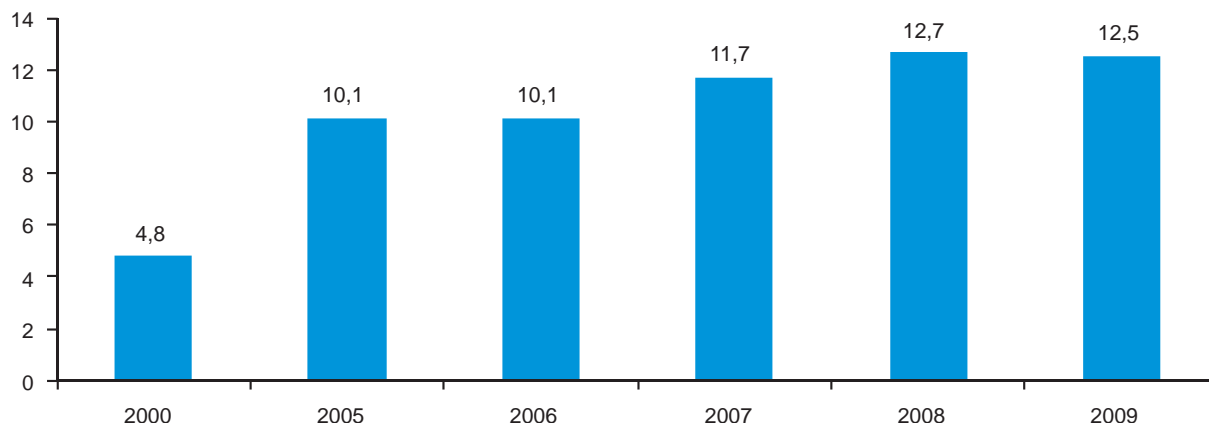
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2009 în % față de 2008
Infecții intestinale							
Infecții intestinale acute	10246	15319	15547	17008	15558	16589	106,6
inclusiv dizenterie bacteriană	1621	1955	1655	1216	744	592	79,6
Hepatite virale							
Hepatite virale – total	4119	1623	771	574	379	250	65,9
din care:							
Hepatita A	3107	1109	355	198	101	29	28,7
Hepatita C	159	111	111	101	89	71	79,8
Infecții imunodirijabile							
Tuse convulsivă	169	14	40	23	19	35	184,2
Hepatită virală B	749	347	269	238	168	124	73,8
Parotidită epidemică	1943	283	232	1721	29377	234	0,8
Infecții respiratorii acute							
Infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple sau nedeterminate	264512	181277	163708	172405	144680	280607	de 1,9 ori
Gripă	36941	5544	2450	7751	390	17938	de 46 ori
Boli infecțioase „social determinate”							
Tuberculoza organelor respiratorii	2102	3674	3623	3578	3399	3314	97,5
Sifilis	3790	2298	2370	2678	2463	2446	99,3
Infecție gonococică	2064	1881	1792	1725	1640	1555	94,8
Pediculoză	13514	8691	7542	6476	5000	4280	85,6

Pe parcursul ultimilor ani se remarcă o diminuare a cazurilor morbidității de boli „social determinate” și în special a cazurilor de pediculoză. În anul 2009 la 100 mii locuitori revin în medie 125 cazuri de pediculoză, 44 cazuri de infecție gonococică, iar în anul 2005 aceste morbidități la 100 mii locuitori au alcătuit respectiv 242 și 52 cazuri.

Numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (VIH) în anul 2009 a constituit 445 persoane sau cu 7 cazuri mai puțin comparativ cu anul 2008. Totodată, au fost înregistrate 74 cazuri de boală SIDA. La 100 mii locuitori revin în medie 12,5 cazuri de HIV.

Purtători ai virusului imunodeficienței umane (HIV)

numărul bolnavilor la 100000 locuitori

6.4. Învățământ

Învățământ primar și secundar general. La începutul anului de studii 2009/2010, rețeaua instituțiilor de învățământ primar și secundar general cuprindea 1512 școli, gimnazii și licee. După forma de organizare a studiilor distingem 7 instituții de învățământ serale și 1505 – de zi. Instituțiile de învățământ de zi se repartizează după cum urmează: 91 școli primare, 708 gimnazii, 492 licee, 179 școli medii de cultură generală, 35 școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică.

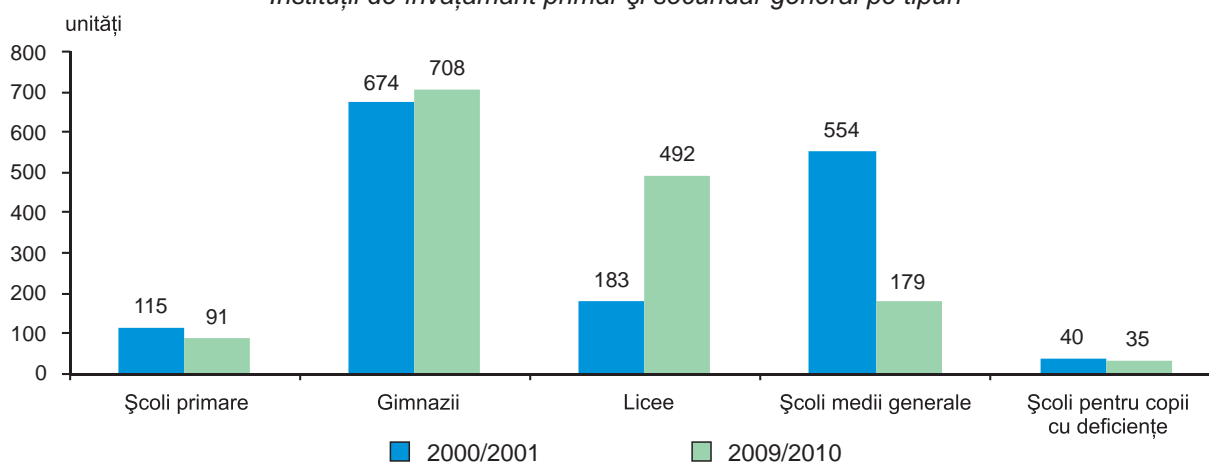
Instituții de învățământ primar și secundar general

	2000/01	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2009/10 în % față de 2008/09
Total	1573	1558	1546	1541	1526	1512	99,1
De zi	1566	1551	1539	1534	1519	1505	99,1
școli primare	115	104	96	94	92	91	98,9
gimnazii	674	664	668	678	689	708	102,8
licee	183	387	442	471	489	492	100,6
școli medii de cultură generală	554	359	296	254	214	179	83,6
școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică	40	37	37	37	35	35	100,0
Serale	7	7	7	7	7	7	100,0

Învățământ de zi.

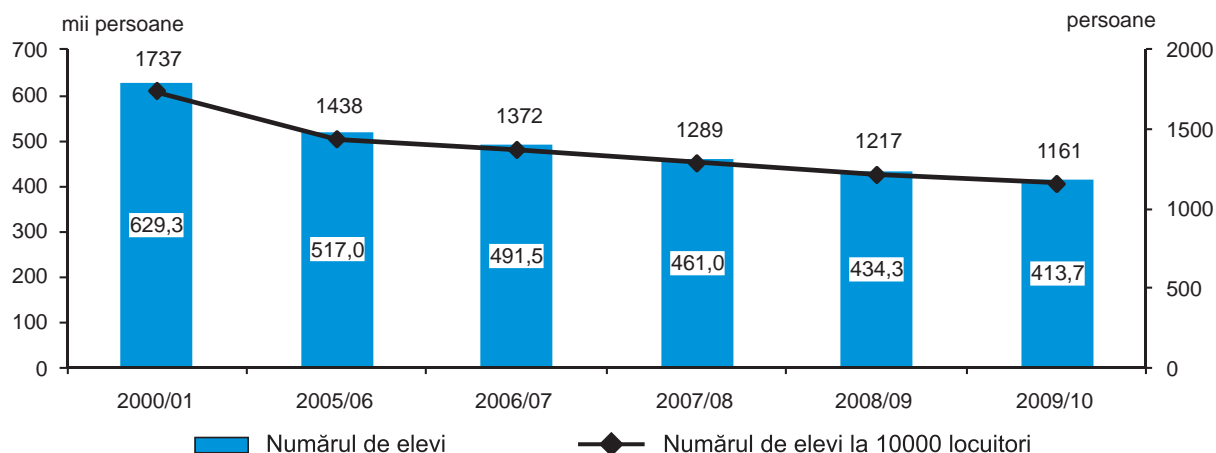
Instituții. Numărul instituțiilor de învățământ de zi în anul de studii 2009/2010 s-a micșorat comparativ cu anul precedent de studii cu 14 unități. Comparativ cu anul de studii 2000/2001 numărul școlilor medii generale s-a diminuat cu 61 unități, numărul liceelor s-a majorat cu 309 unități, iar gimnaziile - cu 34 unități.

Instituții de învățământ primar și secundar general pe tipuri

Contingentul de elevi. În învățământul primar și secundar general în anul de studii 2009/2010 au fost cuprinși 413,7 mii elevi (206,4 mii fete) sau cu 4,7% mai puțin decât în anul de studii precedent. Comparativ cu anul de studii 2000/2001 acest indicator s-a diminuat cu 34,3%, iar numărul populației din grupa de vîrstă 7-18 ani în aceeași perioadă a înregistrat o micșorare de 27,2%.

Elevi în instituții de învățămînt primar și secundar general

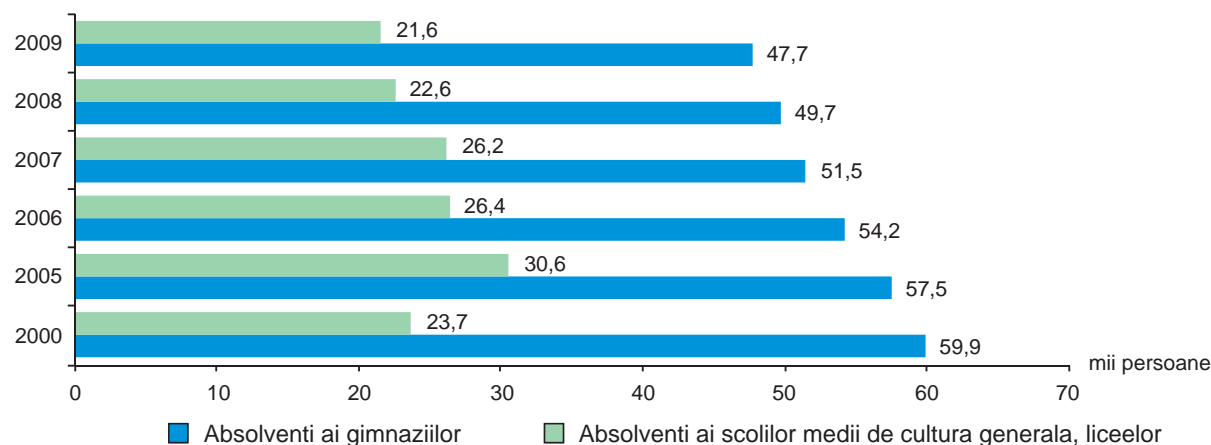
În anul 2008 rata brută de cuprindere în învățămîntul general obligatoriu a constituit 90,9%, comparativ cu 91,6% în anul 2007 și 93,8% în anul 2000. Totodată, rata brută de cuprindere în învățămîntul primar a constituit 93,6%, comparativ cu 94% în anul 2007 și 99,4% în anul 2000. În anul de studii 2009/2010 numărul de elevi la 10000 locuitori a constituit 1161 persoane față de 1217 în anul de studii 2008/2009.

Rata de cuprindere

	procente				
	2000	2005	2006	2007	2008
Învățămîntul primar (7-10 ani)					
Brută	99,4	96,7	94,4	94,0	93,6
Netă	93,5	87,8	87,6	87,7	87,5
Învățămîntul gimnazial (11-15 ani)					
Brută	90,2	93,0	90,5	90,1	89,3
Netă	87,0	86,8	86,2	85,6	84,6
Învățămîntul general obligatoriu (7-15 ani)					
Brută	93,8	94,4	92,0	91,6	90,9
Netă	...	87,2	86,7	86,4	85,7

Absolvenți. În anul 2009 numărul absolvenților din învățămîntul gimnazial a fost de 47,7 mii elevi, din care 23,7 mii fete. Comparativ cu anul 2000 acest indicator s-a diminuat cu 20,4%. Numărul de absolvenți ai liceelor și școlilor medii de cultură generală a constituit 21,6 mii elevi, înregistrînd o micșorare de 8,6% față de anul 2000.

Absolvenți ai școlilor de zi, gimnaziilor, liceelor

Învățământul seral. În anul de studii 2009/2010, elevii din *învățământul seral* își desfășoară activitatea educațională în 7 școli, toate fiind amplasate în mediul urban. Numărul elevilor din învățământul seral s-a majorat comparativ cu anul de studii precedent cu 3,1% și constituie 1805 persoane, reprezentând 0,4% din numărul total al elevilor din instituțiile de învățământ de zi.

Numărul absolvenților, care au primit certificat de studii gimnaziale în anul 2009 a constituit 270 persoane, iar numărul celor care au primit atestat de studii medii generale a înregistrat cifra de 1042 persoane.

Învățământul secundar profesional. La începutul anului de studii 2009/2010 rețeaua învățământului secundar profesional cuprindea 75 unități, din care 23 școli de meserii (inclusiv 6 unități pe lângă instituțiile penitenciare) și 52 școli profesionale.

Indicatorii principali din învățământul secundar profesional

	2000/01	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2009/10 în % față de 2008/09
Numărul de instituții	80	78	78	75	75	75	100
școli de meserii	27	26	26	23	23	23	100
școli profesionale	53	52	52	52 ¹	52 ¹	52	100
Numărul de elevi	22804	25005	23656	24506	24270	22161	91,3
școli de meserii	4501	4209	3962	3284	3270	2536	77,6
școli profesionale	18303	20796	19694	21222	21000	19625	93,5
Înmatriculați	15951	15424	15494	16242	15320	13390	87,4
școli de meserii	4053	4003	3725	3221	3200	2465	77,0
școli profesionale	11898	11421	11769	13021	12120	10925	90,1
Absolvenți	13954	11274	14486	12916	12993	12854	98,9
școli de meserii	3829	3980	3646	2945	2986	2831	94,8
școli profesionale	10125	7294	10840	9971	10007	10023	100,2

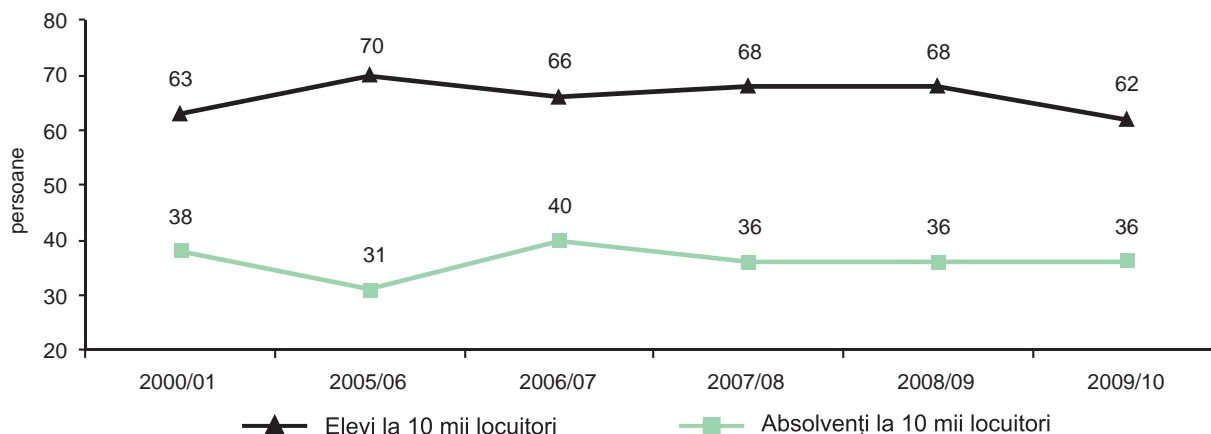
În învățământul secundar profesional studiau 22,2 mii elevi, cu 2,1 mii (8,7%) mai puțin decât în anul de studii 2008/2009. Majoritatea elevilor din învățământul secundar profesional (88,6%) urmează studiile în școlile profesionale, iar 11,4% în școlile de meserii. Totodată, numărul elevilor în învățământul secundar profesional s-a redus cu 11,4% comparativ cu anul de studii 2005/2006 și neesențial comparativ cu anul de studii 2000/2001 (cu 2,8%).

În anul de studii 2009/2010, în instituțiile de învățământ secundar profesional au fost înmatriculate 13,4 mii persoane, prezentînd o micșorare cu 12,6% față de anul de studii precedent. Pe tipuri de instituții, distribuția elevilor înmatriculați s-a prezentat astfel: 81,6% – în școli profesionale și 18,4% – în școli de meserii.

Numărul absolvenților din învățământul secundar profesional, în anul 2009, a constituit 12,8 mii persoane, prezentînd o ușoară descreștere față de anul precedent (cu 1,1%). Din numărul total de absolvenți, 70,7% au urmat cursurile de instruire profesională, ceilalți (29,3%) au urmat paralel și studiile generale. Școlile profesionale au fost absolvite de 10,0 mii persoane (78,0%), iar cele de meserii de 2,8 mii persoane (22,0%).

La începutul anului de studii 2009/2010, la 10 mii locuitori reveneau în medie 62 elevi și 36 absolvenți din învățământul secundar profesional, față de 63 elevi și 38 absolvenți în anul de studii 2000/2001.

Elevi și absolvenți ai instituțiilor de învățământ secundar profesional

Învățământul mediu de specialitate. La începutul anului de studii 2009/2010 funcționau 47 instituții de învățământ mediu de specialitate (colegii), în care își fac studiile 32,2 mii elevi, sau cu 1,3% mai puțin față de anul de studii 2008/2009, iar față de anul de studii 2005/2006, numărul elevilor a crescut cu 19,2%.

¹ Inclusiv 2 licee profesionale

Indicatorii principali din învățământul mediu de specialitate

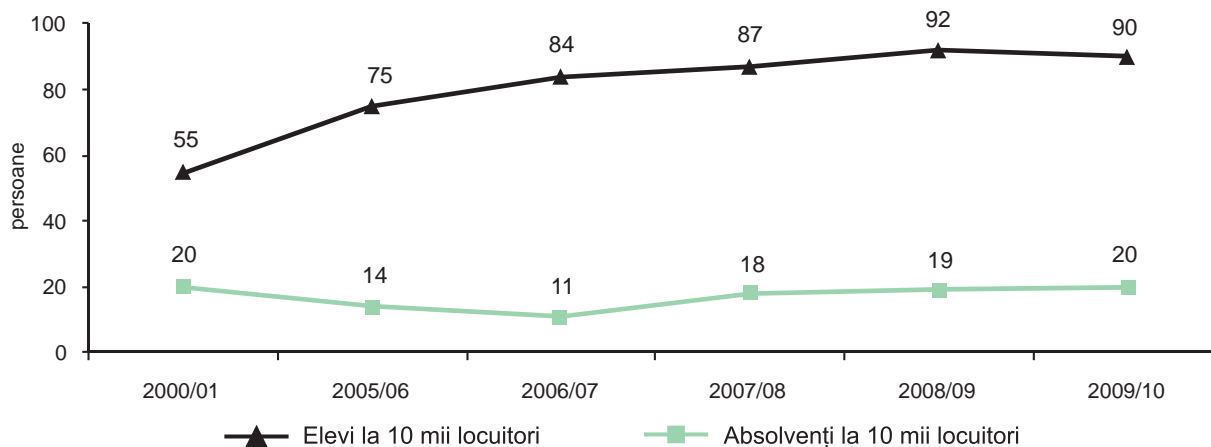
	2000/01	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2009/10 în % față de 2008/09
Numărul de instituții	60	51	49	49	47	47	100
Numărul de elevi	19897	27060	30223	31307	32683	32249	98,7
Înmatriculați	5332	10734	9892	10135	10702	9454	88,3
Absolvenți	7417	4906	3789	6433	6619	7075	106,9

În anul de studii 2009/2010, în colegii au fost înmatriculate 9,5 mii persoane, prezentînd o scădere cu 11,7% față de anul de studii precedent. În funcție de nivelul de studii al persoanelor înmatriculate se constată, că 79,4% din aceștia au fost înmatriculați în baza studiilor gimnaziile, iar 19,9% – în baza studiilor medii de cultură generală și liceale.

Numărul de absolvenți ai colegiilor în anul 2009 a constituit 7,1 mii persoane, prezentînd o majorare cu 6,9% față de anul precedent.

La începutul anului de studii 2009/2010, la 10 mii locuitori reveneau în medie 90 elevi și 20 absolvenți din învățământul mediu de specialitate, față de 55 elevi și 20 absolvenți în anul de studii 2000/2001.

Elevi și absolvenți ai instituțiilor de învățământ mediu de specialitate

Învățământul superior. La începutul anului de studii 2009/2010, rețeaua învățământului superior cuprindea 33 unități, din care 19 instituții de stat (cu 2 unități mai mult decît în anul de studii precedent)¹ și 14 – nestatale.

În învățământul superior studiau 109,9 mii persoane (exclusiv cei străini), prezentînd o micșorare cu 4,3% față de anul de studii 2008/2009 și cu 12,9% față de anul de studii 2005/2006 (cînd învățământului superior a început să se realizeze în două cicluri, studii superioare de licență și masterat).

Indicatorii principali din învățământul superior

	2000/01	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2009/10 în % față de 2008/09
Numărul de instituții	47	35	31	31	31	33	106,5
Numărul de studenți	79082	126132	127997	122939	114865	109892	95,7
Înmatriculați – total	18436	34553	25854	23767	29122	27075	93,0
din care, la:							
Ciclul I, medicina și farmacia	–	34553	25854	23767	23889	21243	88,9
Ciclul II	–	–	–	–	5233	5832	111,4
Absolvenți – total	12248	17415	16984	19972	29614	26611	89,9
Ciclul I	–	–	–	–	8598	18164	211,3
PreBologna, medicina și farmacia	–	17415	16984	19972	21016	8447	40,2

Din totalul studenților înscriși în învățământul superior, 82,1% erau cuprinși în instituțiile de stat, față de 81,0% în anul de studii 2008/2009. Comparativ cu anul de studii 2008/2009, se înregistrează scăderea numărului de studenți atît în instituțiile nestatale (cu 9,9%), cît și în cele de stat (cu 3,0%). Totodată, se remarcă o creștere a studenților care urmează studiile din contul bugetului (cu 3,8%).

¹ Au fost incluse Universitatea Academiei de Științe a Moldovei și Institutul de Științe ale Educației (studiile de masterat)

Distribuția studenților din învățământul superior după programe de studii se prezintă astfel: 92,4 mii (sau 84,1% din totalul studenților) erau înscriși la studii superioare de licență, 10,8 mii (sau 9,8%) – la studii de masterat, 1,2 mii (sau 1,1%) – la studii superioare integrate¹, 4,1 mii (sau 3,7%) – la studii superioare medicale și farmaceutice și 1,4 mii (sau 1,3%) la ultimul an al studiilor superioare preBologna.

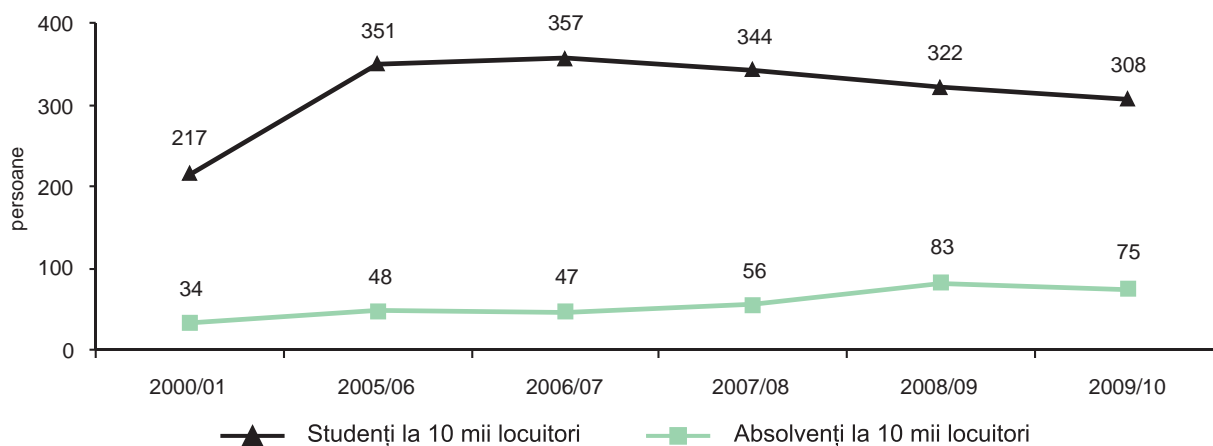
Înmatricularea la Ciclul I și studii superioare medicale și farmaceutice. În anul de studii 2009/2010, în instituțiile de învățământ superior au fost înmatriculați 21,2 mii studenți la studii superioare de licență (Ciclul I) și la studii medicale și farmaceutice, prezentând o micșorare cu 11,1% față de anul de studii precedent.

Înmatricularea la Ciclul II. În anul de studii 2009/2010, în instituțiile de învățământ superior au fost înmatriculate 5,8 mii persoane la studii superioare de masterat (Ciclul II), prezentând o majorare cu 11,4% față de anul de studii precedent.

Absolvenți. Numărul absolvenților instituțiilor de învățământ superior în anul 2009 a constituit 26,6 mii persoane, cu 3,0 mii (10,1%) mai puțin decât în anul precedent. Structura absolvenților pe programe de studii, comparativ cu anul 2008, relevă diferențe: Ciclul I – 68,3% față de 29,0% în 2008, preBologna – 29,6% față de 69,1% și studiile medicale și farmaceutice – 2,1% față de 1,8%. Această modificare se datorează faptului, că se finalizează programele de studii superioare PreBologna, iar Ciclul I a avut absolvenți atât a programelor de studii cu durata de 3 ani, cât și a celor cu durata de 4 ani.

La începutul anului de studii 2009/2010, la 10 mii locuitori reveneau în medie 308 studenți și 75 absolvenți din învățământul superior, față de 217 studenți și 34 absolvenți în anul de studii 2000/2001.

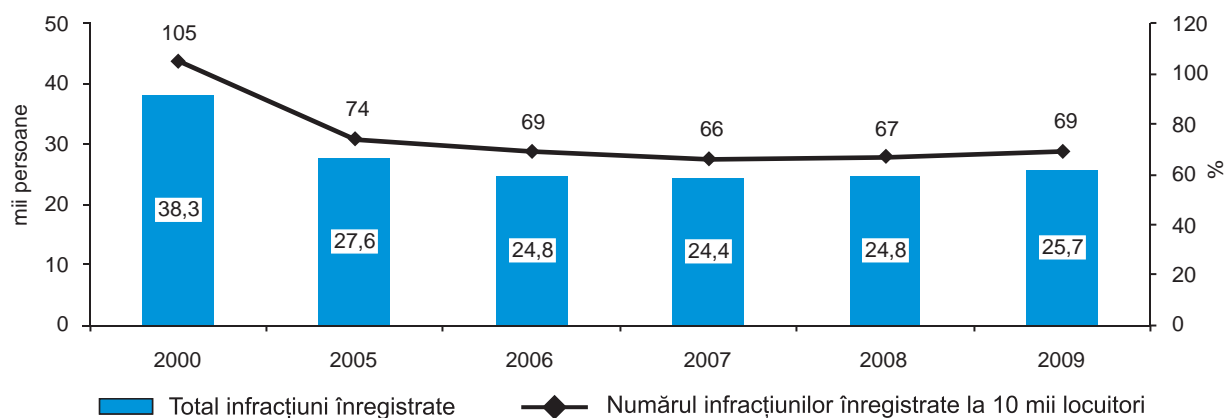
Studenți și absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior

6.5. Infrațiuni

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2009 au fost înregistrate 25,7 mii infracțiuni sau cu 7,0% mai puțin decât în anul 2005. În localitățile urbane au fost înregistrate 68% din total infracțiuni. Numărul infracțiunilor înregistrate la 10 mii locuitori a constituit 69 crime în anul 2009 față de 74 crime în anul 2005 și 105 crime în anul 2000.

Rata infracționalității

Cel mai mare nivel de criminalitate în anul 2009 a fost înregistrat în municipiul Chișinău – 108 crime la 10 mii locuitori, ce respectiv depășește nivelul mediu pe țară de 1,6 ori. Un nivel înalt al criminalității a fost înregistrat de asemenea și în municipiul Bălți (106 crime la 10 mii locuitori), raionul Basarabeasca – 80 crime la 10 mii locuitori.

¹ Licență și masterat (medicina veterinară și arhitectura)

Numărul infracțiunilor înregistrate

	2005	2006	2007	2008	2009	2009 în % față de 2008
Infracțiuni înregistrate – total	27595	24767	24362	24788	25655	103,5
din care:						
Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei	1709	1576	1685	1680	1667	99,2
din acestea:						
omor	268	255	216	233	240	103,0
vătămări intenționate grave	395	409	408	385	369	95,8
Infracțiuni privind viața sexuală	393	389	423	474	402	84,8
din acestea, violuri	280	268	281	306	264	86,3
Infracțiuni contra patrimoniului	15823	13184	12614	12540	12222	97,5
din acestea:						
furturi	11506	9419	9724	9642	9136	94,7
țilhării	188	152	153	175	205	117,1
jafuri	1261	950	868	986	1003	101,7
escrocherii	1420	1065	860	870	1066	122,5
pungășii	211	171	117	135	118	87,4
șantaj	87	65	48	64	52	81,3
Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale	2234	2310	2376	2382	2065	86,7
din acestea, infracțiuni legate de droguri	2082	2101	2182	2126	1879	88,4
Infracțiuni contra familiei și minorilor	322	307	266	242	168	69,4
din acestea, trafic de copii	59	64	51	50	42	84,0
Infracțiuni economice	4047	4296	2862	3015	2452	81,3
din acestea:						
contrabanda	579	611	493	266	251	94,4
fabricarea banilor falși	168	114	87	177	292	164,9

În anul 2009 comparativ cu anul 2008 în structura infracțiunilor contra patrimoniului s-au majorat cazurile de escrocherii (cu 22,5%), tilhării (cu 17,1%) și cele de jafuri (cu 1,7%). În categoria infracțiunilor economice s-au înregistrat mai multe cazuri de fabricare a banilor falși (de 1,6 ori)

Comparativ cu anul 2005 au fost înregistrate mai puține cazuri pentru infracțiunile săvârșite cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor. Numărul acestor infracțiuni prezintă o reducere cu 57 la sută și a constituit 40 cazuri în anul 2009, din care 11 cazuri de vătămări intenționate, 9 cazuri de omor, 5 cazuri de tilhării, 4 cazuri de huliganism, 3 cazuri de furturi, 1 caz de jaf.

În anul 2009 contra persoanelor au fost comise 5,3 mii crime, în urma cărora au decedat 538 persoane sau cu 89 persoane mai puțin comparativ cu anul 2005. Principale cauze de deces fiind accidente rutiere (47,0%), omorurile (35,8%) și vătămările intenționate (8,4%).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate fiecare a treia este săvârșită de persoane în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 4,0% în total infracțiuni față de 8,0% în anul 2008.

În anul 2009 au fost relevate 14,1 mii persoane care au comis crime, comparativ cu 17,9 mii persoane în anul 2005, ce prezintă o reducere cu 21,3 la sută. Ponderea persoanelor care au comis crime pentru prima dată rămîne a fi în creștere.

Numărul persoanelor relevate care au comis crime

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2009 în % față de 2008
Total	20144	17878	17372	15301	12904	14070	109,0
din care:							
femei	2177	2099	2250	1870	1800	1664	92,4
minori	3032	2612	2160	1815	1554	1353	87,1
persoane apte de muncă, dar fără ocupație	16546	15049	13230	12006	10770	11967	111,1
în grup	4404	2879	2854	2046	1477	1349	91,3
în stare de ebrietate	1535	737	672	399	224	374	166,9
au săvârșit crime pentru prima dată	18308	16325	16093	14198	12353	13378	108,3
anterior au comis crime	1836	1553	1279	1103	551	692	125,6

În anul 2009 au fost înregistrate 2729 accidente rutiere, numărul acestora fiind în creștere față de anul 2000 cu 5,8%. În urma accidentelor rutiere și-au pierdut viața 476 persoane, inclusiv 39 copii; paralel fiind înregistrate 3288 persoane traumatate, din care 561 copii.

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, numărul incendiilor în anul 2009 comparativ cu anul 2008 s-a majorat cu 1,9 la sută, alcătuind 2259 cazuri. În rezultatul acestora au fost înregistrate 185 cazuri de deces, inclusiv 6 copii. În urma incendiilor economiei țării au fost pricinuite pierderi în valoare de 32,6 mil. lei.

Numărul incendiilor și cazuri de deces

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2009 în % față de 2008
Numărul incendiilor	2794	2700	2541	2652	2217	2259	101,9
Persoane care au decedat în urma incendiilor	156	265	238	212	193	185	95,9
din care, copii	15	11	14	14	13	6	46,2
Persoane traumatate	28	51	53	54	58	60	103,4

VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA

Industrie. Întreprinderile industriale cu genul principal de activitate de industrie au fabricat în anul 2009 producție industrială (lucrări, servicii) în valoare de 524,9 mil. lei (în prețuri curente) sau cu 14,4% mai puțin decât în anul 2008. În luna decembrie 2009 indicele volumului producției industriale în prețuri comparabile a constituit 107,2% față de decembrie 2008.

Producția principalelor produse industriale

	Decembrie 2009		2009		
	cantitatea	în % față de decembrie 2008	cantitatea	în % față de 2008	ponderea în total pe țară, %
Mezeluri, tone	5,6	70,0	66,6	63,7	0,5
Sucuri de fructe și legume, tone	11,1	x	878,8	101,1	3,1
Fructe prelucrate și conservate, tone	–	0,0	365,9	8,8	10,5
Lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%, tone	17,2	75,8	221,5	94,3	0,4
Lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână, lapte acru etc., tone	24,7	78,4	335,8	99,7	1,4
Făină, tone	855,3	91,3	14858,2	126,0	28,5
Crupe, grișuri și aglomerate, tone	13,2	86,3	200,0	113,0	11,0
Paste făinoase, tone	19,5	de 4,9 ori	160,1	de 4,0 ori	3,7
Vin spumant, mii dal	–	0,0	11,4	98,3	2,4
Vinuri naturale din struguri, mii dal	124,8	144,4	2259,6	65,9	22,6
Vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele, mii dal	10,7	99,1	171,0	73,9	25,8
Tutun fermentat, tone	–	x	325,3	114,3	11,5
Articole tricotate, mii buc.	727,1	111,4	5908,5	99,0	38,0
Pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi, mii buc.	4,5	130,2	65,3	107,7	6,3
Fuste și fuste-pantaloni, mii buc.	5,0	140,9	33,0	46,5	9,8
Bluze și cămăși pentru femei și fete, mii buc.	1,3	24,8	62,5	32,2	3,3
Cherestea, mii m ³	0,1	9,9	3,6	76,1	69,2
Energie termică, mii Gcal	1,7	94,8	7,8	90,4	0,4

Agricultură.

Fitotehnie. Recolta globală în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ se prezintă prin următoarele date:

	2009		Ponderea Găgăuziei în total producția pe întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) ¹ pe țară, %	
	mii tone	în % față de 2008	2008	2009
Cereale și leguminoase boabe (exclusiv porumb pentru boabe) ²	59,6	46	10,1	8,0
Porumb pentru boabe	11,1	59	7,4	9,1
Floarea soarelui ²	12,8	73	6,4	6,2
Tutun	0,9	146	18,2	22,7
Legume de câmp	0,1	20	0,7	0,2
Fructe și pomușoare	0,5	9	2,6	0,3
Struguri	21,9	87	16,0	15,2

Zootehnie. La începutul anului 2010, față de începutul anului 2009, în gospodăriile de toate categoriile a scăzut efectivul de animale: de porcine – cu 22,4%, bovine – cu 4,7%, care a fost generat de diminuarea lui în gospodăriile populației, corespunzător, cu 49% și cu 6%. În întreprinderile agricole s-a majorat efectivul de toate tipurile de animale, cu excepția șeptelului de ovine și caprine, care a scăzut cu 15,0%.

Producția animalieră obținută în întreprinderile agricole se caracterizează prin următoarele date:

	2009		Ponderea Găgăuziei în total producția pe întreprinderile agricole pe țară, %	
	total, tone	în % față de 2008	2008	2009
Creșterea vitelor și păsărilor	1217	de 2,1 ori	2,2	3,7
Lapte de vacă	1233	126	6,1	8,1
Lână	8,4	76	20,5	18,7

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste

² În masă după finisare

În întreprinderile agricole din Găgăuzia în anul 2009 în comparație cu anul precedent volumul creșterii vitelor și păsărilor și vânzării pentru sacrificare (în masă vie) au crescut de 2,1 ori și respectiv de 2,3 ori. Volumul producției de lapte de vacă s-a majorat cu 26%, atât din cauza creșterii efectivului mediu de vaci mulgătoare cu 9%, cât și productivității lor. În rezultatul scăderii efectivului de ovine s-a micșorat volumul producției de lână cu 24%.

S-a ameliorat păstrarea efectivului de animale în întreprinderile agricole. Nivelul mortalității bovinelor a constituit 1,1% (în anul 2008 – 1,8%), porcinelor – 3,1% (3,5%), ovinelor și caprinelor – 7,3% (7,4%).

Investiții în capital fix. În ianuarie-decembrie 2009, din contul tuturor surselor de finanțare au fost realizate 322,1 mil. lei investiții în capital fix (în prețuri curente), din care au fost efectuate lucrări de construcții-montaj în sumă de 189,1 mil. lei, ceea ce a constituit, respectiv 81,5% și 81,6% (în prețuri comparabile) față de ianuarie-decembrie 2008.

În ianuarie-decembrie 2009 din contul propriu al populației au fost date în folosință 141 case de locuit individuale cu suprafața totală de 16,8 mii m², fiind în creștere cu 11% față de ianuarie-decembrie 2008.

Organizațiile în antrepriză au executat lucrări de construcții-montaj în sumă de 83,1 mil. lei (în prețuri curente) sau 78,3% față de ianuarie-decembrie 2008. Cota-parte a lucrărilor de reparații capitale și curente a constituit 61,3% în volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Transporturi. În anul 2009 întreprinderile de transport auto au transportat mărfuri în volum de 40,6 mii tone, sau cu 19,3% mai puțin comparativ cu anul precedent. Parcursul mărfurilor a totalizat 27,3 mil. tone-km, sau 81,3% din nivelul înregistrat în anul 2008.

Cu autobuze și microbuze au fost transportați 1251,5 mii pasageri, sau 90,1% din numărul de pasageri transportați în anul 2008.

Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației. În anul 2009 prin unitățile comerciale au fost vândute mărfuri cu amănuntul în valoare de 607,3 mil. lei (3,1% din volumul total de vânzări pe țară), sau cu 6,0% mai puțin decât în anul precedent.

Stocurile de mărfuri în rețeaua de comerț cu amănuntul la 1 ianuarie 2010 s-au cifrat la 189,6 mil. lei, în creștere cu 19,4% față de 1 ianuarie 2009.

În anul 2009 unitățile oficial înregistrate au prestat populației servicii cu plată în sumă de 318,3 mil. lei (2,6% din volumul total de servicii pe țară), înregistrând, în termeni reali, o scădere de 13,2% față de anul anterior.

Munca. Salariul mediu lunar al unui lucrător în ianuarie-decembrie 2009 a fost de 1906 lei, inclusiv în luna decembrie – 2390 lei, respectiv cu 11,7% și cu 22,7% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Situația demografică. Conform datelor preliminare în anul 2009 au fost înregistrați 2238 nou-născuți, 1856 persoane decedate și un spor natural al populației de 382 persoane. Rata natalității constituind 14,0 născuți-vii la 1000 locuitori, iar rata mortalității generale – 11,6 decedați la 1000 locuitori.

În această perioadă au fost înregistrate 1422 căsătorii și 629 divorțuri.

Director general

Lucia SPOIALĂ

PRECIZĂRI METODOLOGICE

PRODUSUL INTERN BRUT

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat macroeconomic al sistemului conturilor naționale care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final.

La etapa de producție PIB constituie suma valorii adăugate brute pe activități economice, iar la etapa de utilizare – valoarea bunurilor și serviciilor destinate pentru consumul final, formarea brută de capital și exportul net de bunuri și servicii.

Producția include toate produsele fabricate și serviciile prestate în cursul unei perioade contabile.

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate ca intrări în cursul producției, excluzând consumul de capital fix, și care sînt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție.

Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM) se măsoară indirect convențional prin soldul dintre dobînzile încasate și cele plătite de instituțiile financiare, fiind rezultatul activității de intermediere financiară a acestora. Deoarece serviciile de intermediere financiară indirect măsurate nu pot fi repartizate pe tipuri de activități, prin convenție, acestea sunt alocate consumului intermediar al unei unități speciale, numită unitate fictivă. Unitatea fictivă are o producție nulă, un consum intermediar egal cu valoarea SIFIM și o valoare adăugată brută egală, dar de semn contrar.

Valoarea adăugată brută corespunde producției totale de bunuri și servicii, diminuată cu consumul intermediar.

Impozite pe produse – impozite prelevate proporțional cu cantitatea sau valoarea bunurilor și serviciilor produse, comercializate sau importate de rezidenți. Din ele fac parte taxa pe valoarea adăugată, accize, impozite pe bunurile și serviciile importate.

Subvenții pe produse – sumele vărsate pe unitatea de bun sau serviciu produsă sau importată.

Impozite nete pe produse – impozite pe produse minus subvenții pe produse.

Consumul final reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a necesităților umane, fie ele individuale sau colective. Consumul final acoperă consumul final al gospodăriilor, administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

Consumul final al gospodăriilor populației însumează toate bunurile și serviciile utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor individuale ale gospodăriilor rezidente.

Consumul final al administrației publice cuprinde cheltuielile administrației publice pentru procurarea bunurilor și serviciilor în folosul colectivității sau al unor grupuri de gospodării.

Consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației reprezintă cheltuielile acestor unități pentru procurarea bunurilor și serviciilor în vederea furnizării lor gratis gospodăriilor populației cu titlu de transferuri sociale în natură.

Formarea brută de capital arată procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile - rezidente, produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix, variația stocurilor.

Formarea brută de capital fix reprezintă valoarea bunurilor durabile dobîndite de unitățile rezidente în scopul de a fi utilizate ulterior în procesul de producție.

Variația stocurilor reprezintă diferența între stocul de la sfîrșitul perioadei considerate și cel inițial. Stocurile reprezintă bunurile, altele decît cele de capital fix, deținute la un moment dat de unitățile de producție.

Exportul net de bunuri și servicii se determină ca diferența între exportul de bunuri și servicii și importul de bunuri și servicii.

Produsul intern brut se calculează în prețuri de bază, de piață (PIB nominal) și prețuri comparabile (PIB real).

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzînd impozitele pe produse și incluzînd subvențiile pe produse.

Prețul de piață include marjele comercială și de transport, impozitele pe produse și exclude subvențiile pe produse. Pentru excluderea influenței diferitor taxe pe impozite și subvenții în diferite activități economice asupra structurii producției și a exploatarei veniturilor, indicatorii de ramură se calculează în prețuri de bază.

Recalcularea în prețuri comparabile (prețurile anului precedent) se efectuează atît pentru produsul intern brut pe resurse, cît și pe componentele de utilizări.

La recalcularea producției și consumului intermediar în prețuri comparabile se utilizează două metode:

- deflatarea datelor în prețuri curente în perioada de raport cu utilizarea indicilor de preț respectivi;
- extrapolarea datelor în prețuri curente în anul de bază utilizînd indicii volumului fizic sau indicatori naturali.

La recalcularea componentelor produsului intern brut pe utilizări se utilizează, atît indici de preț respectivi (indicii prețurilor de consum, indicele de preț pentru investiții ș.a.), cît și indicatori naturali.

Indicele-deflator al produsului intern brut – raportul produsului intern brut, calculat în prețuri curente de piață la volumul produsului intern brut calculat în prețurile anului precedent sau în prețurile perioadei respective a anului precedent. Spre deosebire de indicii de prețuri la bunuri și servicii, deflatorul produsului intern brut caracterizează schimbarea remunerării muncii, excedentului brut de exploatare / venitului mixt brut, consumului de capital fix în rezultatul modificării prețurilor, precum și a masei nominale a impozitelor nete.

Economia neobservată se definește ca ansamblul activităților „lipsă” în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sînt activități ascunse, ilegale, informale sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor. Includerea acestora în conturile naționale se numește **măsurarea (estimarea) economiei neobservate**.

Producția în sectorul informal se determină ca activitate economică efectuată de întreprinderi necorporative neînregistrate ale gospodăriilor casnice și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub censul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția ascunsă în sectorul formal reprezintă producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurări sociale, nerespectarea legii în privința salariului minim, a numărului de ore lucrate, necompletarea chestionarelor administrative, fiscale sau statistice etc.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu este determinată ca activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înseși.

Producția ilegală reprezintă producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege sau care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală când se realizează de persoane neautorizate.

INDUSTRIE

Valoarea producției industriale în prețuri curente include:

- valoarea producției întreprinderilor industriale cu numărul personalului industrial 10 și mai multe persoane și venituri din vânzări peste 3 milioane lei, cuprinse în cercetare statistică lunară, care asigură peste 80% din volumul anual de producție;

- valoarea producției întreprinderilor cu numărul personalului industrial mai puțin de 10 persoane și venituri din vânzări mai puțin de 3 milioane lei, unităților secundare de producție, cuprinse în cercetare statistică anuală (calculat estimativ);

- valoarea producției întreprinderilor individuale, care nu prezintă rapoarte statistice (calculată estimativ).

Indicele volumului de producție în procente față de perioada corespunzătoare a anului precedent se calculează reieșind din valoarea producției în prețuri comparabile (prețurile medii ale anului precedent).

AGRICULTURĂ

Producția agricolă în expresie valorică este evaluată în prețuri curente, precum și în prețurile anului 2005 – pentru comparabilitate la calcularea indicatorilor relativi, și este determinată ca suma producției vegetale și animale.

Producția globală în prețuri curente include, de asemenea, și valoarea serviciilor destinate pieței, prestate de către întreprinderile de deservire a agriculturii și întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești producătoare de producție agricolă și servicii nedestinate pieței, prestate de instituțiile și organizațiile bugetare.

Volumul producției vegetale se determină prin mărimea recoltei globale a culturilor agricole. În expresie valorică, la valoarea recoltei globale se adaugă sporirea (sau se scad pierderile) valorii producției neterminate în fitotehnie pe an, precum și valoarea cheltuielilor pentru înființarea și întreținerea plantațiilor multianuale până la intrarea pe rod.

Volumul producției animale se determină prin mărimea masei vii a prășilei obținute și sporului vitelor și păsărilor tinere crescute în curs de un an, a sporului în greutate al animalelor mature, obținut în urma îngrășării lor, precum și cantității de lapte, lână, ouă și alte produse animaliere obținute în procesul folosirii gospodărești a animalelor și păsărilor.

INVESTIȚII ÎN CAPITAL FIX

Investițiile în capital fix reprezintă totalitatea cheltuielilor îndreptate la crearea și reproducerea mijloacelor fixe – construcția nouă, lărgirea, reconstrucția și reutilizarea tehnică a întreprinderilor industriale, agricole, de transport, comerț și altele în funcțiune, cheltuielile pentru construcția locuințelor și obiectelor cu destinație social-culturală.

La investițiile în capital fix se referă cheltuielile pentru lucrările de construcții de toate tipurile, cheltuielile pentru montarea utilajelor, pentru achiziționarea utilajului care necesită și nu necesită montaj, prevăzut în devizele pentru construcții; pentru procurarea uneltelor de producție și a inventarului gospodăresc, incluse în devizele cheltuielilor pentru construcții; pentru achiziționarea mașinilor și utilajelor care nu intră în devizele pentru construcție; pentru alte lucrări și cheltuieli capitale.

TRANSPORTURI

Volumul mărfurilor transportate – cantitatea de mărfuri transportate, în tone.

Parcursul mărfurilor – volumul mărfurilor transportate, în tone-kilometri, adică deplasarea unei tone de marfă la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea cantității mărfurilor transportate în tone cu distanța de transport în kilometri.

Pasageri transportați exprimă numărul persoanelor care au constituit obiectul transportului cu mijloacele de transport în perioada de raport, inclusiv estimările pasagerilor beneficiari de gratuități de transport.

Parcursul pasagerilor – volumul transportului de pasageri, în pasageri-kilometri, adică deplasarea unui pasager la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea numărului pasagerilor transportați cu distanța de transport în kilometri.

Mărfuri și pasageri transportați, parcursul mărfurilor și pasagerilor se determină în baza datelor centralizate pe transportul feroviar și aerian și prezentate, respectiv de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, precum și datelor rapoartelor statistice centralizate pe transportul auto, fluvial și troleibuze.

Volumul mărfurilor transportate cu **transportul auto** cuprinde datele centralizate ale cercetărilor statistice exhaustive ale întreprinderilor cu activitatea principală transport auto, cât și întreprinderilor cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri pentru terți (contra plată) și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate.

În **transportul feroviar** volumul mărfurilor transportate include transportul mărfurilor în trafic intern, mărfurile intrate (import) și ieșite (export) și cele în tranzit.

Pasagerii transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze (inclusiv microbuze) – calculați în baza rapoartelor statistice primite de la persoane juridice și fizice care efectuează transportări de pasageri cu transportul public, exceptând transportările urbane realizate de întreprinderile individuale în orașele-reședință și orașele UTA Găgăuzia.

COMUNICAȚII

Indicatorii privind prestațiile și mijloacele de comunicații vizează întreprinderile de stat și societatea pe acțiuni care activează în acest domeniu.

TURISM

Datele privind capacitatea și frecventarea structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici care administrează efectiv structurile de cazare turistică colective.

Datele pentru activitatea turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici titulari de licențe de turism.

Prin **structură de primire turistică** cu funcțiuni de cazare turistică se înțelege orice construcție sau loc amenajat, destinat, conform proiectării și executării, pentru cazarea turiștilor.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de cazare turistică colective, ținând cont de numărul de zile în care acestea sînt deschise în perioada de raport, adică zilele în care a fost posibilă cazarea turiștilor.

Numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică cuprinde toate persoanele (cetățeni moldoveni și străini), care se deplasează într-un loc, altul decît acela în care își au reședința, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și petrec cel puțin o noapte într-o structură de cazare turistică colectivă în locul vizitat, scopul principal al vizitei fiind altul decît acela de a desfășura o activitate remunerată în locul vizitat.

Înnoptarea reprezintă fiecare noapte pentru care o persoană este înregistrată într-o structură de cazare turistică colectivă, indiferent dacă fizic este prezentă sau nu în cameră.

Indicii de utilizare netă a locurilor de cazare turistică se calculează prin raportarea umărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă.

Turismul intern reflectă serviciile turistice prestate în locurile turistice din țară și vîndute de către titularii de licențe cetățenilor moldoveni.

COMERȚ CU AMĂNUNTUL ȘI SERVICII CU PLATĂ PRESTATE POPULAȚIEI

În **volumul total de vînzări cu amănuntul** se includ vînzările de mărfuri prin rețeaua de comerț cu amănuntul (inclusiv repararea autovehiculelor, obiectelor de uz casnic și personale), precum și cele comercializate prin sectorul neorganizat de comerț (piețe).

Evidența vînzărilor de mărfuri cu amănuntul se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

În **volumul total de servicii cu plată** se includ încasările obținute de agenții economici și persoanele fizice (antreprenorii particulari) în urma prestării de către aceștia a serviciilor cu plată populației.

Evidența serviciilor cu plată prestate populației se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

COMERȚ EXTERIOR

Datele din compartimentul “Comerțul exterior” sînt elaborate în baza declarațiilor vamale completate ulterior cu unele categorii de mărfuri (produse) transportate prin cablu, conducte (energie electrică, gaze naturale), evidența cărora se ține în baza rapoartelor statistice.

Volumul comerțului exterior reprezintă totalitatea bunurilor materiale care fac obiectul schimbului între țara noastră și alte țări, care măresc sau micșorează resursele materiale ale țării ca rezultat al intrării sau ieșirii lor din țară. În volumul comerțului exterior nu sînt incluse serviciile cu caracter material și nematerial.

Evaluarea exporturilor se efectuează în prețuri F.O.B. sau franco-frontiera țării exportatoare, a importurilor – în prețuri C.I.F. sau franco-frontiera țării importatoare. Exportul cuprinde și reexportul, adică mărfurile importate și apoi reexportate fără a fi supuse prelucrării.

Soldul balanței comerciale se calculează ca diferența dintre export și import.

PREȚURI

Indicele prețurilor de consum este un instrument de măsură care caracterizează și furnizează o estimare a evoluției de ansamblu a prețurilor mărfurilor cumpărate și tarifelor serviciilor utilizate de către populație pentru satisfacerea necesităților de trai într-o anumită perioadă (denumită perioadă curentă) față de perioada fixă (denumită perioadă de bază).

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă.
Indicele prețurilor producătorului în industrie determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la circa 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcții-montaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților socialculturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Salariu nominal – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În salariu se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, primele anuale, sezoniere sau alte prime acordate neregulat.

Salariul mediu lunar nominal al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul între fondul de salarii (calculat pînă la careva rețineri) și numărul mediu de salariați luat ca bază la calcularea salariului mediu.

Salariu real – puterea de cumpărare a salariului nominal.

Indicele salariului real – raportul dintre indicele salariului mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

În numărul pensionarilor sînt incluse persoanele, cărora le-au fost stabilite pensiile conform Legii Republicii Moldova cu privire la asigurarea cu pensii.

Mărimea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritoriale-administrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați, căsătoriți și divorțați pe parcursul anului și numărul mediu anual al populației stabile. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen social-juridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă. **Indicele prețurilor producătorului în industrie** determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la circa 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcții-montaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților socialculturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Salariu nominal – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În salariu se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, primele anuale, sezoniere sau alte prime acordate neregulat.

Salariul mediu lunar nominal al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul între fondul de salarii (calculat pînă la careva rețineri) și numărul mediu de salariați luat ca bază la calcularea salariului mediu.

Salariu real – puterea de cumpărare a salariului nominal.

Indicele salariului real – raportul dintre indicele salariului mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

În numărul pensionarilor sînt incluse persoanele, cărora le-au fost stabilite pensiile conform Legii Republicii Moldova cu privire la asigurarea cu pensii.

Mărimea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritoriale-administrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați, căsătoriți și divorțați pe parcursul anului și numărul mediu anual al populației stabile. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen social-juridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.